

ქისტური სამართლის კოდექსი
КОДЕКС КИСТИНСКОГО ПРАВА
THE KISTS' LAW CODE
القانون الكستيني

ქისტური სამართლის კოდექსი
КОДЕКС КИСТИНСКОГО ПРАВА
THE KISTS' LAW CODE
القانون الكستيني

2018

შეადგინა ქისტი უხუცესების საინციატივო ჯგუფმა

რედაქტორი **ხასო ხანგოშვილი**
თარგმანი: ია ქვაჩახია (რუსულ ენაზე)
რუსუდან ჯოგიაშვილი (ინგლისურ ენაზე)
უმარ ბინ ბაჰაუ-დ-დინ (არაბულ ენაზე)
კომპ. უზრუნველყოფა თუმი დიშნი (ნონა ხანგოშვილი)
დავით კუტუბიძე

Составлено инициативной группой кистинских старейшин

редактор **Хасо Хангошвили**
перевод **Иа Квачахия (на русский язык)**
Русудан Джогияшвили (на английский язык)
Умар бин Бахау-д-Дин (на арабский язык)
комп. обеспечение **Туми Дишни (Нона Хангошвили)**
Давид Кутубидзе

Compiled by the initiative group of the Kist elders

Editor: **Khaso Khangoshvili**
Translated by: **Ia Kvachakhia (In Russian language)**
Rusudan Jogiashvili (In English language)
Umar bin Bahau-d-Din (In Arabic language)
Computer Provision: **Tumi Dishni (Nona Khangoshvili)**
Davir Kutubidze

© ხასო ხანგოშვილი

ISBN 978-9941-25-494-9

المه بيئ : المجموعة الم بادرة لجمعية الشيوخ الكستية

محرر : **خاسو خانغوشفيلي**

ترجمة : **ايا كواتشاخيا (باللغة الروسية)**

روسودان جوغياشفيلي (باللغة الانجليزية)

عمر ابن بهاء الدين (ديبرعلاة غلاىلا)

دعم تقنية المعلومات: **داويد كوتوبيدزه**

تومي ديشني (نونا خانغوشفيلي)

წიგნი გამოიცა უვაის მურგუსტოვის ფინანსური მხარდაჭერით
Книга издана при финансовой поддержке Увайса Мургустова
The book was issued by the financial support of Uvais Murgustov

تم نشر الكتاب بالدعم المالي لأوفاي مورغوستوف

სარჩევი

ქისტური სამართლის კოდექსი.....	5
Кодекс кистинского права.....	59
The Kists' Law Code.....	107
القانون الكستيني	153

ქისტური სამართლის კოდექსი

რედაქტორის გან

ყველა ეთნიკური საზოგადოება, განვითარების რა დონეზეც უნდა იმყოფებოდეს, მეტნაკლები დოზით ცხოვრობს საკუთარი ადათ-წესებით. ეს ადათ-წესები სხვადასხვა ეპოქაში დროის მოთხოვნებს პასუხობს და ასევე განიცდის შესაბამის ცვლილებებსაც.

ქისტებმა, რომლებმაც სხვადასხვა მიზეზების გამო დატოვეს წინაპართა სამშობლო – პირიქითა ქისტეთი, საქართველოში ჩასახლდნენ და გადმოიტანეს ის საზოგადოებრივი მართვის სამართალი, რომლითაც რეგულირდებოდა თემის ცხოვრება ისტორიულ სამშობლოში. თუმცა საქართველოში 200 წლიანი ცხოვრების მანძილზე ქისტური სამართალი განიცდიდა ცვლილებებს. ადგილობრივი სიტუაციის გათვალისწინებით ხდებოდა რეფორმები, საქართველოს სახელმწიფოს კანონებთან და ისლამთან შესაბამისობაში მოჰყავდათ არსებული ადათობრივი კანონები.

ადათებში ცვლილებები შეჰქონდა უხუცესებს, უხუცესთა საბჭო ან საინიციატივო ჯგუფები ადგენდნენ ნორმებს, აქტებს და გაჰქონდათ ხეობის საერთო ყრილობაზე და დელეგატთა ხმათა უმრავლესობით ხდებოდა ახალი კანონის დამტკიცება.

1965 წელს შედგა პანკისელი ქისტების წარმომადგენელთა ყრილობა, სადაც მოხდა ძირეული ცვლილებები ქისტურ ადათ-წესებში. ამ ყრილობაზე უარყვეს დრომოჭმული, ქისტი საზოგადოების განვითარების შემაფერხებელი წეს-კანონები და გატარდა პროგრესული რეფორმები.

35 წლის შემდეგ, 1990 წელს, როდესაც პანკისში უმართავი პროცესები დაიწყო, უხუცესთა საინიციატივო ჯგუფმა შეიმუშავა არსებულ ვითარებასთან შესაფერისი მოქმედ ადათ-წესებში შესატან ცვლილებათა პროექტი და განსახილველად გაიტანა ქისტი მოსახლეობის წარმომადგენელთა ყრილობაზე. ამ ყრილობაზე მიღებულ იქნა ისეთი კანონები, რომელთა ამოქმედების შემთხვევაში გამოასწორებდა არსებულ უკონტროლო სიტუაციას. მართლაც, ყრილობაზე არჩეულმა უხუცესთა საბჭომ შეძლო კრიმინა-

ლების პარპაშის აღკვეთა, მაგრამ სამართალდამცავმა ორგანოებმა ხელი შეუშალეს მოხალისე რაზმების აქტიურობას და დასაბამი დაუდეს ე. წ. პანკისის კრიზისს.

დღეს კრიმინალური კუთხით პანკისში სიმშვიდეა, შეიძლება ითქვას, რომ პანკისი ყველაზე მშვიდი რეგიონია საქართველოში, მაგრამ მიმდინარეობს შიდა პროცესები, რომლებიც არღვევენ საუკუნეების განმავლობაში ქისტურ საზოგადოებაში დამკვიდრებულ ადათ-წესებს, რაც იწვევს ქისტური ეთნოსის ერთიანობის რღვევას, დაპირისპირებას უფროს თაობასა და ახალგაზრდა თაობას შორის რელიგიისა და ადათების საკითხებში.

ჩვენ, პანკისელი უხუცესები, ვფიქრობთ, რომ ზოგიერთი ადათი საჭიროებს გადახედვას, შესაბამისობაში მოყვანას ისლამის დოგმებთან. მაგალითად, ქალიშვილების მემკიდრეობა ადათ-წესებში შეზღუდულია, არ შეესაბამება ისლამის მოთხოვნებს. ასევე შეუსაბამოა კაცისა და ქალის სისხლის საფასური და სხვ. ჩვენმა წინაპრებმა ისლამის მიღების შემდეგ ადათ-წესებში შეიტანეს ისეთი ცვლილებები, რომლებიც აკმაყოფილებდნენ ისლამის მოთხოვნებს, მაგრამ დრო იცვლება და როგორც ყურანი გვაუწყებს, „ყოველ დროს თავისი წიგნი აქვს“ და ადათ-წესებსაც თავისი დრო აქვს. ზოგი კარგავს თავის ფუნქციას, ზოგი კი იძენს ახალ თვისებას და ზოგიც ითხოვს ცვლილებას.

დღეს, XXI საუკუნეში, მთელ მსოფლიოში გლობალური ცვლილებები მიმდინარეობს და ჩვენ, ქისტები, ერთი პატარა, მაგრამ ისტორიული ხალხი ვერ და არ დავრჩებით თამამგარე მდგომარეობაში და ვერც და არც შევერწყებით ჩვენთვის მიუღებელ ე.წ. ცივილიზაციას და შევინარჩუნებთ, ალაჰის შეწევნით, თვითმყოფადობას. ვითვალისწინებთ არსებულ სიტუაციას და ჩვენს მოსახლეობას შევთავაზებთ ადათ-წესებში შესატან ცვლილებათა პროექტი განსახილველად. ეს პროექტი შეიცავდა არა მარტო რეფორმისტულ ცვლილებებს, არამედ პანკისელ ქისტებში მოქმედ ადათობრივი სამართლის კანონების ერთობლიობას. რა თქმა უნდა, ამ პროექტს არ ჰქონდა პრეტენზია, რომ ის სრულად მოიცავდა ქისტური სამართლის კანონმდებლობას, მაგრამ ვიმედოვნებდით,

რომ მისი საერთო განხილვის შემდეგ მივიღებდით სრულყოფილ სამართალს. პროექტი დაურიგდა ყველა ქისტურ სოფელს, გვარის (თეიფის) და გვარის განშტოების (ნააყა) უფროსებს, ავტორიტეტიან ადამიანებს, რათა დეტალურად განეხილათ ყველა გვარში და თავიანთი შენიშვნები და მოსაზრებები გამოეთქვათ ქისტური სამართლის კოდექსის ყველა მუხლზე.

პროექტის განხილვა მიმდინარეობდა მოსახლეობაში ოთხი თვის განმავლობაში. ყველა გვარის უფროსი თავის გვარში განიხილავდა ქისტური სამართლის კოდექსის მუხლებს და თავიანთ შენიშვნებს აფიქსირებდნენ.

საინიციატივო ჯგუფის წევრები ყველა ქისტურ სოფლებში სვდებოდნენ მოსახლეობას, გვარების უფროსებისაგან ისმენდნენ შენიშვნებს, დისკუსიის შემდეგ შეჰქონდათ ცვლილებები სამართლის პროექტში.

შემდეგ სამართლის პროექტში შეიტანეს ყველა შემოთავაზებული მნიშვნელოვანი ვარიანტი, შეაჯამეს გაწეული მუშაობა და შესაძლებლად ჩათვალეს მისი გატანა ყრილობაზე.

2017 წ. 13 ოქტომბერს შედგა პანკისის ხეობის ქისტი მოსახლეობის წარმომადგენელთა ყრილობა. ყრილობაზე წარმოდგენილი იქნა ყველა სოფლიდან 71 დელეგატი. დღის წესრიგში იდგა ერთადერთი საკითხი: ქისტური ადათობრივი სამართლის („მეხქ ბართ“) კოდექსის განხილვა და დამტკიცება.

ცხარე სჯა-ბაასისა და კამათის შემდეგ მიღებულ იქნა წინამდებარე სამართლის კოდექსი, რომელიც ძალაში შევიდა მიღების დღიდან. 2007 წ. 13 ოქტომბრიდან სავალდებულოა ყველა ქისტისათვის ეს სჯულ-სამართალი. ამ დღიდან ამ კოდექსით იხელმძღვანელებენ ადათობრივი მოსამართლენი (ხელხოი) ყველა სახის დავის გარჩევის დროს.

ხასო ხანგოშვილი

სახელითა ალაჰისა მოწყალისა მწყალობლისა

ქისტური სამართლის კოდექსი მეხქ ბართ

ოთხთვიანი სახალხო განხილვის შემდეგ დამტკიცებულია პანკისის ქისტი მოსახლეობის წარმომადგენელთა ყრილობაზე 2017 წლის 13 ოქტომბერს და ძალაშია მიღების დღიდან.

აქ წარმოდგენილი დანაშაულის ეკონომიკური შეფასება მოქმედებს სამაგიეროს გადაუხდელობით შერიგების დროს.

I თავი მკვლელობა

1. ადამიანის მკვლელობა მძიმე დანაშაულია. სისხლის საფასური შეფასებულია 60 ძროხად. თუ მკვლელობა ჩადენილია სისასტიკით, მიცვალებულის უპატივცემულობით და სხვა მძიმე შედეგებით, არსებულ სისხლის საფასურს დაემატება 9 ძროხა, ე.ი. ამ შემთხვევაში დამნაშავე იხდის 69 ძროხას. 60 ძროხა იყოფა სამ ნაწილად: 20 ძროხა ფეხზე, 20 ძროხა ფულად და 20 ძროხა სპილენძის სახით.

შენიშვნა:

ა) ძროხის ფულადი ფასი განისაზღვროს საბაზრო ფასის საშუალო მინიმუმით – 500 ლარით.

ბ) დღეს მოქმედი წესით სპილენძის 1 (ერთი) ძროხის საფასური 30 ლარია, რაც გამონგეულია სპილენძის გაუფასურებით. ძველად საყოფაცხოვრებო ნივთები, სამზარეულო ჭურჭელი სპილენძისგან მზადდებოდა და ამიტომ დიდი ფასი ედო. მაგალითად, სპილენძის

ქვაბი, რომელშიც ერთი ცხვარი (ჭედილა) იხარშებოდა, ღირდა ერთი ჭედილა. აქედან გამომდინარე, სისხლის საფასურის სპილენძად შეფასებული მესამედი შეფასდეს 20 ჭედილად.

გ) შეთანხმების შემთხვევაში სისხლის საფასური შეიძლება გადახდილი იქნეს ფულის სახით, რადგან ყველა სახის ვალუტა (ლარი, დოლარი, ევრო) განიცდის ხშირ ვარდნა-გამყარებას, ფულის განმსაზღვრელად მიჩნეული იქნეს ტომარა ფქვილის ფასი. ეს გადაწყვეტილება განაპირობა ფქვილის სასიცოცხლო მნიშვნელობამ ადამიანის ცხოვრებაში.

2. ქალის მკვლელობა კატეგორიულად დაუშვებელია.

მაგრამ ხდება შემთხვევები, როცა ქალის მკვლელობა ხდება სრულიად გაუცნობიერებლად, გაუთვალისწინებლად, შემთხვევით. ასეთ დროს ისლამის კანონით ქალის სისხლი შეფასებულია კაცის სისხლის საფასურის ნახევრად, მაშასადამე, ღირს 30 ძროხა.

შენიშვნა:

ა) ორსული ქალის მკვლელობა უდრის ორი ქალის მკვლელობას და მკვლელს ეკისრება ორი ადამიანის სისხლის საფასური.

ბ) სასურველია, სისხლის საფასური მიიღოს დაზარალებულმა, რადგან ხშირია შემთხვევები, როცა ოჯახი კარგავს მარჩენალს.

3. დიდი განსხვავება არის განზრახ მკვლელობასა და შემთხვევით მკვლელობას შორის. ცხადია, სისხლის საფასური უცვლელი რჩება, მაგრამ, ჩვენი აზრით, ასეთ შემთხვევაში შურისძიების მიზნით დევნა უნდა შეწყდეს და მოლაპარაკება დაიწყოს შერიგების მიზნით.

4. „მეერის“, შურისძიების ობიექტის განსაზღვრისას მხედველობაში უნდა იქნას მიღებული შემდეგი: თუ მკვლელი დაკავებულია სამართალდამცავი ორგანოების მიერ და სასჯელს იხდის ციხეში, ის იკავებს „მეერის“ ადგილს და თუ ის ციხეში გარდაიცვლება, მისი შეცვლა უახლესი ნათესავით (ძმა, მამა, ბიძა, ბიძაშვილი). აიკრძალოს, რადგან ცალსახად ძალაში რჩება დღევანდელი

წესი შურისძიების ობიექტის შესახებ: შურისძიება უნდა მოხდეს მხოლოდ და მხოლოდ უშუალოდ მკვლელზე. დაუშვებელია მკვლელის ნათესავებზე (ძმა, მამა, ბიძა, ბიძაშვილი და სხვა) შურისძიება.

შენიშვნა:

ა) თუ მკვლელის დაპატიმრება მოხდა დაზარალებულის საჩივრით ან სასამართლოზე დაზარალებულმა მხარემ მოითხოვა მკვლელის დასჯა და მკვლელი ციხეში გარდაიცვალა, ამ შემთხვევაში წყდება დევნა შურისძიების მიზნით.

ბ) თუ დაზარალებული მხარის საჩივრის გარეშე მოხდა მკვლელის დაპატიმრება და ის ციხეში გარდაიცვალა, მის სიკვდილზე პასუხისმგებელი არ არის დაზარალებული. ამ შემთხვევაშიც იგულისხმება, რომ მკვლელი თავის დანაშაულს შეენირა, სისხლის ძიება უნდა შეწყდეს, მოხდეს შერიგება, რადგან დღეს მოქმედი კანონით შურისძიება ვრცელდება მხოლოდ მკვლელზე.

გ) მიუხედავად იმისა, რომ „მეერი“ (მკვლელი) დასმულია და ადგილზე იმყოფება, შურისძიება მოხდა „მეერის“ ნათესავზე (ძმა, მამა, ბიძა, ბიძაშვილი და სხვ.), შურისმაძიებელი ჩაითვალოს მკვლელად და სისხლი დაეკისროს.

მაშასადამე, „მეერის“ მოკვლაც, რომელიც იკავებს მკვლელის ადგილს, როცა მკვლელი გაქცეულია, არ შეიძლება.

დ) „მეერი“ (მკვლელი) უნდა იმყოფებოდეს სოფელში, ხეობაში. უფლება არა აქვს დატოვოს სოფელი ან ხეობა. მის ადგილზე ყოფნას ამონებებს ამისთვის დანიშნული გარეშე პირი. აუცილებლობის შემთხვევაში, თუ მოსისხლეები ნებას დართავენ, განსაზღვრული დროით ტოვებს ადგილსამყოფელს. თუ მოსისხლეები უხუცესების მოლაპარაკების შედეგად დათანხმდებიან, „მეერს“ შეუძლია მიიღოს ნებართვა, იმუშაოს საკუთარ ეზოში, ამის საფასურია ერთი ხარი. თუ შეთანხმება შედგა, შურისმაძიებლებს არა აქვთ უფლება, ესროლონ ეზოში მყოფ „მეერს“.

ე) მკვლელმა („მეერმა“) თუ უნებართვოდ დატოვა სოფელი და

ხეობა, ჩაითვლება გაპარულად. როგორც კი შეიტყობენ, დაზარალებულები მოსთხოვენ დამნაშავეს ახლობლებს, რომ დააბრუნონ მკვლეელი ადგილზე ან სხვა, მკვლელის მამა, ძმა და ა.შ. უახლესი ნათესავი დასვან „მეერად“. მკვლელის ნათესავები ვალდებულები არიან, შეასრულონ სამართლიანი მოთხოვნა და ყველა ღონისძიება იხმარონ, რათა მკვლეელი დააბრუნონ სოფელში. შურისძიება დასაშვებია მხოლოდ მკვლელზე.

5. „ვოშალ“ (საძმო) უნდა შეეხოს მხოლოდ მკვლელის ნათესავებს: ძმებს, მამას, მამის ძმებს, მამის ძმისშვილებს, ბიძაშვილების შვილებს ე.ი. ოჯახის უახლოეს ნათესავებს. საძმო, გამოსასყიდი, ცხადია, თეიფის ყველა ოჯახს ეხება, მაგრამ გადასახადის გადახდა უახლოესი ნათესავების ვალდებულება არის.

საძმოს („ვოშალ“) საფასური დამოკიდებულია ნათესაობაზე: „მეერის“ ახლო ნათესავები (ძმა, მამა, ბიძა) ყველაზე მეტს იხდიან, იწყება ხარიდან და ცხენიდან, მთავრდება ცხვრით. დღეისათვის მოქმედი ადათით, „ვოშალ“ (სამარხი) საფასურია 2 (ორი) ძროხა, 2 (ორი) ცხვარი და 5 (ხუთი) ტომარა ფქვილი. ფულად გადაყვანის დროს მოქმედებს იმ დროისათვის არსებული საბაზრო ფასები.

ასევე გარეშე პირებს –ნათესავებს, თანასოფლელებს, მეგობრებს და ასე შემდეგ უფლება აქვთ წვლილი შეიტანონ ქველმოქმედების სახით.

6. ხდება ისეც, რომ მკვლეელი გაქცევის დროს თავშესაფარს ეძებს და სხვის ოჯახს აფარებს თავს. ასეთ შემთხვევაში იძულებითი მასპინძელი იძულებულია დაიცვას არასასურველი სტუმარი. მდევრებიც ვალდებულები არიან დაიცვან მასპინძლის უფლება და შეწყვიტონ დევნა, თუმცა უფლება აქვთ, მოსთხოვონ, გაიყვანოს თავის ოჯახიდან მათი მტერი.

დანესდება ვადა. თუ მასპინძელი თავს არიდებს მკვლელის ოჯახიდან გაყვანას, განზრახ იფარებს მას და დასტურდება გონივრული ეჭვი, რომ მასპინძელი განზრახ ცდილობს დანაშაულის დაფარვას, მაშინ ეჭვის დადასტურების შემთხვევაში მასპინძელი ვალდებულია, დაზარალებულებს გადაუხადონ 10 ძროხის სა-

ფასური, რადგან მან ხელი შეუშალა მათ კანონიერი უფლების (შურისძიების) განხორციელებაში, მასპინძელს შეუძლია ზარალი მოსთხოვოს მკვლელს, ეს მისი უფლებაა.

შენიშვნა:

ა) თუ დევნის დროს შურისმაძიებლებმა ოჯახს, რომელმაც შეიფარა მკვლეელი, ზარალი მიაყენეს (დალენეს კარ-ფანჯარა, ცეცხლი წაუკიდეს დამხმარე ნაგებობებს, ძალი მოუკლეს და სხვ.) ვალდებულები არიან, ადათის მიხედვით, აუნაზღაურონ მიყენებული ზარალი.

ბ) დედეულებს უფლება აქვთ, თავშესაფარი მისცენ მკვლელ დისწულს და დაზარალებულებს არ შეუძლიათ, აუკრძალონ მათ დისწულისთვის თავშესაფრის მიცემა.

მაგრამ აქაც უნდა განისაზღვროს დრო, რამდენ ხანს შეუძლია დისწულის შეფარება (ორი კვირა, ერთი თვე და ასე შემდეგ).

გ) დაუშვებელია მასპინძლის ოჯახში სტუმრის მოკვლა. ამ შემთხვევაში დაზარალებულად ითვლება მასპინძელი და შურისმაძიებლები მას უხდიან 30 ძროხას.

დ) ჩხუბის დროს თუ მასპინძლის ოჯახში მოხდა მკვლელობა, მასპინძელმა უნდა დაამტკიცოს თავისი უდანაშაულობა. თუ მონმეები ვერ გამოინახა, 10 კაცის ფიცით ამტკიცებს უდანაშაულობას ან იხდის 10 ძროხის საფასურს.

7. შურისძიების უფლება აქვს თეიფის (გვარის) ყველა წარმომადგენელს, ძმადნაფიცს და დისწულს.

8. ჯგუფური მკვლელობის დროს თუ გამოვლინდება პირი, რომელსაც „ხელები ჭუჭყიანი“ აქვს, ე.ი გამოვლინდა მთავარი მკვლელი, ის აგებს პასუხს. თუ ჯგუფური მკვლელობის მონაწილეები ერთი გვარისანი არიან, მაშინ თავად თეიფის უხუცესები გადანყვეტენ და შეარჩევენ „მეერს“. თუ ჯგუფური მკვლელობის მონაწილენი სხვადასხვა გვარის წარმომადგენლები არიან, მაშინ ამ გვარების უფროსები შეხვდებიან და გამოავლენენ „მეერს“. თუ

აღნიშნულ ორივე შემთხვევაში ვერ გამოავლინეს „მეერი“, მაშინ დაზარალებულები თავად იკვლევენ დამნაშავეს, დაადგენენ და „მეერად“ დასვავენ.

ამ შემთხვევაში დაუშვებელია პრინციპი – მოვკლათ დამნაშავეებში საუკეთესო – შურისძიება უნდა მოხდეს მკვლელზე.

შენიშვნა:

შესაძლებელია, შურისძიების მსხვერპლი გახდეს არა ძირითადი დამნაშავე, მაგრამ ეს საქმეს არ ცვლის, შურისძიება კანონიერად ჩაითვლება, რამეთუ დაზარალებულებმა მკვლევების გვარს და გვარებს მიმართეს, დაესვათ „მეერი“.

9. განსაკუთრებული ადგილი უჭირავს მკვლევლობაში თვითმკვლევობას. თვითმკვლევობა ქისტებში საძრახის, სამარცხვინო საქმედ ითვლება. გაბატონებულია აზრი, რომ თვითმკვლევობას ჩადის ლაჩარი ადამიანი, რომელსაც არ ჰყოფნის ვაჟკაცობა, გაუმკლავდეს მის წინაშე დამდგარ პრობლემებს. წესით თვითმკვლელი ნაკურთხ მინაში, სოფლის საერთო სასაფლაოზე არც უნდა დაიმარხოს. თვითმკვლევობას ისლამიც კრძალავს. ყურანი ცალსახად აცხადებს: „თავი არ მოიკლათ“.

10. ხშირია შემთხვევები, როცა მკვლევობა ფარულად ხდება. ჩნდება გონივრული ეჭვი და დაზარალებულები მკვლევობას საჯაროდ აბრალებენ ეჭვმიტანილს, მაგრამ ეჭვმიტანილი არ აღიარებს მკვლევობას. ასეთ ვითარებაში შურისძიება გამართლებული არ არის, რადგან შესაძლებელია, შურისმაძიებელი თავად გახდეს დევნის ობიექტი, თუ უდანაშაულო კაცი მოკლა. ამიტომ როცა არ არსებობს მონიშვნები და არც ხელჩასაჭიდი სამხილი, საქმე მიდის ფიცამდე.

შენიშვნა:

ა) ფიცი არის ქისტურ სამართალში სიმართლის დადგენის მთავარი ფაქტორი. ფიცს ყველა ერიდება, სიმართლეზე დაფიცებაც კი სძულს ქისტს. მაგრამ ისლამი დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს ფიცს

და მოითხოვს, რომ ეჭვმიტანილმა თავისი სიმართლის დასადაგენად დაიფიცოს, თუნდაც დამბრალებელი ამას არ ითხოვდეს. ისლამის მიღების დღიდან ქისტებში დაფიცება ხდება წმინდა ყურანზე.

ბ) სისხლზე დაფიცება ხდება **60** კაცი. პირველი ყურანზე დაიფიცავს მკვლევლობაში ეჭვმიტანილი: მე არ მომიკლავს ეს და ეს კაცი. შემდეგ **59** კაცი იფიცავს, რომ ეს სიმართლეა. ამის შემდეგ წყდება დავა.

გ) დაზარალებულის უფლებაა, შეამციროს მოფიცართა რაოდენობა. მაგალითად: დააფიცოს მხოლოდ დამნაშავე და მისი რამდენიმე ახლობელი.

დ) თუ არ შეგროვდა **60** კაცი, ხდება ერთიანი დავა პირის ორჯერ დაფიცება. ეს გაგრძელდება, სანამ არ შესრულდება **60** მოფიცარი.

დღევანდელი ადათით, შესაძლებელია **2** ქალის ფიცის მიღება ერთი კაცის ფიცის საფასურად, რაც არასამართლიანია. უნდა გათანაბრდეს კაცისა და ქალის ფიცი, ან უარი ვთქვათ საერთოდ ქალის ფიცზე.

შენიშვნა:

15 წლამდე ასაკის ბავშვზე შურისძიება არ ვრცელდება და მამასადამე, არც ფიცი მოეთხოვება.

11. განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება მკვლევლობის იარაღის კუთვნილებას. თუ თოფის პატრონმა თავისი იარაღი ათხოვა მკვლელს და იცოდა, რისთვის გამოიყენებდა მის იარაღს, იხდის **10** ძროხას. თუ არ იცოდა, **10** კაცის ფიცით უნდა დაამტკიცოს თავისი უდანაშაულობა.

შენიშვნა:

ა) არავითარ შემთხვევაში არ უნდა აართვა იარაღი მოკლულს, თუნდაც ის მკვლელი იყოს, ასეთი დანაშაულისთვის დამნაშავე იხდის **10** ძროხას.

ბ) ცხედრის შეურაცხყოფა (უდიერად დაგდება, ტანსაცმლის გახდა, წელის შეხსნა, იარაღის ართმევა, ცხედრის დამალვა და სხვ.) დაუშვებელია, დამნაშავე იხდის 12 ძროხას.

გ) ჩხუბის დროს დასაშვებია მონინალმდეგისთვის იარაღის წართმევა და მისი გამოყენებაც თავდაცვის მიზნით, მაგრამ მისი მისაკუთრება, თავის სახლში შეტანა უკვე დანაშაულია და ფასდება 10 ძროხით.

12. განსაკუთრებულ სასჯელს იმსახურებს სხვის ომში, მაგალითად სირიაში ახალგაზრდების გაგზავნა. ეს სიახლეა, ქისტურ ყოფა-ცხოვრებაში ახლად გაჩენილი და რაიმე ადათურ ნორმაში არ ჯდება. მიგვაჩნია, რომ აგიტაცია-პროპაგანდით სირიაში ახალგაზრდის გაგზავნის შემდეგ თუ ის იქ დაიღუპა, ეს უდრის მკვლელობას და გამგზავნი უნდა ჩაითვალოს მკვლელად და უნდა ჩაყენდეს „მეერის“ ნორმაში და ისეთივე მდგომარეობაში აღმოჩნდეს, როგორც უშუალო მკვლელი.

13. თუ კაცმა ამხანაგად წაიყვანა მეორე სიცოცხლისათვის საშიშ საქმეზე, არ აუხსნა ვითარების სერიოზულობა, მოსალოდნელი ხიფათი, ეს კაცი დაიღუპა, პასუხისმგებლობა ეკისრება წამყვანს და სისხლიც მას უნდა მოეთხოვოს.

ასეთ შემთხვევაში შურისძიების მიზნით დევნა არ ხდება და დაზარალებულს უხდის 30 ძროხას.

შენიშვნა:

ა) მაგრამ თუ საქმეში ამხანაგად წაიყვანა, წინასწარ ჩააყენა საქმის კურსში, აუხსნა მოსალოდნელი საფრთხე და მონაგებში წილშიც გაიყვანა, ამ შემთხვევაში მომხდარ მკვლელობაზე თუ უბედურებაზე პასუხს არ აგებს წამყვანი.

ბ) თუ მეგობარი მეგობრობის ხაზით, თავისი ნებით გაჰყვა მეგობარს, საქმის კურსშიც იყო მოსალოდნელ შემდეგზე და დაიღუპა, დევნა მიზანშეწონილი არ არის, უნდა მოხდეს შერიგებამორიგება.

14. სისხლის პატიების პროცესი არ უნდა დამთავრდეს უხუცე-

სების, ხეობის ყველა სოფლის მაცხოვრებელთა თხოვნის დაზარალებულების მიერ დაკმაყოფილების შემდეგაც. აუცილებელია, მოსისხლეთა შერიგება, დაზარალებულების მიერ დამნაშავეთა პურმარილის მიღება მათ ოჯახში. აქვე უნდა მოხდეს გუშინდელი მტრების დანათესავება, მათი დაძმობილება, ძმადგაფიცვა, რათა მტრობა სამუდამოდ აღმოიფხვრას.

შენიშვნა:

მაგრამ ეს სულაც არ ნიშნავს, რომ მკვლელი და მკვლელის ახლო ნათესავები სრულად თავისუფლდებიან ჩადენილი დანაშაულისგან. ისინი მორიდებულად უნდა იყვნენ, კამათში და მით უმეტეს ჩხუბში არ უნდა ჩაერივნენ მოკლულის ახლობლებთან, უნდა გაიზიარონ მათი ჭირ-ვარამი. ერთი სიტყვით, ისე უნდა მოექცნენ მოკლულის ოჯახს და მათ ნათესავებს, როგორც შეეფერება ღირსეულ ვაჟკაცს, „უეზდ ყუანახს“.

15. განსაკუთრებით მძიმე დანაშაულია კაცის ღირსების შელახვის მიზნით შარვლის ჩახდა. ასეთი ქმედება იმდენად შეურაცხმყოფელია კაცისთვის, რომ სამაგიეროს გადახდა ხდება იმავე ქმედებით ან მოკვლით. სამაგიეროს გადაუხდელობით შერიგება უნდა დაწესდეს და კაცისთვის შარვლის ჩახდა უნდა შეფასდეს 30 ძროხით. ამ მუხლის შეტანა ქისტურ სამართალში აუცილებელია, რადგან ამ სახით კაცის ღირსების შელახვას უმთავრესად მკვლელობა მოჰყვება ხოლმე.

შენიშვნა:

თუ შარვლის ჩახდაში მონაწილეობს რამდენიმე კაცი ერთის წინააღმდეგ, ასეთი ქმედება არ უტოლდება იმ პროცესს, როცა ერთი მეორეს შარვალს ჩახდის იარაღის გამოყენებით და სხვა ვაჟკაცისთვის შეუფერებელი მეთოდებით. ამ შემთხვევაში საფასურს დაადგენენ ადათობრივი მოსამართლენი.

II თავი დაჭრა მსუბუქი და მძიმე შედეგებით

იმისათვის, რომ დადგინდეს ქრილობის სიმძიმე და საფასური, ადამიანის ტანი დაყოფილია ოთხ ნაწილად:

ა) თავის ზედა ნაწილი, ქისტური სამართლით „ქუდით დაფარული თავი“; ე.ი. თავის ზედა მხარე, სადაც მოთავსებულია თავის ტვინი;

ბ) ადამიანის სახე, ყურები და კისერი;

გ) ტანი კისრიდან წელამდე, გულმკერდი და მუცელი, და ხელები;

დ) ტანის ნაწილი დანყებული წელიდან ფეხის ტერფებამდე.

ამ ოთხი ნაწილის გათვალისწინებით არის განსაზღვრული ადამიანის სხეულზე მიყენებული ქრილობების საფასური.

ქისტებში ქალისთვის ქრილობის მიყენება, სხეულის განზრახ დაზიანება დიდ სირცხვილად ითვლება და მძიმე დანაშაულის კატეგორიაში ჯდება. ქალისთვის ტანსაცმლის შემოხვევა, ნაწნავების დაჭრა, თავსაბურის მოგლეჯაც კი ერთი დროხიდან ხუთ (5) დროხამდე ფასდება.

ჩხუბში, შეტაკების დროს შესაძლებელია ქალიც მოხვდეს მოშურებს შორის გაშველების მიზნით და მიიღოს სხეულზე ქრილობა, ამ შემთხვევაში ქალის ქრილობა ისევე ფასდება როგორც კაცისა.

1. თვალის დაბრმავება და ამოგდება – 30 დროხა;

შენიშვნა:

თვალის ნაწილობრივ დაზიანება მხედველობის ნაწილობრივ დაკარგვით შეფასდება იმის მიხედვით, თუ რამდენი პროცენტით მოხდა მხედველობის დაკარგვა: 50% – 15 დროხა, 25% – 8 დროხა და ა. შ.

2. მკლავის ან ფეხის მოჭრა – 30 დროხა;

შენიშვნა:

ა) თუ ქრილობა მხარშია მიყენებული და გამოიწვია მკლავის მთლიანი დამბლა, ღირს 30 დროხა, მაგრამ თუ ამ ქრილობამ გამოიწვია ნაწილობრივი დამბლა. ქისტური სამართლის ტერმინით, „ხელი არ გახმა“, მაგრამ არ შეუძლია რაიმეს ხელში დაჭერა და გამოყენება, ღირს 25 დროხა.

ბ) თუ მიყენებული ქრილობის შედეგად მოხდა ფეხის მთლიანი დადამბლავება, ღირს 30 დროხა, მაგრამ თუ მიყენებულმა ქრილობამ გამოიწვია მუხლის ქვემოთ ფეხის დამბლა, დაზარალებულს უხდიან 25 დროხას, ხოლო თუ მოხდა მხოლოდ ფეხის ტერფისა და თითების დამბლა, ღირს 20 დროხა.

3. ხელის მტევნის მოჭრა – 15 დროხა;

4. ფეხის ტერფის მოჭრა – 10 დროხა;

შენიშვნა:

ა) იდაყვის სახსარში მიყენებულმა ქრილობამ თუ გამოიწვია ხელის მტევნის დამბლა („გახმა ხელი“), ღირს 15 დროხა.

ბ) იგივე სახის ქრილობა ფეხის კოჭის სახსარში, რომელმაც გამოიწვია ტერფის და თითების დამბლა, შეფასებული იქნეს 15 დროხად.

5. ხელის თითების მოჭრა;

ა) ცერი – 5 დროხა;

ბ) საჩვენებელი – 4 დროხა;

გ) შუა თითი – 3 დროხა;

- დ) არათითი – 2 ძროხა;
- ე) ნეკა – 1 ძროხა.

6. ფეხის თითების მოჭრა:

- ა) ცერი – 4 ძროხა;
- ბ) საჩვენებელი – 3 ძროხა;
- გ) შუათითი – 2 ძროხა;
- დ) დანარჩენი – თითო ძროხა;

შენიშვნა:

ა) ხელზე ან ფეხზე მიყენებულმა ჭრილობებმა თუ გამოიწვია ხელის და ფეხის თითების დამბლა – 15 ძროხა.

ბ) მოჭრილი თითების რაოდენობის შესაბამისად გამოითვლება 2,3 და 4 თითის ერთდროულად მოჭრა.

7. ხანჯლით ჩხვლეტა – 10 ძროხა;

8. დანით ჩხვლეტა – 10 ძროხა;

შენიშვნა:

ხანჯლით ან დანით ჩხვლეტის დროს ცივი იარაღი შესულია გულმკერდისა და მუცლის არეში, შეფასებულია 12 ძროხად. მაგრამ თუ ამგვარმა ჩხვლეტამ დააზიანა სიცოცხლისათვის საშიში ორგანოები, მაგალითად: ფილტვი, ღვიძლი, ელენთა, კუჭი, ნაწლავები და სხვ. საფასური ორმაგდება – 20-დან 24 ძროხამდე.

9. ყურის მოჭრა – 20 ძროხა.

შენიშვნა:

ა) ყურის მოჭრა მოხდა განზრახ, ადამიანის ღირსების შესაღებად, იზრდება 25 და 30 ძროხამდე.

ბ) თუ დარტყმის შედეგად გასკდა ყურის აპკი და გამოიწვია ცალი ყურის დაყრუება 8 ძროხა.

10. ცხვირის მოჭრა – 20 ძროხა;

შენიშვნა:

თუ ცხვირის მოჭრა განხორციელდა გამიზნულად ადამიანის ღირსების შესაღებად, საფასური იზრდება 25-დან 30 ძროხამდე.

11. კისერში ან ყელში მიყენებულმა ჭრილობამ გამოიწვია ხმის ჩახლეჩა ან ხმის დაკარგვა, შეფასდება შესაბამისად – ხმის ჩახლეჩა 10 ძროხა, ხოლო ხმის დაკარგვა – 20 ძროხა.

12. თავის ქალის გატეხვა – 7 ძროხა.

შენიშვნა:

ა) თავის ტყავის გაჭრა, როცა ქალამდე არ არის ჭრილობა დასული, საკლავის დაკვლა და დაზარალებულის და მისი შინაურების დაპატიჟებით მთავრდება დავა;

ბ) თუ თავის ტყავი გაჭრილია და თავის ქალაზე აღინიშნება ნაკანრი, ე.ი. საჭიროებს გაფხეკას, 7 ძროხით შეფასდება და შერიგებაც საკლავის დაკვლით და დაზარალებულების მიპატიჟებით მოხდება;

გ) თუ თავის ქალა ისეა გატეხილი, რომ ჩანს თავის ტვინის აპკი, მაგრამ დაზიანებული არ არის ტვინი, ჭრილობა შეფასდება

10 ძროხით და ერთი ხარით, საკლავით მიპატიჟებაც თან ერთვის.

დ) თუ თავში მიყენებული ქრილობით ტვინი დაზიანდა, საჭიროებს სკალპელით ჩარევას, ქისტურად „გამის“ გამოყენებას, საქმე რთულდება: თუ დაზიანდა ტვინის უჯრედები, რამაც გამოიწვია მეტყველების მოშლა, სხეულის ნაწილების დამბლა და სხვა გამოუსწორებელი დასახიჩრებები, მაშინ შეფასება მოხდება ზემოთ აღნიშნული მუხლების (ხელის მოჭრა, თვალის დაბრმავება, ფეხის მოჭრა და სხვ.) შესაბამისად. თავში მიყენებული მძიმე ქრილობა პრობლემურია, თუ დაზარალებულს დროის გასვლის შემდეგაც დაეწყო თავის ტკივილები, უნდა აცნობონ დამნაშავეებს. თუ ამ ტკივილებს მიიჩნევენ მიზეზად ჩხუბის დროს თავში მიყენებულ ქრილობას, ასეთ შემთხვევაში ადათობრივი მოსამართლენი (ხელხოი) ადგენენ ვადას, რომლის განმავლობაშიც დაზარალებულს მკურნალობას უწევენ დამნაშავეები.

ე) დღეს სირთულეს არ წარმოადგენს იმის დადგენა, თუ რა არის თავის ტკივილის მიზეზი. ამის დასადგენად მოიწვევენ ექსპერტიზას და საკითხიც გადაწყვეტილია, ოღონდ ექსპერტიზის ხარჯებს იღებს დამნაშავე. მაგრამ თუ არ დამტკიცდა, რომ თავის ტკივილი არის გამოწვეული თავში ჩარტყმის შედეგად, დაზარალებული თავად იხდის ხარჯს.

ვ) საერთოდ, თუ დაჭრილის მკურნალობის ხარჯს სახელმწიფო იღებს, დამნაშავე თავისუფლდება, მაგრამ სხვა ხარჯს (თავზე დგომა, წამლები) იხდის.

13. სახეზე მიყენებული ქრილობა, რომელიც ღრმია და ნაირრევს ტოვებს 10-დან 15 ძროხამდე ღირს.

შენიშვნა:

თუ ქრილობა მიყენებულია განზრახ სახეში ადამიანის ღირსების შესაღებად, მაგალითად, შეურაცხყოფის სამაგიეროდ – ღირს 20 ძროხა.

14. სხეულის კიდურების (ხელების, ფეხების) და სხვა ნაწილების (მხარის, ბეჭის, ყვრიმალის, ნეკნების და სხვ.) მოტეხილობები შეფასებულია 10 ძროხად.

შენიშვნა:

ა) იარაღის ტარით ან სხვა ბლაგვი საგნის დარტყმით წინა ერთი კბილის მოტეხა ღირს – 1 ძროხა, ორის – 2 ძროხა, სამის – 3 ძროხა, ოთხის – 4 ძროხა. გვერდითი ერთი კბილის მოტეხა – 1 ცხვარი, ორისა – 2 ცხვარი, სამისა – 3 ცხვარი, და ა.შ.

ბ) ძველად არ ხდებოდა მოტეხილი ან მომძვრალი კბილის მაგივრად ახლების ჩასმა. დღეს ეს შესაძლებელია და მიგვაჩნია, რომ დამნაშავემ კბილების საფასური უნდა გადაუხადოს დაზარალებულს და სახლში მიპატიჟებით დასრულდეს დავა.

15. მჭრელი იარაღის დარტყმა – 5 ძროხა;

16. თოფით ან ხმლით დაჭრა – 10 ძროხა;

შენიშვნა:

თოფით ან ხმლით დაჭრა 10 ძროხად შეფასებულია იმ შემთხვევაში, თუ ტყვია ან ხმლის წვერი არ არის გასული გულმკერდისა და მუცლის ღრუში.

17. ერთიდან ოთხ ქრილობამდე – 5 ძროხა. ოთხზე მეტი ქრილობის დროს თითოეულზე ემატება ერთი ძროხა;

18. ისეთი დარტყმა (თავის არეში), რომელმაც გამოიწვია სულიერი ავადმყოფობა – 30 ძროხა;

19. ისეთ ადგილას მიყენებული ჭრილობა, რაც მამაკაცს სქესობრივი ურთიერთობის დამყარებასა და სქესობრივი განაყოფიერების უნარს დაუკარგავს, დამჭრელს ეკისრება 30 ძროხის გადახდა.

20. ჩხუბში მუშტით ან რაიმე საგნით ცემა, რომლის დროსაც დაზარალებულს აღენიშნება სისხლჩაქცევები, სისხლდენა, ცხვირის გახეთქვა, სახის დაზიანება და სხვ., დაზარალებულთან ოჯახში მიდიან დამნაშავეები საკლავით და პურმარილით და შერიგება ხდება ან იხდის 5 ძროხის საფასურს.

21. მცირეწლოვანი, არასრულწლოვანი, გონებასუსტი და შეურაცხადი პირი ჩადენილი დანაშაულისთვის პასუხს აგებს, როგორც ჯანმრთელი ადამიანი. მაგრამ ასეთ შემთხვევაში პასუხი მოეთხოვება მშობლებს, ძმებს, ბიძებს და ბიძაშვილებს.

22. ქისტი ქალი მამაკაცს შულს არ დაუნყებს, შეპასუხებაც სირცხვილად ითვლება, მაგრამ შეიძლება არაორდინალურ სიტუაციაში მიაყენოს ქალმა მამაკაცს სხეულის მძიმე დაზიანება ან მოკლას კიდეც. ქალიც ჩადენილი დანაშაულისთვის პასუხისმგებელია, როგორც მამაკაცი. ისლამიც იძლევა ამის უფლებას: „კაცი კაცის წილ, ქალი ქალის წილ“. მაგრამ ქისტური ადათით, ქალის დანაშაულზე პასუხს აგებს პატრონი (ქალის მამა, ძმა, ბიძა, ბიძაშვილი), თუ გათხოვილია – ქმარი და ვაჟიშვილები.

შენიშვნა:

ა) ძალის, პირუტყვის (ხარი, მოზვერი, ცხენი) მიერ მიყენებულ ჭრილობაზე ან სხვა სახის სხეულის დაზიანებაზე ან კიდეც მატერიალურ ზარალზე ასევე პასუხს აგებს პატრონი.

ბ) პირუტყვის პატრონი პასუხს აგებს მისი პირუტყვის მიერ მიყენებულ ზარალზე, თუ მისი ხარი, მოზვერი, კამეჩი ან ცხენი და სხვ. ბუნებით აგრესიულია და თავს ესხმის ადამიანებს. ასეთი პირუტყვი, როგორც ძალღი, სახლში უნდა ყავდეს დაბმული. მის კარ-მიდამოში მიყენებულ ზიანზე ის არ არის პასუხისმგებელი.

გ) ძალღმა თუ პატრონის ეზოში დაგლიჯა ადამიანი, პატრონი პასუხს არ აგებს.

23. განზრახ ან შემთხვევით თუ მოხდა ადამიანის სხეულის ისეთი მძიმე სახის დაზიანება, რომ დაზარალებულმა დაკარგა შრომის უნარი ან სულაც სამუდამოდ მიეჯაჭვა სანოლს, დამნაშავემ უნდა გაილოს დაზარალებულის მოვლა-პატრონობის ხარჯები ავადმყოფობის სიმძიმის კატეგორიის მიხედვით ავადმყოფის სიცოცხლის მანძილზე.

III თავი ქურდობა და ძარცვა

ქურდობის აღკვეთის მიზნით ქისტურ სამართალში სხვადასხვა სახის და ხასიათის კანონი მოქმედებს.

1. საქონლის ქურდობა:

ა) ქურდი შეიპარა სხვის გომურში და მოიპარა ძროხა. ქურდობის დამტკიცების შემთხვევაში ქურდი პატრონს უბრუნებს 3 ძროხას.

ბ) ქურდმა ძროხა მოიპარა მინდვრიდან, იცოდა, თუ ვის ეკუთვნოდა ძროხა. ამ შემთხვევაში ქურდი პატრონს უხდის 2 ძროხას.

გ) ქურდმა ძროხა მოიპარა მინდვრიდან, მაგრამ არ იცოდა, ვისი კუთვნილება იყო. ამ შემთხვევაში ქურდი პატრონს უხდის 1 ძროხას და საკლავით და პურმარილით ურიგდება დაზარალებულს.

2. სახლის გაქურდვა: თუ ქურდმა სახლიდან მოიპარა ფული, ძვირფასი ნივთები, ტანსაცმელი და სხვადასხვა სახის საოჯახო ნივთები, ყველაფერი სამმაგად უბრუნდება პატრონს.

შენიშვნა:

წინა მუხლში აღნიშნული კანონი ვრცელდება ისეთ სახლზე, სადაც ოჯახის წევრები ცხოვრობენ და ქურდობის პერიოდში სახლში იყვნენ. სხვა შემთხვევაში ძარცვასთან გვაქვს საქმე.

3. სოფლის ნახირის, ან რომელიმე უბნის ნახირიდან საქონლის მოპარვაზე, დაკარგვაზე, ნადირის მიერ დაგლეჯაზე, გადაჩეხვაზე და სხვ. პასუხისმგებელია მენახირე, რომელსაც საძოვარზე გაჰყავს საქონელი. ის დანაკარგს უნაზღაურებს დაზარალებულს.

შენიშვნა:

ა) ცხადია, არსებობს ობიექტური მიზეზები, რომელთა გამოც მწყემსი ვერ შეძლებდა თავისი მოვალეობის შესრულებას. ასეთ

შემთხვევაში მან ფიცით უნდა დაამტკიცოს თავისი უდანაშაულობა.

ბ) გადამწყვეტია ის პირობები, რომელთაც ადგენს სოფელი ან უბანი ნახირის შედგენის დროს. გვიან ნახირში გამწესებული პირუტყვის პატრონმა პირუტყვის მოვლის რიგი წინასწარ უნდა მოიხადოს, წინააღმდეგ შემთხვევაში მენახირე პასუხს არ აგებს.

4. ზაფხულობით მთაში საქონელი მიჰყავთ მცირე ფერმერებს, მოსახლეობისგან ქირაობენ მენველ ძროხებს სეზონზე და ყველის განსაზღვრულ რაოდენობას უხდიან ძროხების პატრონებს. თუ მთაში ძროხა დაგლიჯა ნადირმა ან გადაჩეხა და სხვა მიზეზით დაიღუპა საქონელი და დადგინდა, რომ მწყემსის უყურადღებობით მოხდა, დამქირავებელმა უნდა ზღოს ზარალი.

5. თუ ქურდს სახლში შეუსწრო პატრონმა ან გზაში დაენია და კონფლიქტის დროს ქურდი დაჭრა, დაასახიჩრა ანდა სულაც მოკლა, პასუხი არ მოეთხოვება.

შენიშვნა:

თუ ქურდი აღმოაჩინა სახელმწიფოს სამართალდამცავმა ორგანოებმა, დაიჭირეს და პატიმრობა მიუსაჯეს, ანდა სულაც ციხეში გარდაიცვალა, დაზარალებული პასუხს არ აგებს.

6. დაზარალებულს, რომელიც გაქურდეს, უფლება აქვს ჩხრეკა ჩაატაროს ნებისმიერი მოსახლის სახლში. დაუშვებელია წინააღმდეგობა ჩხრეკაზე, რაც მიაწინებს, რომ ან თავად არის ქურდი, ან მფარველობს ქურდებს.

შენიშვნა:

თუ ქურდი ამტკიცებს, რომ ნაქურდალი მისი საკუთარი ნივთებია და მზად არის დაიფიცოს, ფიცზე უპირატესობა ენიჭება დაზარალებულს, რომელიც ასევე ადასტურებს, რომ ნივთები მისია. ამ შემთხვევაში მოფიცართა რაოდენობა დგინდება ნაქურდალის ღირებულების გათვალისწინებით.

7. ქურდმა გაყიდა ნაქურდალი (ძროხა, ხარი ცხენი, ცხვარი და სხვ. ნივთები), პატრონი მიაგნებს თავის საკუთრებას და ქურდად აცხადებს მყიდველს. მყიდველი ვალდებულია, დაასახელოს გამყიდველი, წინააღმდეგ შემთხვევაში თავად გამოდის ქურდის როლში. ცხადია, ნაქურდალი პატრონს უბრუნდება.

შენიშვნა:

ა) ხდება ისეც, რომ ნაქურდალ მოზარდ პირუტყვს (ხბო, კვიცი, ციკანი, ბატკანი) წლის და წლების შემდეგ პატრონი მიაგნებს და ამოიცნობს. ამ შემთხვევაში პატრონმა ფიცით უნდა დაიბრუნოს საკუთრება, თუ სადავო გახდა.

ბ) თუ ღამე გზააბნეული პირუტყვი შეიფარა კაცმა და მეორემესამე დღეს პატრონი არ გამოჩნდა, ინფორმაცია უნდა გაავრცელოს ახლომახლო სოფლებში ნაპოვნი პირუტყვის შესახებ და ამავე დროს უნდა აცნობოს ამის შესახებ სამართალდამცავ ორგანოებს. თუ პატრონი გამოჩნდა რამდენიმე ხნის შემდეგ, უფლება აქვს მოსთხოვოს პირუტყვის შენახვის ხარჯი.

გ) თუ ერთი წლის განმავლობაში არ გამოჩნდა პატრონი, პირუტყვის შემნახველი ავტომატურად ხდება პირუტყვის მესაკუთრე, მაგრამ პატრონის გამოჩენის შემდეგ ვალდებულია დაუბრუნოს წინა პატრონს მისი კუთვნილება. ცხადია, შენახვის ხარჯებს იხდის პირველი პატრონი.

ძარცვა – სხვისი მოძრავი თუ უძრავი ნივთის აშკარა დაუფლება მისაკუთრების მიზნით.

8. ქურდობის მძიმე სახეობა არის ძარცვა. ძარცვა არის შეიარაღებული თავდასხმა, ძალადობა ადამიანზე, ადამიანის ღირსების შელახვით სხვისი საკუთრების მითვისება, რაც 10-დან 18 ძროხამდე არის შეფასებული.

სახლის გაქურდვისგან სახლის გაძარცვა განსხვავდება იმითაც, რომ ძარცვა ხდება სახლის პატრონის სახლში არყოფნის

დროს. ამ შემთხვევაში ნაძარცვი მთლიანად უბრუნდება პატრონს, ხოლო სახლის გატეხვისთვის იხდის 10 ძროხას. ან ჯარიმის ნაცვლად მძარცველი საკლავით და პურმარილით მიდის დაზარალებულის ოჯახში და ხდება შერიგება.

შენიშვნა:

ა) თუ სახლის ძარცვა ხდება იარაღის გამოყენებით, მძარცველი სახლის პატრონს უხდის ნაძარცვს, სახლის გატეხვის 10 ძროხას და პლიუს იარაღის გამოყენებით ჯარიმა 8 ძროხას, სულ 18 ძროხას.

გ) თუ მოხდა შეიარაღებული თავდასხმა საკუთარ ცხვრის ფარაზე, საქონლის ჯოგზე, ცხენების რემაზე და სხვა. თავდამსხმელები გატაცებულს უბრუნებენ პატრონს და დამატებით იხდიან 10 ძროხას.

დ) თუ თავდასხმისას მძარცველებმა გამოიყენეს იარაღი და პატრონს, ან მის მწყემსს იარაღი დაუმიზნეს, ჰაერში თავს ზემოთ ისროლეს, ან წინ ფეხებში, დამატებით იხდიან 10 ძროხას.

ე) თუ მძარცველები შეურაცყოფას მიაყენებენ პატრონს, ღირსებას შეულახავენ, გაკოჭავენ, მძარცველები იხდიან 12 ძროხას დამატებით.

ვ) თუ მწყემსი საქონელთან ერთად გაიტაცეს, მძიმე შეურაცხყოფად ითვლება და 18 ძროხით ფასდება.

9. სახლისთვის განგებ თოფის სროლა ითვლება კაცის ღირსების შელახვად და ფასდება 10 ძროხით. ან საკლავით და პურმარილით მივიდეს დაზარალებულის ოჯახში და და მოხდეს შერიგება.

10. კაცისთვის თოფის დამიზნება მისი შეურაცხყოფის მიზნით ფასდება 10 ძროხით.

11. კაცისთვის სილის განწვნა, ან ხელუკულმა ხელის სახეში შემორტყმა ითვლება ასევე კაცის ღირსების შელახვად და გატოლებულია ხანჯლის შემოკვრასთან, ასევე კაცის ღირსების

შელახვად ითვლება ჩხუბის დროს ხანჯლის სიბრტყით დარტყმა მონინალმდეგისთვის და სამაგიეროს გადაუხდელად შერიგებისას ფასდება 10 ძროხად.

12. თუ მევალე ვალს არ იხდის და უარს ამბობს საერთოდ გადახდაზე, ასეთ შემთხვევაში თუ დაზარალებულმა გაიტაცა ან მოიპარა ვალის ღირებულების საქონელი, მას პასუხი არ მოეთხოვება, რადგან მან, მართალია, ძალის გამოყენებით, დაიბრუნა თავისი კუთვნილი.

IV თავი გადანვა და გაჩეხვა

1. ქისტებისთვის არ არის დამახასიათებელი სულმდაბალი და-ნაშაული, როგორცაა სახლის, დამხმარე ნაგებობის, ყანის, თივის და სხვ. გადანვა და ხეხილისა და ვენახის გაჩეხვა. ამიტომ დამნაშავე ზარალის ანაზღაურების შემდეგ იხდის საჯარიმოს 10 ძროხის საფასურით.

შენიშვნა:

ა) თუ ცეცხლის წაკიდება მოხდა ბოროტი განზრახვის გარეშე, შემთხვევით, მაშინ დამნაშავე დაზარალებულს მხოლოდ ზარალს აუნაზღაურებს.

ბ) თუ ცეცხლი წაეკიდა მეზობლის ეზოში დანთებული ცეცხლის მიზეზით (ქარმა ნაპერწკალი წაიღო), მაშინაც უნდა აუნაზღაუროს ზარალი მეზობელმა.

გ) თუ ხე დარგულია მეზობლის ნაკვეთთან ახლოს, წესისამენრ (2-3 მ. დაშორებით), მაგრამ შემდეგში მშენებლობასთან ან სხვა საპატიო მიზეზით ხელი შეუშალა მეზობელს, უნდა მოხდეს შეთანხმება: ხე მოიჭრება უსასყიდლოდ ან საფასურს გადაუხდის ხის პატრონს. ასეთივე წესით მოხდება მაშინაც, თუ ხე ადრე დარგულია თავისუფალ მიწაზე, შემდეგ ჩასახლდა მოსახლე და მას ხის გამო შეექმნა პრობლემა.

V თავი ვალი და ვახში

1. ვალი უკლებლივ უბრუნდება გამსესხებელს. თუ უარს ამბობს გადახდაზე, დავა ფიცით გადანყდება, უპირატესობა ფიცზე დაზარალებულს აქვს.

შენიშვნა:

თუ მევალეს ფული არ აქვს, შეუძლია ვალი გადაიხადოს იმ საშუალებით, რის შესაძლებლობაც გააჩნია (საქონელი, ძვირფასი ნივთები თუ საყოფაცხოვრებო ნივთებით, მინით და ა. შ.)

2. აიკრძალოს ფულის პროცენტით გაცემა, ვახში აკრძალულია ისლამში, ყურანი ცალსახად კრძალავს სარგებლის აღებას.

შენიშვნა:

ასევე აიკრძალოს ვალად დარჩენილი ცხვრის მონაგები, რაც აბსოლუტურად არ განსხვავდება სარგებლით ფულის გაცემისგან. როგორც გადაუხდელობის გამო ბანკში ყოველწლიურად ემატება პროცენტები ძირის თანხას, ასევე ცხვარიც მრავლდება ყოველწლიურად და მონაგების მოთხოვნა იგივე პროცენტის მოთხოვნაა.

VI თავი საქონლის დასახიჩრება და დახოცვა

1. ქისტებისთვის ასევე დამახასიათებელი არ არის პირუტყვის დასახიჩრება, დახოცვა, მონამლვა და ა.შ. ასეთი დანაშაული, თუ ის მოხდა განზრახ, ითვლება პატრონის ღირსების შელახვად და როგორც ქურდობის დროს, ხდება ზარალის სამმაგი ანაზღაურება.

შენიშვნა:

ა) განსაკუთრებით მძიმე დანაშაულია ცხენის დასახიჩრება, მაგალითად, კაცს ჰყავს კარგი მორბენალი ცხენი, ხშირად იმარჯვებს დოღებში და სხვა მოშურნე ასახიჩრებს ცხენს. ამ შემთხვევაში დაზარალებულს დამნაშავე უყიდის მსგავს მორბენალ ცხენს და დამატებით უხდის ერთ ხარს.

ბ) თუ პირუტყვის დასახიჩრება მოხდა შემთხვევით, ბოროტი განზრახვის გარეშე, მაშინ დაზარალებულს უნაზღაურდება ზარალი.

2. ქისტებში უაღრესად პრობლემურია ძალღმობი დაკავშირებული დანაშაული. ძალღმობი უხსოვარ დროიდან ადამიანის მეგობრად ითვლება, ის ეხმარება მას საქონლის, ცხვრის მოვლაში, დარაჯობს სახლს და ა.შ. ძალღმობის მოკვლა მძიმე დანაშაულია და ხშირად ამას კაცის მკვლელობა მოჰყოლია.

მაგრამ არის ისეთი ინციდენტებიც, როცა ძალღმობის მოკვლა დასაშვებია, მაგალითად, თუ ძალღმობი ეზოს გარეთ, ქუჩაში ან მინდორში დაგლიჯა ბავშვი, თავს ესხმის პირუტყვს და ა.შ. ასეთ შემთხვევაში ძალღმობის პატრონი წინასწარ უნდა იყოს გაფრთხილებული, რათა მან ძალღმობს თავის ეზოში. მაგრამ მინდორში, მთაში, თუნდაც ქუჩაში თუ ძალღმობი იცავს პატრონის საკუთრებას, მისი დაჭრა, დასახიჩრება და მოკვლა დაუშვებელია.

ძალღმობის, ჩვეულებრივ უდანაშაულო ძალღმობის მოკვლა მკვლელს 1 (ერთ) ძროხად დაუჯდება, თუ ცხვრის, საქონლის ან სხვა რამის

ქურდობის დროს მოჰკლა, 2(ორი) ძროხად ეღირება. თუ შეიარაღებული თავდასხმის დროს ცხვართან ან სხვა საქონელთან ერთად გაიტაცა – 3 ძროხა.

VII თავი ბიზნესი და კომერცია

დღეს ცხოვრებაში შემოვიდა ახალი ეკონომიური ურთიერთობები ბიზნესისა და კომერციის სახით. ადათობრივ სამართლის მცოდნეთათვის თითქოს ამ სიახლეში გარკვევა რთულია, მაგრამ ქისტური სამართალი ისეთ მოქნილ კოდექსს შეიცავს, რომ ქკვიანი „ხელხო“ ყოველთვის გაართმევს თავს, თანაც ქისტი ახალგაზრდები ჩართულნი არიან ბიზნესსა და კომერციაში და მათი რჩევა უდაოდ გამოადგებათ. ამას ისიც დავუმატოთ, რომ ისლამი ვაჭრობას განსაკუთრებულ ყურადღებას აქცევს და ვაჭრობის პრინციპები მოცემულია თვით წმინდა ყურანში.

1. ბიზნესში და კომერციაში მოტყუება ე.წ. გადადგება ჩაითვალოს ქურდობად და საქმის გარჩევის დროს გამოყენებული იქნეს ზემოთ აღნიშნული ქურდობასთან დაკავშირებული მუხლები.

შენიშვნა:

სასურველია, ყველა სახის ბიზნესსა და კომერციულ გარიგებაზე დაიდოს ხელშეკრულება პირობების შესახებ მოწმეთა თანდასწრებით. ამას მოითხოვს ისლამიც, ყურანში აიათები ეძღვნება ამ საკითხს. ხელშეკრულების არსებობის შემთხვევაში სადავო საკითხების გარკვევა ადვილი არის.

2. ყოვლად დაუშვებელია ზომა-წონაში მოტყუება და საქონელზე ისეთი ფასის დაწესება, რაც არ შეესაბამება მის ღირებულებას.

შენიშვნა:

დღეს ხეობაში მოქმედ სავაჭრო ობიექტებში ფასებს არაბუნებრივად უმატებენ. ცხადია, საქონლის შემოტანა გარკვეულ ხარჯებთან არის დაკავშირებული, მაგრამ დანამატი რეალური უნდა იყოს. მიაჩნიათ, ვაჭრობა ისლამში მიღებული არისო და თვინებობენ, მაგრამ ყურანი უპირველეს ყოვლისა მოითხოვს პატიოსან ვაჭრობას. დღეისათვის განსაკუთრებული პატიოსნება მოეთხოვე-

ბა აფთიაქების პატრონებს, რადგან ისლამი მოითხოვს განსაკუთრებულ ყურადღებას ავადმყოფების მიმართ და წამლის ფასის რეალურ ფასზე მაღლა აწევა დანაშაულია როგორც ადათის, ისე ისლამისა და სახელმწიფო კანონის წინაშე.

VIII თავი ნარკოტიკები

დღეისათვის მთელი მსოფლიოს მასშტაბით ბრძოლა არის გამოცხადებული ნარკობიზნესის წინააღმდეგ და ამ ბრძოლაში არის ჩართული ჩვენი ქვეყანაც. ამ საშინელმა სენმა გასული საუკუნის 90-იან წლებიდან ფეხი მოიკიდა ჩვენს ხეობაში და ღვთის შენეებით დღეისათვის მინიმუმამდეა დაყვანილი. მაგრამ ჯერ კიდევ არის შემორჩენილი, უფრო სამკურნალო ნარკოტიკის შემცველი წამლების მოხმარების სახით.

1. სასტიკად აიკრძალოს ყოველგვარი ნარკოტიკული ნივთიერების დამზადება, შექმნა, შენახვა გასაღების მიზნით. ნარკოტიკის დამამზადებელი და გამსაღებელი ჩაითვალოს ერის მოღალატედ და მხილებული იქნეს ხალხის მიერ. გამონაკლისის სახით გადაცემული იქნეს სამართალდამცავ ორგანოებს ზომების მისაღებად.

შენიშვნა:

ა) სამართალდამცავ ორგანოებში ნარკოტიკებით მოვაჭრე პირის გადაცემის შემთხვევაში ყოველგვარი პასუხისმგებლობა მოეხსნას პირს თუ პირებს, რომელთაც გამოავლინეს დამნაშავეები.

ბ) ასევე მხილებული იქნას და სამართალდამცავი ორგანოებისათვის გადაცემული იმ აფთიაქების მფლობელები და წამლებით კერძო მოვაჭრეები, სადაც ყიდიან ნარკოტიკების შემცველ წამლებს, რომელთა გაყიდვაც რეცეპტის გარეშე აკრძალულია სახელმწიფოს მიერ.

გ) ეს ერთადერთი შემთხვევაა, როცა დასაშვებია პოლიციაში დაბეზლება. საერთოდ ქისტებში დიდ სირცხვილად ითვლება პოლიციაში ჩივილი. კაცმა თავად უნდა დაიცვას თავისი ღირსება.

დ) მაგრამ თუ დაზარალებული გადის ქისტური სამართლის ჩარჩოდან და მიმართავს სახელმწიფო მართლმსაჯულებას,

დააჭერინებს დამნაშავეს და მოითხოვს სახელმწიფო კანონით მის დასჯას და სახელმწიფო სასამართლოს სასჯელს მიუსჯის, ციხიდან გამოსვლის შემდეგ წყდება მისი დევნა ქისტური სამართლის მიხედვით. ე.ი. დაზარალებული უკვე ვერ მოსთხოვს საქმის ქისტური სამართლით განხილვას.

IX თავი ქორწინება და განქორწინება

1. ოჯახი საზოგადოების ქვაკუთხედია, უმნიშვნელოვანესი უჯრედია ეთნოსის მთლიანობაში და მის სიმტკიცეს განაპირობებს თანხმობით, ქალ-ვაჟის ურთიერთ სიყვარულით შექმნილი ოჯახი. ამიტომ ქორწინება უნდა შედგეს ქალ-ვაჟისა და მათი მშობლების თანხმობით.

შენიშვნა:

ა) ყოვლად დაუშვებელია ახლო ნათესავების (ბიძაშვილების, მამიდაშვილების, დეიდაშვილების, მათი შვილების და სხვ.) დაქორწინება. მიუხედავად იმისა, რომ ისლამი ასეთ ქორწინებას დასაშვებად მიიჩნევს.

ბ) ასევე დაუშვებელია ერთი გვარის (თეიფის) წარმომადგენელთა დაქორწინება, თუნდაც ნათესაური გენები შორეულ წარსულში გადიოდეს. გვარის წევრები ერთმანეთის მიმართ ძმები, დები და და-ძმები არიან (თეიფან ვეჟარიი-იეჟარიი).

2. იშვიათობას არ წარმოადგენს ე.წ. ქალის გაპარვით გათხოვება. ამჟამად მოქმედი წესით ასეთი ქორწინება ქისტებში ჩვეულებრივ მოვლენად იქცა და ვფიქრობთ, საგანგაშო არც უნდა იყოს, რადგან ქალ-ვაჟის ნებასურვილით ხდება ოჯახის შექმნა. ასეთ შემთხვევაში ქალის ნათესავებიდან ვინმე ქალიშვილს ეკითხება, თავის ნება-სურვილით გათხოვდა თუ არა და დადებითი პასუხის შემდეგ ბედნიერებას უსურვებს და შემდეგ არსებული წესის მიხედვით ხდება შერიგება.

3. ქალის დანიშვნა ხდება ნიშნობის ნივთის ქალიშვილისთვის მიცემით. ასეთი ნიშნობა შეიძლება მოხდეს ჩუმად ქალიშვილის სურვილის მიხედვით. მაგრამ უფრო მისაღებია, თუ ამგვარი დანიშვნის გასაჯაროება მოხდება. გასაჯაროების შემთხვევაში სასურველია, ქალის ოჯახში საქმროს ნათესავების მისვლა საკლავით

და პურმარილით და ნიშნობის განმტკიცება.

4. პატარძლის თუ საქმროს ოჯახში შესაძლებელია ქორწილის გადახდა ზარ-ზეიმის გარეშე, ეს დამოკიდებულია მძახლების ნება-სურვილზე. ქორწილის შემთხვევაში სუფრა იშლება პატარძლის ოჯახში, ნეფის მაცრიონი მიდის პატარძლის ოჯახში, პურმარილის შემდეგ პატარძალი მოჰყავთ საქმროს ოჯახში, სადაც ასევე პურმარილია გაშლილი და ზეიმი გრძელდება. მძახლებს შეუძლიათ შეთანხმებით ერთად გადაიხადონ ქორწილი. მომდევნო დღეს საქმროს ოჯახი განსაზღვრავს და ხდება ცოლეურების მოპატიჟება. მანამდე სიძე ახლო ნათესავების თანხლებით, საკლავითა და პურმარილით მიდის ცოლეურებთან, რასაც ჰქვია სიძის გამინაურება.

5. ხარჯები:

ა) ნიშნობა ხდება საპატარძლოს ოჯახში. ქალის მთხოვნელები ოჯახს ესტუმრებიან საკლავით (ყოჩი) და პურმარილით. ოქროულობა (ბეჭედი და სხვ. სამკაულები) შეიძლება ნიშნობაზე გადასცენ ან ქორწილის დროს. ნიშნობაზე საქმროს მხრიდან მიდის სულ 15 ადამიანი.

ბ) ქორწილის წინა დღეს საქმროს ოჯახი საპატარძლოს ოჯახს უგზავნის ორ საკლავს (ყოჩებს) და ქორწილის დღეს პურმარილს.

გ) შესარიგი (თოომ) ცოლეურებთან მიაქვთ, მიდის 3-5 კაცი საკლავითა და პურმარილით.

დ) სიძე ცოლეურებში გამინაურების მიზნით მიდის საკლავითა და პურმარილით. თან ახლავს მხოლოდ 15 კაცი.

6. ურბეთი დღევანდელი არსებული წესით მიზერულია: 200 ლ. ქალწულზე, 100 ლ. ქვრივზე. აუცილებელია ამ თანხის გაზრდა. ეს თანხა დაწესებულია საბჭოთა წყობილების დროს, როცა 1\$ ღირდა 70 კაპიკი. ურბეთი უნდა გაიზარდოს 350 ლარამდე: ქალწულზე 350 ლარი, ქვრივზე 250 ლ. აქედან 50 ლარი ღირს ხელის მოკიდება – „ქუგ ლაცარ“.

შენიშვნა:

ა) ხშირად ქალიშვილის მხარე ითხოვს, რომ ურბეთი და შესარიგი (თოომ) ფულადი სახით გადაუხადონ, დღეს მოქმედი წესით რალაც 520ლ. შეადგენს, რაც შეუსაბამოა დღეისთვის არსებულ საბაზრო ფასებთან. თანხა უნდა გაიზარდოს 850 ლარამდე. ურბეთი უნდა იქნას გადახდილი ქორწინების ოფიციალურად, ისლამის რიტუალით გაფორმების დროს (მას ბარ, მაჰარ). თუ ქალის ოჯახმა ისურვა სიძის გამინაურების ხარჯიც ფულად მიიღოს, დაემატება 300 ლ. სულ იქნება 1150 ლ.

ბ) უცხო ქვეყნის, სხვა ეროვნების წარმომადგენელმა ქისტ ქალიშვილზე დაქორწინების შემთხვევაში უნდა გადაიხადოს 3000\$ – 1000\$ ურბეთი, 2000\$ შესარიგი.

გ) უცხო ქვეყნის, სხვა ეროვნების წარმომადგენლისა და ქიტი ქალიშვილის ქორწინების შემთხვევაში მათ შორის გაფორმდეს საქორწინო ხელშეკრულება, სადაც ნათლად განისაზღვრება ურთიერთდამოკიდებულებები, მათ შორის ქალის მიტოვების შემთხვევაში მამაკაცის მხრიდან ქონებრივი ვალდებულება ქალის წინაშე (ქონება შეიძლება გამოიხატოს უძრავ-მოძრავ ქონებაში ან ფულად თანხაში). კაცის მხრიდან ქალი მიტოვებულად ჩაითვლება, თუ:

დ) უცხოელი მამაკაცი საკუთარი ინიციატივით მნიშვნელოვანი საფუძვლის გარეშე ქალს მიატოვებს. ასეთი სიმკაცრე განპირობებულია იმით, რომ უცხო ქვეყანაში ქისტ ქალს არ ჰყავს დამცველი და მასზე ხშირად ძალადობს ქმარი.

ე) დასტურდება კაცის მხრიდან ქალის ან ბავშვის მიმართ ძალადობა (ფიზიკური ან ფსიქოლოგიური) და ქალი იძულებულია გაშორდეს მას. კაცი ვალდებულია შეასრულოს ხელშეკრულებით გათვალისწინებული პირობები და დააკმაყოფილოს ქალის ქონებრივი უფლებები.

7. კატეგორიულად იკრძალება ქალიშვილის გატაცება ცოლად შერთვის მიზნით. ძალაში რჩება დღეისთვის არსებული ჯარიმები

ქალის გატაცებასთან დაკავშირებით:

ა) თუ ქალის გატაცების პროცესში მოუსწრეს ქალიშვილის ახლობლებმა და დააბრუნეს ქალი, გამტაცებელი იხდის 5 ძროხას.

ბ) თუ გამტაცებელმა ქალიშვილი გაიტაცა, სოფელს გაარიდა, ან ტყეს შეაფარა, მაგრამ ქალის ახლობლებმა მიაგნეს, წაართვეს და დააბრუნეს, გამტაცებელი იხდის 10 ძროხას.

გ) თუ გამტაცებელმა მოახერხა და ქალი გადამალა დღე-ღამის განმავლობაში და მხოლოდ მეორე თუ მესამე დღეს შეძლეს ქალის ახლობლებმა მისი დაბრუნება, გამტაცებელი იხდის 15 ძროხას.

დ) სამივე შემთხვევაში გამტაცებელი და მისი თანმხლები პირები ფიცით ადასტურებენ ქალის უმანკოებას.

ე) გამტაცებლის თანმხლები პირები თუ უარს ამბობენ გატაცებაში მონაწილეობაზე, უნდა დაიფიცონ 2 (ორი) მოფიცარით ან თავად გამტაცებელი იფიცება იმდენი მოფიცარით, რამდენი ამხანაგიც ეხმარებოდა გატაცებაში, რომ მარტო მოქმედებდა. წინააღმდეგ შემთხვევაში გამტაცებლის თანმხლები პირები საკლავითა და პურ-მარილით მიდიან ქალიშვილის მშობლების ოჯახში შესარიგებლად.

ვ) ხშირად ხდება, რომ ქალიშვილს დაშინებით აიძულებენ გამტაცებლები, განაცხადოს, თითქოს თავის თანხმობით გაჰყვა გამტაცებელს, ან თავად ქალიშვილი ადასტურებს ნებაყოფლობით გაყოლებაზე, რადგან იცის, რომ სახელი გაუტყდა და ძნელად გათხოვდება, ან კიდევ გამტაცებელმა იძალადა ქალზე და ა.შ. ამიტომ თუ მშობლები ეჭვში არიან, შეუძლიათ ქალის თანხმობის გარეშე მოითხოვონ მისი სახლში დაბრუნება და შემდეგ დაინყონ მოლაპარაკება გათხოვების თაობაზე. მშობლებისა და ძმების მოთხოვნის შემთხვევაში ქალი უნდა დააბრუნონ მამის ოჯახში.

ამ შემთხვევაში გამტაცებელმა უნდა დაიფიცონ ქალის უმანკოებაზე. ამავე დროს ქალი თვისუფალია არჩევანში, გაჰყვეს გამტაცებელს ან უარი თქვას.

ზ) გატაცების პერიოდში ქალს შეიძლება ახლდეს გამცილებელი მამაკაცი, რომელმაც ვერ შეძლო გატაცების აღკვეთა, რამაც გამოიწვია მისი ღირსების შელახვა. შეურაცხყოფისთვის ქალის გამტაცებელი ვალდებულია ეწვიოს გატაცებულ ქალთან მყოფ მამაკაცს ოჯახში საკლავითა და პურმარილით ბოდიშის მოსახდელად (ყინტიერ ვაქხარ). ამ სახის მონანიება უნდა მოხდეს მაშინაც, თუ ქალს ახლდა ნათესავი (ძმა, და, დედა, ბიძაშვილი და სხვ.)

თ) თუ ქალის გატაცების დროს მოხდა ჩხუბი, დაჭრა, მოტეხილობების და სხვა სახის ჭრილობების მიყენება, ეს დავა უნდა გამოეყოს გატაცების საქმეს და ცალკე უნდა გაირჩეს.

ი) იმ შემთხვევაში, თუ გამტაცებლები უარს ამბობენ თანხის გადახდაზე, ე.ი. არ ემორჩილებიან ქისტურ სამართალს, მაშინ დაზარალებულებს უფლება აქვთ, მიმართონ სახელმწიფო სამართალდამცავ ორგანოებს და დამდგარ შედეგზე პასუხს არ აგებენ. მაგრამ გამტაცებლების თანხის გადახდაზე მზადყოფნის მიუხედავად თუ ქალიშვილის მშობლებმა მაინც მიმართეს პოლიციას, მაშინ მოსალოდნელ შედეგზე პასუხისმგებლობა ეკისრებათ.

8. კატეგორიულად იკრძალება 18 წლამდე ასაკის ქალიშვილის გათხოვება. მიუხედავად ქალისა და მშობლების თანხმობისა. 18 წლამდე ასაკის ქალიშვილის ცოლად შერთვა სახელმწიფო კანონითაც დასჯადია. ამ მუხლის ამოქმედებაზე პასუხისმგებელია სასულიერო ლიდერები.

შენიშვნა:

ტრადიციული ისლამის იმამები უარს ამბობენ ასეთი ქორწინების რელიგიური რიტუალით ლეგიტიმაციაზე („მაჰარ დილლარ“). სასურველია, ამ პროცესში ჩაერთონ ახალი მიმდინარეობის ლიდერებიც (ემირები). ისლამი არ კრძალავს უწლოვანი ქალიშვილის გათხოვებას, მაგრამ არაბეთში, ცხელ კლიმატურ პირობებში გოგონა ადრე აღწევს მოწიფულობას.

9. განქორწინებას ქისტური საზოგადოება ნეგატიურად უყურებს, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც ინიციატივა მოდის ცო-

ლის მხრიდან. ძველად ქალის მიერ ქმრის მიტოვების მცდელობას დიდი პრობლემები მოჰყვებოდა ხოლმე. დღესაც ცოლ-ქმრის ნათესავები ყველანაირად ცდილობენ ოჯახის შენარჩუნებას, მაგრამ თუ არსებობს სერიოზული მიზეზები, მაშინ სჯობია, შეთანხმებით მოხდეს გაყრა.

შენიშვნა:

ა) გაყრის წესი უნდა მოდიოდეს ისლამთან შესაბამისობაში. დღევანდელი წესი, რითიც ქმარი უპირატესობით სარგებლობს, გადახედვას საჭიროებს. ისლამის მიხედვით, გაყრა შეიძლება ქმრის და ცოლის ინიციატივით. თუ გაყრა ხდება ქმრის ინიციატივით, ცოლი მიდის ქმრისა და ქმრის ნათესავების მიერ ბოძებული საჩუქრებით. ხოლო თუ ცოლის ინიციატივით ხდება გაყრა, ის ტოვებს ქმრისა და ქმრის ნათესავების მიერ ნაბოძებ საჩუქრებს.

ასევე თუ ცოლი სერიოზული მიზეზების გარეშე ტოვებს ქმარს, მისი მშობლები ვალდებულნი არიან, გადაუხადონ სიძის ოჯახს დაქორწინების დროს განეული ხარჯები.

ბ) ქისტური ადათითაც, ცოლის ინიციატივით გაყრის დროს ცოლი ტოვებს საჩუქრებს(ოქროულობას, ძვირფას ნივთებს და სხვ.)

ისლამშიც „მაჰარ“ (ხარჯი) უბრუნდება ქმარს.

10. ოჯახში მრავალწლიანი ცხოვრების შემდეგ არასერიოზული მიზეზების გარეშე ქმრის ინიციატივით ცოლთან გაყრის შემთხვევაში, ქმარი დამატებით უხდის ცოლს კომპენსაციას დღევანდელი მოქმედი წესის მიხედვით (დღე-ღამე= 1ლარი), რაც არ შეესაბამება ქალის შრომა-გარჯას ოჯახში. დღეს ქალი აქტიურად არის ჩართული ბიზნესსა და კომერციაში. თავისი წილი შეაქვს ოჯახის კეთილდღეობაში. საჭიროა, დათხოვილ ქალს მიეცეს წილი მისი მონაწილეობით დაგროვილ ქონებაში სამემკვიდრეოს უფლებით. საფასური დაადგინოს ადათობრივმა სასამართლომ.

11. ვფიქრობთ, ტელეფონით საუბარი ქალ-ვაჟს შორის და

ასევე ელექტრონული მიმონერა (მესიჯები) არ უნდა ჩაითვალოს ქორწინებაზე დადებულ პირობად. ასეთი შეთანხმება, ხშირად ბანალური მიმონერა, ინვესს გაუგებრობას, პრეტენზიებს ვაჟის მხრიდან, ქალიშვილის დისკრედიტაციას.

შენიშვნა:

ა) მაგრამ დაუშვებელია ქალიშვილის ისეთი საქციელი, როდესაც ვაჟიშვილს ჰპირდება, ან, უბრალოდ აიმედებს ცოლად გაყოლას და შემდეგ, თუ გამოჩნდა უკეთესი საქმრო, მას მიჰყვება. ეს უზნეო საქციელია და დასჯადია.

ბ) ასევე ოფიციალურ გაყრად არ ჩაითვლება ტელეფონით ან მესიჯით ცოლის მიტოვება. ადათით და ისლამით გაყრა უნდა მოხდეს ორი მონაწილის თანდასწრებით, ოფიციალური წესით, უნდა წარადგინოს გაყრის ინიციატორმა სერიოზული მიზეზები, რომელთა გამოც ცოლ-ქმრის ერთად ცხოვრება მიზანშეწონილი არ არის.

გ) ცოლ-ქმარს შორის უთანხმოების, კამათის, ჩხუბის და სხვ. ემოციური გრძობას აყოლილ ქმარმა შეიძლება განცხადოს, რომ ეყრება ცოლს, რომელიც ასევე ემოციებს აყოლილი ბრუნდება მამის სახლში. ისლამი დასაშვებად მიიჩნევს შერიგებას ასეთი შემთხვევების დროს ორჯერ, მაგრამ თუ მესამედამც მოხდა გაყრა, მაშინ ქმარი ვერ დაიბრუნებს ცოლს, სანამ ის სხვას არ გაჰყვება და ახალი ქმარი არ მიატოვებს.

დ) ცოლ-ქმრის გაყრის შემთხვევაში მცირეწლოვანი ბავშვი (ბავშვები) უნდა დარჩეს დედასთან და ყოფილი ქმარი უნდა მონაწილეობდეს მათ აღზრდაში. მაგრამ თუ გაყრა მოხდა ცოლის უზნეო ყოფა-ქცევის შედეგად, ბავშვი (ბავშვები) დარჩება ქმრის ოჯახში. თუ გაყრილი ცოლი დააპირებს ხელმეორედ გათხოვებას, მაშინ ბავშვი (ბავშვები) უნდა დააბრუნოს მამის ოჯახში.

12. გაუთხოვარი ქალიშვილის ან ქვრივი ქალის შეცდენაზე (თუნდაც ქალის თანხმობით) პასუხისმგებელია კაცი და უნდა შეერთოს შეცდენილი ქალი მისი თანხმობის შემთხვევაში და ეკრძალება

ცოლის მიტოვება სერიოზული მიზეზების გარეშე. ასევე ქალის ოჯახს შეურაცხყოფისათვის უხდის 5 ძროხის საფასურს.

13. გაუთხოვარი ქალის გაუპატიურების შემთხვევაში მოძალადე ირთავს ქალს მისი თანხმობის შემთხვევაში, იხდის 20 ძროხას და ეკრძალება ცოლის მიტოვება სერიოზული მიზეზების გარეშე.

14. დანიშნული ქალის გაუპატიურების შემთხვევაში მოძალადე იხდის საქმროს სასარგებლოდ 18 ძროხას. თუ ქალი დანიშნულია შესაბამისი ყველა კანონის დაცვით (ქალის ოჯახში მისვლით დანიშვნა, საჩუქრების, ოქროულობის გადაცემით და სხვ.) მოძალადე იხდის 30 ძროხას. ამ ჯარიმას იხდის მაშინ, როცა სხვის დანიშნულს ცოლად ირთავს.

შენიშვნა: თუ მოძალადე გაიტაცებს სხვის ცოლს და დაისვამს ცოლად, უმძიმეს დანაშაულად ითვლება და უტოლდება კაცის მკვლევლობას და იხდის 60 ძროხას. და ქალის მამას უხდის 12 ძროხას.

15. სხვისი ცოლის გაუპატიურების შემთხვევაში მოძალადე იხდის 30 ძროხას.

შენიშვნა:

ა) დანიშნული გაუპატიურებული ქალის შერთვა-მიტოვება საქმროს უფლებაა.

ბ) გაუპატიურებული ცოლის გაშვება-დატოვება ქმრის უფლებაა.

გ) დანიშნული ქალის ცოლად შერთვის მიზნით გატაცება ან სხვისი ცოლის ასევე ცოლად შერთვის მიზნით გატაცება გაუპატიურების მუხლით ისჯება 18-30 ძროხა.

16. ქალის ნამუსი დაცულია ქისტური ადათით და ისლამითაც. თუ ქალზე გავრცელდა ჭორი, რომელიც ბლალავს ქალის ღირსებას, თუ გამოვლინდა ინფორმატორი, უნდა დაიფიცოს 4 კაცით ქალის სინმინდებზე. ისლამითაც 4 მონმეა საჭირო ჭორის დასამტკიცებლად.

17. ცილისწამება, რა სახისაც არ უნდა იყოს და ვისაც უნდა

ეხებოდეს, კაცს თუ ქალს, ითვლება ამორალურ საქციელად და დასჯადია. ცილისწამებელმა ფიცით (მოფიცართა რაოდენობას ადგენს მოსამართლენი) უნდა დაამტკიცოს ან უარყოს მის მიერ გავრცელებული ჭორის ინფორმაცია. ფიცის შემდეგ მოფიცარი თავისუფლდება პასუხისმგებლობისაგან.

18. რძალი ქისტურ თემში დიდი პატივისცემით სარგებლობს. მას ეს პატივისცემა დამსახურებული აქვს, რადგან ოჯახის მძიმე ტვირთის ზიდვა მას უწევს. თუ ახალგაზრდა დაქვრივდა, უფლება აქვს გათხოვდეს, ისლამის მიხედვით, ვალდებულიც კი არის. ქისტური ადათით ქვრივი რძალი, თუ აპირებს გათხოვებას, ქმარეულებისგან თავისუფლდება, ბრუნდება მამის სახლში და თხოვდება. თუ ქმრის ოჯახიდან გათხოვდა, მის ქმარს 20 ძროხა დაეკისრება.

შენიშვნა:

ხშირია შემთხვევა, როცა რძალი, ქმრის მიერ მიტოვებული, რჩება ქმრის სახლში და ზრდის ბავშვებს. ამ შემთხვევაშიც არ აქვს უფლება ყოფილი ქმრის ოჯახიდან გათხოვებისა. ის უნდა დაუბრუნდეს მამის ოჯახს და იქიდან უნდა გათხოვდეს. წინააღმდეგ შემთხვევაში ახალ ქმარს დაეკისრება 10 ძროხის გადახდა.

19. ქალი ქისტური სამართლით დაცულია. თუ ქმარი ძალადობს, ცოლი ჯერ მიმართავს ქმრეულებს, მაგრამ თუ მათ ვერ მოახდინეს რეაგირება, იძულებულია მშობლები, ძმები ჩართოს. გაფრთხილების მიუხედავად, თუ ქმარი განაგრძობს ძალადობას, ქალს აბრუნებენ მამის ოჯახში. დავა გაირჩევა ქისტური სამართლით. ქისტური მენტალიტეტით მანდილოსნისთვის ყოვლად შეუფერებელია ოჯახურ კონფლიქტებში სამართალდამცველების ჩართვა, რაც იწვევს ოჯახის რღვევას, მოქმედებს შვილების აღზრდაზე და ა.შ. თუ ქალი მაინც მიმართავს სამართალდამცველებს, ხდება ქმრის გასამართლება ან შვილების გადაცემა სახელმწიფო ორგანოებისთვის. ასეთ შემთხვევაში ხდება ორი ოჯახის, ორი გვარის სამტროდ გადაკიდება და მომჩივანი ქალიც ავტომატურად იკვეთება საზოგადოებისგან.

შენიშვნა:

თუ სამართალდამცველი ორგანოები დამოუკიდებლად დააფიქსირებენ ქალზე ძალადობას და მიიღებენ სათანადო ზომებს, ქალი პასუხს არ აგებს შედეგზე.

X თავი მემკვიდრეობა

1. ქისტური სამართლით მემკვიდრეობის საკითხი მარტივად არის გადაჭრილი: მთელი მემკვიდრეობა ნაწილდება ვაჟიშვილებს შორის. განაწილება ხდება შემდეგნაირად: მშობლები იღებენ ერთ წილს, რომელიც შემდეგში, მათი გარდაცვალების შემდეგ რჩება უმცროსს ან სხვა რომელიმე ვაჟიშვილს, ვისთანაც მშობლები ცხოვრობენ სიკვდილამდე და რომელიც მარხავს კიდევც.

2. ქალიშვილებს მშობლების ქონებიდან წილი არ აქვთ, მშობლები ვალდებული არიან მზითვენი გაატანონ, შეიძლება ძროხაც აჩუქონ, თავიანთი სურვილით, ვალდებულია ამისა არ აკისრიან.

მაგრამ ზრუნვა ქალიშვილებზე მშობლებს და მათი გარდაცვალების შემდეგ ძმებს აკისრიათ. თუ ქალიშვილი ბრუნდება ოჯახში, მასზე ზრუნავენ მშობლები, ძმები, ძმისშვილები, ბიძები, ბიძაშვილები და სხვ. თუ მცირეწლოვანი ბავშვები მოჰყვა ქალიშვილს, მათ აღზრდაშიც მონაწილეობენ, თუ ბავშვის მამა უარს იტყვის შვილების მატერიალურ დახმარებაზე.

3. იმ შემთხვევაში, როცა მშობლებს არ ჰყავთ ვაჟიშვილი, გვარის გამგრძელებელი, მემკვიდრედ ხდებიან ოჯახის უფროსის ძმები და ძმისშვილები. ეს მაშინ, როცა ქალიშვილები ვერ, ან არ უვლიან მოხუც მშობლებს და მათზე მზრუნველობას იღებენ ძმები და ძმისშვილები.

მაგრამ თუ ქალიშვილები უვლიან მშობლებს, ზრუნავენ მათზე, მშობლების ქონება მათ რჩებათ, თუმცა უფლება არ აქვთ, სიძე შემოიყვანონ ოჯახში. უმეტესწილად ჰყიდიან სახლ-კარს და ფულს ინაწილებენ ქალიშვილები.

შენიშვნა:

თუ ქალიშვილებმა გადწყვიტეს მშობლების კარ-მიდამოს გაყიდვა, პირველ რიგში უნდა შესთავაზონ ბიძებს და ბიძაშვილებს. მათი

უარის შემთხვევაში შეუძლიათ გაყიდონ ნებისმიერ მყიდველზე.

მიუხედავად ყოველივე ამისა, ქალიშვილები სამემკვიდრეო უფლებას მოკლებულნი არიან და მიგვაჩნია, რომ საჭიროა დღევანდელი ვანდელიზმის გათვალისწინებით რეფორმული ცვლილებების შეტანა არსებულ ადათში.

ყურანის მე-4 სურა ეძღვნება ქალებს და განსაზღვრულია ქალების სამემკვიდრეო უფლებები. იქ, მე-8 აიათში პირდაპირ არის ნათქვამი, რომ „ ვაჟებს წილი უნდა ედვათ თავიან დედ-მამისა და თავიანთ მახლობელთა დატოვებულ ქონებაში; ქალთაც აგრეთვე წილი უნდა ედვათ მასში, რასაც მათი დედ-მამები და მახლობლები დატოვებენ. სამკვიდრო დიდ თუ მცირე სალირად იქმნეს, განსაზღვრული წილი ერგოსთ“.

მემკვიდრეობის წილებს განსაზღვრავენ ამ მიზნით შერჩეული კომისიის წევრები. კომისიას ირჩევს მოსამართლეთა (ხელხოი) კორპუსის უფროსი წევრებთან შეთანხმებით. იქვე მე-12 აიათში განსაზღვრული არის ქალიშვილების სამემკვიდრეო წილი მშობლების ქონებაში: „ ღმერთი გამცნებსთ, თქვენ შვილთ შორის ქონების გაყოფის დროსა, ვაჟს მისცეთ წილი ორი ქალისა; ხოლო თუ მარტო ქალები იყვნენ და ორზე მეტიცა, მაშინ ორი მესამედი მიიღონ, რაც კი მამას დარჩეს, ხოლო თუ მარტო ქალი იქმნეს, ნახევარი მიიღოს.“

ასევე მე-14 აიათში ქვრივად დარჩენის შემთხვევაში ცოლი ქონების მეოთხედს იღებს, თუ შვილები არ ჰყავთ, ხოლო თუ შვილებიც დარჩათ, მხოლოდ მერვედი ეკუთვნის.

4. როგორც ყურანი გვაუწყებს, ქალებს ეკუთვნით მშობლებისა და ქმრის ქონებაში წილი და მიგვაჩნია, რომ უნდა გაგრძელდეს ქისტური სამართლის რეფორმების ტრადიცია და ცვლილებები შევიდეს ამ ადათში. ქალიშვილის წილს დაადგენს ამ მიზნით არჩეული კომისია.

5. ქალიშვილს, რომელიც თხოვდება, უნდა ჰქონდეს მომზადებული იმ დონის მზითევი, რომ ახლად შექმნილი ოჯახი უზ-

რუნველყოფილი იყოს აუცილებელი საყოფაცხოვრებო ნივთებით, ჰყავდეს ძროხაც, თუ ამის საჭიროება არის. ყოველ შემთხვევაში, იმდენი რამ უნდა გაატანოს მშობლებმა, რომ მათი ქონების რაღაც წილი, თუნდაც მეექვსედი მაინც ერგოს.

6. თუ ქალიშვილი გაუთხოვარი დარჩა ოჯახში, უნდა გამოეყოს საკუთრებაში საცხოვრებელი ოთახი, ჰყავდეს ერთი სული ძროხა, ერთი სულისთვის საკმარისი საბოსტნე და დასამუშავებელი მიწის ნაკვეთი.

შენიშვნა:

თუ მშობლებს არ ჰყავთ მემკვიდრე ვაჟიშვილი (ვაჟიშვილები) მშობლების უძრავ-მოდრავი ქონება რჩება ქალიშვილს (ქალიშვილებს), თუ ისინი მოუფლიან მშობლებს. მაგრამ თუ ქალიშვილმა (ქალიშვილებმა) სუბიექტური თუ ობიექტური მიზეზების გამო ვერ ან არ მოუარეს მოხუცებულ მშობლებს, ისინი კარგავენ მემკვიდრის უფლებას. მემკვიდრეობად ხდებიან ნათესავები, რომლებმაც მოუარეს უპატრონო მოხუცებს(სარჩოს არ აკლებდნენ, ავადმყოფებს უვლიდნენ, სიკვდილის შემდეგ დამარხეს და ა.შ.)

7. მიზანშეუწონელია სიძის ცოლეურების ოჯახში დამკვიდრება, ქისტური მენტალიტეტისათვის არ არის დამახასიათებელი. ქალიშვილი მამისეული სახლ-კარის გაყიდვის დროს პირველ რიგში შესთავაზებს გვარში უახლოეს ნათესავებს, მათი უარის შემთხვევაში ჰყიდის ნებისმიერ ქისტზე.

შენიშვნა:

დასაშვებია ქალიშვილის ვაჟიშვილის დამკვიდრება დედის მშობლების კარ-მიდამოში, თუ ის აქტიურად მზრუნველობდა ბაბუა-ბებიაზე. ეს გამონაკლისი დაიშვება ქისტებში დედისძმის, დედულების კულტიდან გამომდინარე.

8. დედის სამკაულები, ტანსაცმელი და სხვა პირადი ნივთები უპრობლემოდ რჩება ქალიშვილს.

9. უშვილო ცოლ-ქმარს შეუძლიათ შვილად აიყვანონ ნების-

მიერი ბავშვი, სასურველია ქმრის ახლო ნათესავი, თუ ამაზე შეთანხმება შედეგება.

შენიშვნა:

შვილად აყვანილი სხვა ეროვნების შვილი უნდა აღიზარდოს ქრისტიანულად და უპირობოდ უნდა იყოს მუსლიმური აღმსარებლობისა.

10. ქმრის გარდაცვალების შემთხვევაში ხანდაზმულ უშვილო ქალს შეუძლია აიღოს ქმრის ახლობლებისგან კომპენსაცია და დაბრუნდეს მამის ოჯახში, თუკი ამის სურვილი აქვს. ისე სიცოცხლის ბოლომდე შეუძლია დარჩეს ქმრის ოჯახში ქმარეულების მზრუნველობის ქვეშ და მემკვიდრედ აიყვანოს ქმრის უახლოესი ნათესავი. ხშირია შემთხვევები, როცა ხანდაზმული წყვილები ქორწინდებიან. თუ ქმარი გარდაიცვალა, ქალს შეუძლია დარჩეს ქმრის ოჯახში და ქმარეულები იზრუნებენ მასზე. თუ დაბრუნდა მამის ოჯახში, მიეცეს სამარხი: **2** ძროხა, **2** ცხვარი, **4** ტომარა ფქვილი.

11. ყოვლად დაუშვებელია მარტოხელა ქვრივმა ბანკიდან კრედიტი აიღოს, სახლ-კარი გარანტიად ჩააყენოს, დაფარვას განგებ თავი აარიდოს და სახლ-კარი ბანკის საკუთრებაში აღმოჩნდეს.

12. განსაკუთრებულ ყურადღებას ითხოვს მინის საკითხი. საბჭოეთის დაშლის შემდეგ მინა განაწილდა მოსახლეობას შორის და პანკისელ ქისტებს საკარმიდამო ნაკვეთთან ერთად მიზერული ფართობი (0,5 ჰა) შეხვდა და მინის დეფიციტი შეიქმნა. ხშირია დავა მინის გაფორმების დროს. ოსებისგან ქისტებმა შეიძინეს სახლ-კარი და მინის ფართობიც, მაგრამ გაფორმება ვერ შეძლეს, ან უბრალოდ თავის დროზე ყურადღება ვერ მიაქციეს. ასეთივე მდგომარეობა არის საკარმიდამოდ გამოყოფილი ნაკვეთების თაობაზეც, როცა ხშირად ერთიდაიგივე ფართობი ორ მოსახლეზეა განაწილებული.

მიგვაჩნია, რომ, რადგან მთელი მინის ფონდი სახელმწიფოს საკუთრებაა, დავა გადაწყდეს საქართველოს მინის კანონის მიხედვით. მაგრამ აქაც არის პრობლემა: ხშირად მოსახლე ახერხებს

უკანონოდ, საჯარო მოხელის შეცდომაში შეყვანით, ან სულაც მოსყიდვით, უკანონოდ გაიფორმოს სხვისი კუთვნილი მინა და კანონით ძალადობს. ასეთ შემთხვევაში საქმე უნდა განიხილოს ადათობრივმა სასამართლომ და მათ გადაწყვეტილებას უნდა დაემორჩილონ მოდავეები.

13. თუ ოჯახის უფროსმა ანდერძი დატოვა, მისი უძრავ-მოძრავი ქონება უნდა განაწილდეს ამ ანდერძის მიხედვით. მიცვალებულის ნება-სურვილი წმინდაა და მას პატივი უნდა მიეგოს. ამას მოგვიწოდებს ყურანიც, თანაც გვაფრთხილებს:

„ვინც მოისმინოს მონადერძის გულის წადილი მისი სიკვდილის ჟამსა და გადაასხვაფეროს, ცოდვა ჩაიდინოს. ღმერთი ხედავს და უყურებს ყველაფერს“.

სურა 2, 177 აიათი.

შენიშვნა:

შეიძლება მონადერძემ თავისი ქონება არასწორად, უსამართლოდ განაწილოს გაბრაზებულმა, ემოციებს აყოლილმა, სულაც გონებაარეულმა შეადგინოს ანდერძი. ამ შემთხვევაში ანდერძის აღმსრულებელს უფლება აქვს არსებული კანონმდებლობით გაუნაწილოს მემკვიდრეების გარდაცვლილის ქონება, მე-2 სურის 178-ე აიათი გვაუწყებს:

„ვინც მონადერძის მიერ შეცდომისა თუ უსამართლობის შიშით გაარიგოს, როგორც შეშვენის მემკვიდრეთა სიმართლესა, არაფერი დააშაოს. ღმერთი სულგრძელ და შემწყნარებელია“.

XI თავი მიცვალებულის დაკრძალვა

ყველაზე პრობლემური მიცვალებულის გასტუმრებასთან დაკავშირებული რიტუალებია, ეს პრობლემები განსაკუთრებით გაღრმავდა ქისტებში ახალი რელიგიური მიმდინარეობის გაჩენის შემდეგ, რომელსაც ახალგაზრდების დიდი უმრავლესობა მისდევს. სწორედ მიცვალებულთან დაკავშირებულმა აზრთა სხვადასხვაობამ გააღრმავა დაპირისპირებულობა ორ ბანაკში, რამაც დაარღვია საუკუნეების სიღრმიდან მომავალი ერთიანობა ქისტურ ეთნოსში.

მრავალჯერ ჩატარდა რეფორმები ამ კუთხით, მაგრამ მოკლე ხანში რომელიმე ამბიციური ოჯახი არღვევდა დადებულ პირობას (ბართ). დღეისათვის მიცვალებულზე ჩასატარებელ რიტუალებს ტრადიციული ისლამის მიმდევრები ატარებენ წინაპართა მსგავსად, ახალი მიმდინარეობის მიმდევრები არაბული წესით, უფრო სწორად პირველყოფილი ისლამურ-არაბული ტრადიციებით. ვფიქრობთ, ალაჰს უნდა მივანდოთ იმის დადგენა, ვინ მიდის ჭეშმარიტი გზით, რადგან ახალგაზრდები მამებს ადანაშაულებენ, ჭეშმარიტ ისლამს გადაუხვიესო, ხოლო მამები შვილებს გმობენ სარწმუნოებისგან განდგომაში.

1. ჩვენი აზრით, მიცვალებულის სუფრას გაშლის, ვისაც სურს, ვისაც აქვს შესაძლებლობა, ხოლო ვისაც არ უნდა, არც გაშლის, ეს მისი უფლებაა.

2. ასევე არ ღირს დავა, საფლავის სამხრეთით გაიჭრება ნიშა (ლაჰდი) თუ ჩრდილოეთით, ორივე შემთხვევაში მთავარი კეთდება: მიცვალებულის სახე სამხრეთისკენ (ყიბლა) არის მიქცეული, მაგრამ სასურველია, ჭირისუფლის ნება შესრულდეს.

3. ასევე, ვისაც არ უნდა ვედრება ღმერთისადმი, რათა მისი მიცვალებული შეინყალოს, თავისი ნებაა, ხელებსაც ნუ ასწევს.

4. თუ არ სურთ, ხმამალა ზიქრს ნუ შეასრულებენ ცხედრის

სასაფლაოსკენ გასვენების დროს.

5. მიცვალებულის ოჯახისათვის დახმარება მიუღებელია ახალგაზრდებისათვის, ესეც მათი ნებაა, მათი უფლებაა, გაიღებენ თუ არა მოწყალებას. ჩვენ მიგვაჩნია, რომ ასეთი სახის ქველმოქმედება (სააყა) ალაჰის მოსაწონი საქმეა და საჭიროც. ამიტომ ძალაში უნდა დარჩეს ეს ადათი.

6. მესაფლავებებისთვის, არსებული წესით, დაკრძალვის წინა საღამოს სადილისთვის იკვლება ცხვარი და დაკრძალვის დღეს სასაფლაოზე მიაქვთ მოხარშული ხორცი თავისი წვენიტ. მესაფლავებს საუზმესაც მიაერთმევენ (ყველი, პური, წვენი და სხვ.) ხოლო მიცვალებულის სუფრაზე სხვებთან ერთად სადილობენ. ახალი მიმდინარეობის ახალგაზრდები უარს ამბობენ დაკრძალვის დღეს სადილობაზე.

ამიტომ სადილისთვის დაკლული ცხვირს ხორცი განაწილდება მესაფლავებზე და გაეგზავნება მათ ოჯახებს. ეს იქნება უკეთესი მიცვალებულის სულისთვის, ჭირის უფლისთვისაც და მესაფლავებისთვისაც.

7. ყველაზე მძიმე სამუშაო დაკისრებული აქვთ, უფრო სწორად, ნებაყოფლობით იტვირთეს მათ, რომლებიც მიცვალებულის განბანვის რიტუალს ასრულებენ. ისლამის მოთხოვნაა, განბანვა ჩაატარონ უახლოესმა ნათესავებმა, მაგრამ ეს მხოლოდ მტკიცე ნებისყოფის ადამიანებსღა ძალუძთ. ამიტომ უნდა ანაზღაურდეს ცხედრის განბანვის შრომა.

დუისის მეჩეთში ამაზე იმსჯელებს და მიიღეს გადაწყვეტილება, რომ აღნიშნული რიტუალი შეფასდეს 200 ლარად, სასურველია, ეს ინიციატივა გავრცელდეს ყველა ქისტურ სოფელში.

XII თავი ადათობრივ მოსამართლეთა (ხელხოი) კორპუსი

1. აუცილებელია დღეისათვის მოქმედი მედიატორული (ორი კაცის) სასამართლოს შენარჩუნება და გადახალისება. ამჟამად ორიოდ „ხელხოი“ აქტიურობს და საქმის გარჩევის დროს პრობლემა იქმნება მათი სიმცირის გამო. ეს გამოწვეულია იმითაც, რომ ქისტური სამართლის მცოდნენი ცოტანი არიან, მაგრამ არ არსებობს სიმცირე ჭკვიანი და ავტორიტეტისანი უხუცესები.

2. ჩვენი აზრით, თითოეულ სოფელში უნდა აირჩეს მინიმუმ ორი-სამი მოსამართლე, რომლებიც განიხილავენ მათ სოფელში არსებულ დავას. თუ ორი სოფლის მცხოვრებლებს შორის წარმოიშობა დავა, მოდავეები თავიანთი სოფლის მოსამართლეებს მიანდობენ საქმის გარჩევას.

3. თუ სადავო საქმეში ადგილობრივმა მოსამართლეებმა ვერ მიაღწიეს შეთანხმებას, მაშინ იკრიბება მთელი ხეობის მოსამართლეთა („მეხე ხელხოი“) კორპუსი და ისინი განიხილავენ არსებულ დავას.

4. მოსამართლეების სახელმძღვანელო კოდექსი იქნება წინამდებარე „ქისტური სამართლის კოდექსი“. ცხადია ამ სამართალს ყველაფრის მომცველობის პრეტენზია არ შეიძლება ჰქონდეს, მაგრამ სახალხო განხილვისა და საბოლოო ვარიანტის ყრილობაზე დამტკიცების შემდეგ ქისტურ ადათ-წესებში ჩახედული ადათობრივი მოსამართლენი მასზე დაყრდნობით გამოიტანენ სამართლიან განაჩენს.

5. ქისტური სამართლის კოდექსის შემდგენელი უხუცესები ვიმედოვნებთ, რომ მოსამართლეთა (ხელხოი) დეფიციტის მოსპობას დიდად შეუწყობს ხელს წინამდებარე სამართლის კოდექსი და რაც მთავარია, დაეხმარება ქისტურ საზოგადოებას ყოფა-ცხოვრებითი პრობლემების მშვიდობიანი გზით მოგვარებაში. ცხადია, და-

ვათა უმრავლესობას განსაკუთრებულობა ახასიათებს და მათი განხილვა-გადანყვეტილება დამოკიდებულია „ხელხოის“ სიბრძნესა და პრაქტიკაზე.

6. სასურველია ყველა დავა, წარმოშობილი ქისტურ თემში, გადაწყდეს აქ წარმოდგენილი ადათობრივი სამართლით, რომელიც პასუხობს ასევე ისლამის პრინციპებს. მაგრამ არის შემთხვევები, როცა მოდავე მხარე ითხოვს შარიათის სასამართლოს.

ა) დღევანდლამდე შარიათის სასამართლოში განხილული საკითხების უმეტესობა დადებითად არ გადაწყვეტილა, რადგან არსებული მენტალიტეტი, ადათ-წესები ძირეულად განსხვავდება ქისტური ტრადიციებისგან და ზნე-მორალისგან – ჩვენ, ქისტები ვცხოვრობთ ქრისტიანულ სახელმწიფოში და არ მიგვაჩნია ისლამური სახელმწიფოების ბერკეტები დანაშაულების აღსაკვეთად. მაგალითად, შარიათის მიხედვით, ქურდ კაცსა და ქალს უნდა მოეკვეთოს ხელები, რაც საქართველოს სახელმწიფოს კანონით მკაცრად ისჯება.

ბ) ამიტომ სასურველი არ არის ქისტურ თემში შარიათის სასამართლო. ქისტური ადათ-წესებიდან, ტრადიციებიდან გამომდინარე, პანკისელ ქისტებში მომხდარი ყველა დავა უნდა გადაწყდეს ქისტური თემის სამართლით და საქართველოს სახელმწიფო კანონების გათვალისწინებით.

გ) ღრმად ვართ დარწმუნებული (ისლამის თეოლოგებიც ეთანხმებიან), რომ ისლამურ თემში მიღებული კანონები (ნიზამები), რომლებიც აწესრიგებენ მუსლიმანთა ცხოვრებას და არ ეწინააღმდეგებიან ისლამს, იძენენ შარიათის ძალას.

**Кодекс
кистинского
права**

От редактора

Любое этническое общество, на каком бы уровне развития оно не находилось, в той или иной мере живет по собственным традиционным законам и правилам. Эти правила и законы в разные эпохи отвечают требованиям времени, и соответственно подлежат определенным изменениям.

Кистины, по тем или иным причинам покинувшие родные края, (расположенные за Кавказским хребтом), поселились в Грузии и перенесли с собой правовой документ, способствующий управлению обществом и регулирующий жизнь данного общества еще в исторической родине. Однако за 200 лет проживания в Грузии кистинская правовая система периодически подвергалась изменениям. Периодически происходили реформы с учетом местных особенностей, существующие адатские нормы приводились в соответствие с государственным законодательством Грузии и исламом.

Поправками занимались старейшины. Совет старейшин или инициативные группы, установив правовые нормы и акты, выносили их на обсуждение на общих собраниях ущелья. Законы утверждались большинством голосов делегатов.

В 1965 году состоялось общее собрание представителей панкисских кистин, на котором кистинские адаты подверглись коренным изменениям. Были отвергнуты устаревшие, препятствующие развитию кистинского общества законы и правила, были проведены прогрессивные реформы.

Через 35 лет (в 1990 году), когда в Панкиси начались неуправляемые процессы, инициативной группой Совета старейшин был разработан проект изменений, вносимых в адаты в соответствие с обстоятельствами. Документ был вынесен на рассмотрение собрания представителей кистинского населения Панкисского ущелья. На данном собрании были приняты законы, нацеленные на исправление существующей в регионе бесконтрольной ситуации. И впрямь, избранный на съезде Совет старейшин сумел пресечь произвол криминала, однако правоохранные органы помешали

активности добровольных дружин, положив тем самым начало так называемому панкисскому кризису.

На сегодняшний день в Панкисском ущелье по части криминала спокойно. Можно смело заявить, что это самый мирный регион в Грузии. Однако происходят внутренние процессы, разрушающие веками установленные в кистинском обществе адаты, что грозит единству кистинского этноса, порождает противостояние между старшим и младшим поколениями в вопросах религии и адатов.

Мы, панкисские старейшины, полагаем, что некоторые адаты нуждаются в пересмотре и их следует привести в соответствие с исламскими догмами. Например наследство дочерей, согласно адатам, весьма ограничено и не отвечает требованиям ислама. Несообразна также цена крови женщины и мужчины и т.д. Наши предки после принятия ислама внесли в адаты некоторые изменения, отвечающие требованиям этой веры. Однако времена меняются, и как гласит Коран, „у каждого времени есть своя книга“. Адаты также имеют свое время. Одни теряют свою функцию, другие приобретают новые качества, прочие требуют определенных поправок.

Сегодня, в XXI веке, во всем мире происходят глобальные перемены. Мы, кистины – малочисленный но исторический народ, не можем и не желаем оказаться в положении вне игры, не можем и не желаем слиться с неприемлемой для нас т.н. цивилизацией, и по милости Аллаха намерены сохранить свою самобытность.

С учетом сложившейся ситуации, предлагаем нашему населению на рассмотрение проект вносимых в адаты поправок. Данный проект содержал не только реформистские изменения, но и свод правовых законов, действующих среди панкисских кистин. Составляя проект, мы, разумеется, не претендовали на то, что он будет всеобъемлющим и станет отражением законодательства кистинского права в полной мере, но он был составлен в надежде на то, что после всеобщего народного рассмотрения мы получим полноценный документ, отражающий наши правовые принципы. Экземпляры проекта были розданы главам рода (тейп) и родовых

ветвей (наака), а также авторитетным лицам каждого кистинского села, для детального анализа в своих тейпах. Процесс длился четыре месяца. Каждая статья кодекса кистинского права рассматривалась главами тейпов, высказывались замечания. Члены инициативной группы встречались с населением всех кистинских сел, выслушивая глав родов и учитывая их замечания. После дискуссий в проект вносились желаемые поправки.

Наиболее значительные варианты были приняты во внимание и внесены в документ, работа была подитожена, после чего мы сочли возможным вынести документ на рассмотрение съезда.

13 октября 2017 года состоялся съезд представителей кистинского населения. На съезде были представлены 71 делегат из каждого села. В повестке дня значился единственный вопрос – рассмотрение и утверждение кодекса кистинского адатского права (Мехк Барт).

После оживленных прений был принят данный кодекс, вступивший в силу со дня его принятия (13 октября 2017 года) и являющийся обязательным для всех кистин, как свод общинных законов. С этого дня данным кодексом при рассмотрении любой судебной тяжбы будут руководствоваться адатские судьи (хелхлой).

Хасо Хангошвили

во имя Аллаха, Милостивого, Милосердного

Кодекс кистинского права Мехк барт

Утвержден вследствие четырехмесячного рассмотрения на собрании представителей кистинского населения Панкисского ущелья 13 октября 2017 года; в силе со дня принятия.

Представленная здесь экономическая оценка того или иного преступления происходит при примирении, в случае отказа от кровной отместки.

Глава 1 Убийство

1. Убийство человека является тажким преступлением. Цена крови определяется стоимостью 60 коров. Если убийство совершено с особой жестокостью, с проявлением неуважения к покойнику и другими тяжелыми провинностями, к установленной цене крови присовокупляется 9 коров, т.е. в данном случае с виновника в итоге взимается 69 коров.

60 коров делятся на три части: 20 коров живьем, 20 – в валюте, и 20 – медью.

Примечание:

а) Цена коровы в валюте определяется по минимуму текущей рыночной цены (500 лари).

б) Согласно действующему на сегодняшний день правилу цена одной медной коровы составляет 30 лари, что вызвано обесцениванием меди. Старая бытовая утварь и кухонные принадлежности в старину изготавливались из меди, следовательно и цены были выше. Например, медный котел, в котором варился один баран, по

цене равнялся цене барана. Следовательно, треть цены крови (медью) следует соотносить с ценой 20 баранов.

в) В случае всеобщего согласия, цену крови, ввиду частых колебаний валютного курса (это касается всех видов валют -лари, доллара, евро) следует определять стоимостью мешка муки. Данное решение было принято жизненной необходимостью муки в быту.

2. Убийство женщины категорически недопустимо, однако бывают случаи, когда убийство женщины носит совершенно неосознанный, непредвиденный, случайный характер. В подобных случаях по исламским законам цена крови женщины равносильна половине цены крови мужчины и соответственно, равняется стоимости 30 коров.

Примечание:

а) Убийство беременной женщины равносильно убийству двух женщин, следовательно с убийцы взимается двойная цена.

б) Желательно, чтобы цена крови была получена непосредственно пострадавшими, поскольку часты случаи, когда семья теряет кормильца.

3. Между преднамеренным убийством и убийством случайным большая разница. Разумеется, цена крови остается неизменной, но с нашей точки зрения, в случае непреднамеренного убийства преследование с целью мести должно быть прекращено; в таких случаях следует приступить к переговорам с целью примирения.

4. При определении «меера», то есть объекта мести, учитывается результат: если убийца задержан правоохранительными органами и отбывает срок, он занимает место «меера», если же он гибнет в заключении, замена его ближайшим родственником (братом, отцом, дядей, кузеном) запрещается, поскольку установленное на сегодняшний день правило касающееся объекта мести однозначно остается в силе. Мести подвергается непосредственный убийца; недопустимо мстить родственникам (брату, отцу, дяде, двоюродному и др).

Примечание:

а) Если задержание убийцы происходит по жалобе пострадавшего или на судебном процессе пострадавшая сторона требует наказания убийцы и убийца гибнет в заключении, преследование с целью мести прекращается.

б) Если убийца задержан не на почве жалобы пострадавшей стороны и он гибнет в заключении, пострадавший за его смерть не отвечает. В таких случаях напрашивается вывод, что убийца расплатился за свое преступление. В подобных случаях кровомщение должно быть прекращено и заменено примирением, поскольку согласно действующему на сегодняшний день закону, мести подвергается исключительно непосредственный убийца.

в) Если «меер» (убийца) уже выбран и находится на месте, но мести, тем не менее, подвергаются его родственники (брат, отец, дядя или кузен), мститель считается убийцей и на него ложится вина за кровь.

Также недопустимо убийство «меера», занимающего место скрывшегося убийцы.

г) «Меер» (убийца) обязан неотлучно находиться в деревне, в Панкисском ущелье. Он не имеет право оставлять село и ущелье. Пребывание его на месте подтверждается специально назначенным посторонним лицом. «Меер» вправе покинуть место пребывания на определенное время лишь в случае необходимости, с согласия кровников. Если кровники в результате договоренности со старейшинами дают на это согласие, «меер» может получить разрешение работать в собственной усадьбе. Откуп в подобных случаях состоит из одного быка. Если соглашение состоялось, мстители не имеют права стрелять в находящегося в собственном дворе «меера».

д) Если убийца («меер») покидает деревню (или ущелье в целом) без разрешения, он считается сбежавшим. Узнав об этом, пострадавшие призывают близких виновника вернуть убийцу на

место или заместить его другим лицом (отцом, братом и т.д.) и «посадить меером» ближайшего родственника. Родственники убийцы обязаны выполнить данное требование и приложить все усилия для того, чтобы вернуть убийцу в деревню. Кровной мести подвергается только убийца и никто другой.

5. «Вошал» (дословно: братский откуп) касается исключительно ближайших родственников убийцы (братьев, отцов, дядей по отцовской линии, племянников по отцовской линии, троюродных братьев и т.д. «Вошал» без сомнения касается всех семей тейпа, но обязательство откупа возлагается лишь на ближайших родственников.

Цена «вошала» зависит от степени родства: близкие родственники «меера» (брат, отец, дядя) платят больше всех, откуп выдается в виде живности (начиная от быка и коня и кончая овцой). Согласно действующему на сегодняшний день адату «воалар» (похоронные затраты) составляет цену двух коров, двух баранов и пяти мешков муки. При конвертации учитывается текущая рыночная стоимость.

Посторонние лица, родственники, односельчане, друзья и т.д. Также имеют право внести вклад в «вошал» в виде благотворительности.

6. В случае попытки скрывающегося убийцы найти убежище в чужой семье, вынужденный хозяин обязан защитить нежеланного гостя. Преследователи также обязаны учитывать права хозяина и прекратить преследование, впрочем, они имеют также право обратиться к хозяину с требованием вывести их врага из собственного дома. Назначаются сроки. Если хозяин уклоняется от выполнения вышеупомянутого требования в назначенный срок, считается, что он занимается укрывательством. В случае подтверждения данного подозрения, с хозяина в обязательном порядке взыскивается откуп в виде 10 коров, поскольку он помешал пострадавшим в осуществлении законного права мести. Хозяин, в свою очередь, вправе потребовать от убийцы возмещения убытков.

Примечание:

а) Если в ходе преследования мстители нанесли ущерб приютившей убийцу семье (разбили стекла, устроили поджог подсобных помещений, убили собаку и т.д.) согласно адату они обязаны возместить ущерб.

б) Родственники по материнкой линии имеют полное право предоставить убежище племяннику – убийце. Пострадавшие не могут запретить им предоставить убежище племяннику. Однако и здесь необходимо определить сроки; на какой именно срок способна данная семья держать виновника у себя (две недели, месяц и т.д.)

в) В случае совершения мести в семье хозяина, пострадавшим считается хозяин и с мстителей требуется откуп (10 коров живьем). Хозяин в свою очередь также обязан клятвенно подтвердить родственникам убитого свою непричастность к данному убийству.

Недопустимо убивать гостя в семье хозяина. В таких случаях пострадавшим считается хозяин и с мстителей (т.е. убийц) требуется откуп в виде 30 коров.

г) В случае совершенного в семье хозяина убийства в ходе драки, хозяину следует доказать свою непричастность. Если не удастся найти свидетелей, 10 человек либо клятвенно подтверждают его невиновность, либо откупаются (10 коров).

7. Право на месть имеет представитель тейпа (рода), побратим или племянник (сын сестры).

8. В случае группового убийства, при разоблачении непосредственного убийцы т.е. человека, руки которого «замараны», ответственность возлагается на него. Если участники группового убийства из одного рода, старейшины тейпа принимают решение и выбирают «меера». Если участники группового убийства являются представителями разных тейпов, главы тейпов назначают встречу и определяют «меера». Если назначить «меера» не удастся ни в одном из вышеупомянутых случаев, пострадавшие ведут независи-

мое расследование и определяют «меера» по своему усмотрению. В таком случае принцип: «мести подвергается только убийца» теряет силу.

Примечание:

жертвой мести иной раз вместо непосредственного убийцы становится постороннее лицо, однако это не меняет дела. Мечь считается законной, поскольку пострадавшие своевременно обратились к тейпам (к которым принадлежат убийцы) с требованием определить «меера».

9. В контексте убийства особое внимание уделяется суициду. Самоубийство среди кистин считается крайне постыдным поступком. Господствует мнение, что к самоубийству прибегает человек трусливый, которому не хватает мужества справиться с проблемами. Как правило, самоубийц не хоронят в освященной земле, на общем кладбище. Ислам также запрещает самоубийство. Коран однозначно гласит: «не убивать себя!»

10. В нередких случаях тайного убийства возникает разумное подозрение, и пострадавшие публично обвиняют в убийстве подозреваемого, однако последний в содеянном не признается. В подобных обстоятельствах мечь неоправдана, поскольку подозреваемый может оказаться невиновным и возникает опасность превращения самого мстителя, как убийцу невиновного, в объект преследования. Поэтому при отсутствии свидетелей или каких либо существенных улик, дело решается с помощью клятвы.

Примечание:

а) Клятва в кистинской правовой системе является основным инструментом дознания. От клятвы уклоняются все кистины. Им претит приносить клятву даже в тех случаях, когда они правы. Однако ислам придает клятве большое значение и требует, чтобы подозреваемый принес клятву с целью установления истины даже в том случае, если обвинитель этого не требует. Со дня принятия ислама кистины клянутся на Коране.

б) Клятва на крови происходит при участии 60 человек. Первым клянется сам подозреваемый, произнося следующие слова: «я не убивал такого-то человека». Затем остальные 59 человек клянутся в том, что первый сказал правду. На этом тяжба завершается.

в) Пострадавший имеет право сократить количество клянувшихся. Например, привести на клятву только подозреваемого и нескольких близких ему лиц.

г) Если не удастся созвать необходимое количество лиц (60 человек), клятву дважды приносит одно и то же лицо. Так продолжается до тех пор, пока клятва не будет произнесена 60 раз.

Согласно нынешним адатам, клятва двух женщин принимается вместо клятвы одного мужчины, что само по себе несправедливо. Либо следует признать клятвы женщины и мужчины равноценными, либо отказаться от женской клятвы вообще.

Примечание:

На 15-летнего подростка мечь не распространяется, следовательно от него не требуется и клятва.

11. Особенное значение придается принадлежности оружия убийства. Если владелец оружия одолжил оружие убийце, заведомо зная о его целях, с него требуется откуп в виде 10 коров. Если он не подозревал о целях убийцы, ему предстоит подтвердить свою невиновность клятвой (10 человек).

Примечание:

а) Ни в коей мере недопустимо разоружение убитого, даже если он убийца. За такое преступление с виновника требуется откуп (10 коров).

б) В случае надругательства над покойником (он небрежно оставлен на месте происшествия, раздет, разоружен, спрятан) убийца расплачивается (12 коров).

в) Во время драки допускается разоружение противника и применение оружия его с целью самообороны, однако присваивать

оружие и уносить его с собой является преступлением и с виновника требуется откуп (10 коров).

12. Особого наказания заслуживает лицо отправляющее молодых людей в чужие войны, в частности в Сирию. Это сравнительно новое явление в быту кистин, не вписывающееся ни в какие адастские нормы. Полагаем, что гибель молодого человека, отправленного в Сирию в результате агитации и пропаганды, равносильна убийству. Виновника следует считать убийцей и определить его в «мееры» на условиях непосредственного убийцы.

13. Если на опасное для жизни дело человек берет с собой в напарники друга, не объяснив ему всю серьезность предприятия и не предупредив о предстоящей опасности, ответственность полностью ложится на увозящего; данное лицо не подвергается кровомщению, пострадавшие получают лишь откуп (30 коров).

Примечание:

а) Однако если увозящий заранее объяснил напарнику ожидаемую опасность, обещая выделить долю с выручки, он не отвечает за возможную гибель или другие беды добровольно сопровождающего его товарища.

б) Если человек сопровождающий друга по собственной воле, будучи осведомленным о предстоящих опасностях гибнет, преследование считается нецелесообразным. В таких случаях речь может идти только о примирении.

14. Однако процесс прощения крови не должен завершиться даже после того, как пострадавшие выполнили просьбу старейшин и жителей всех сел ущелья. Необходимо примирить кровников. Пострадавшие в таких случаях принимают угощение виновников в их доме. За застольем противники рождаются и братаются, чтобы вражда была искоренена раз и навсегда.

Примечание:

однако это вовсе не значит, что убийца и его близкие родствен-

ники полностью освобождаются от ответственности за совершенное преступление. Им следует держаться скромно, не вмешиваться в споры, и тем более драки с близкими убитого, разделять их горе. Словом, вести себя с семьей и родственниками убитого достойно, как подобает узд куанаху (настоящему мужчине).

15. Особенно тяжким преступлением является стаскивание брюк с целью унижения достоинства мужчины. Подобное действие настолько оскорбительно для мужчины, что за ним, как правило, следует отместка либо в виде идентичного оскорбления, либо убийства. Примирение в случае отказа от отместки сопровождается откупом в виде 30 коров. Внести данную статью в кистинский кодекс крайне необходимо, поскольку оскорбление подобного вида обычно влечет за собой убийство.

Примечание:

если в стаскивании брюк принимают участие несколько человек против одного, подобное действие равносильно аналогичному процессу с применением оружия. В таких случаях размер откупа назначают адатские судьи.

Глава II

Ранение с легкими и тяжелыми последствиями

Для того чтобы установить степень тяжести ранения и соответствующую цену, тело человека делится на четыре части:

- а) Верхняя часть головы (то есть часть, в которой расположен головной мозг), выражаясь по-кистински «место под шапкой».
- б) Лицо, уши, шея.
- в) Тело от шеи до поясицы, грудная клетка и живот, а также руки.
- г) Часть тела от поясицы до ступней.

С учетом вышеупомянутых четырех частей определяется откуп за нанесенные ранения.

В кистинском обществе преднамеренное ранение женщины считается большим позором и относится к категории тяжкого преступления. Рвать на женщине одежду, отсекал косы, срывать с головы платок – за все эти провинности полагается откуп в размере от 1 до 5 коров. В ходе столкновений женщина может оказаться в гуще событий (с целью разнятия дерущихся) и в результате получить ранения. В подобных случаях нанесенное женщине ранение равносильно ранению нанесенному мужчине.

1. Ослепление или выкалывание глаза (30 коров).

Примечание:

частичная потеря зрения в результате повреждения глаза оценивается по мере того, насколько процентов потеряно зрение. 50 процентов потеряннго зрения возмещается откупом в виде 15 коров. 25 процентов потери зрения возмещается откупом в 8 коров и т.д.

2. Отсечение руки или ноги - 30 коров.

Примечание:

а) Если рана нанесенная в область плеча вызывает полный паралич руки, откуп равняется 30 коровам. Если же рана вызывает частичный паралич (в таких случаях кистины говорят: «рука не высохла»), но при этом человек не в состоянии пользоваться рукой, откуп состоит из 25 коров.

б) Если в результате нанесенной раны происходит полный паралич ноги, откуп состоит из 30 коров. Если ранение влечет за собой паралич ноги ниже колена, пострадавшему отдают 25 коров, если же рана вызывает паралич ступни и пальцев ног, откуп состоит из 20 коров.

3. Отсечение кисти руки – 15 коров.

4. Отсечение ступни-10 коров.

Примечание:

а) Если нанесенная в области сустава локтя рана, вызывает паралич кисти руки (то есть «рука высыхает»), откуп равняется 15 коровам.

б) Рана такого же типа в области сустава щиколотки, повлекшая за собой паралич ступни и пальцев ног, оценивается в 15 коров.

5. Отсечение пальцев.

а) Большой палец-5 коров,

б) указательный палец-4 коровы,

в) средний палец-3 коровы,

г) безымянный палец-2 коровы,

д) мизинец-1 корова.

6. Отсечение пальцев ног:

а) Большой палец-4 коровы.

б) Указательный-3 коровы.

в) Средний палец-2 коровы.

г) Остальные –1 корова.

Примечание:

а) Ранения в руку и в ногу, повлекшие за собой паралич рук, пальцев рук и ног оцениваются в 15 коров.

б) При одновременном отсечении нескольких (2, 3,4) пальцев откуп определяется в соответствии с установленными за каждый палец ценами.

7. Укол кинжалом-10 коров.

8. Укол ножом -10 коров

Примечание:

если при уколе кинжалом или ножом холодное оружие проникает в область грудной клетки или живота – откуп состоит из 12 коров, но если при подобном уколе повреждаются жизненно важные органы (например легкие, печень, селезенка, желудок, кишечник и т.д.) цена удваивается (от 20 до 40 коров).

9. Отсечение уха-20 коров.

Примечание:

а) Если отсечение уха происходит преднамеренно, с целью унижить достоинство человека, размер откупа растёт (от 25 до 30 коров).

б) Если в результате удара повреждается барабанная перепонка и человек теряет слух (на одно ухо), откуп равняется 8 коровам.

10. Отсечение носа-20 коров.

Примечание:

если отсечение носа произошло намеренно, с целью унижить человеческое достоинство, размер откупа возрастает до 25-30 коров.

11. Если нанесенная в области шеи или горла травма повлекла за собой потерю голоса или охриплость, размеры откупа соответственно равняются 10 коровам в случае охрипы и 20 коровам – в случае потери голоса.

12. Черепные травмы – 7 коров.

Примечание:

а) Если на кожа черепа отмечается надрез, но при этом сам череп не поврежден, спор завершается закланием убоины и примирительным угощением для пострадавших и их близких.

б) Если вследствие нанесенной травмы на черепе отмечается царапина (т. е. череп нуждается в скоблении), откуп равняется 7 коровам, помимо этого виновнику предстоит предложить пострадавшим и их родственникам примирительное угощение сопровождающееся обязательным закланием убоины.

в) Если череп поврежден таким образом, что видна оболочка мозга, но сам мозг при этом не задет, травма окупается 10 коровами и одним быком, а также примирительным угощением и убоиной.

г) Если мозг поврежден до такой степени, что возникает необходимость вмешательства скальпеля (кист. «гаам»), дело усложняется: при повреждении клеток мозга (что влечет за собой проблемы с речью, паралич частей тела и другие неисправимые увечья), оценка происходит в соответствии с вышеупомянутыми статьями об отсечении конечностей, ослеплении и т.д.

Рана нанесенная в области головы чревата проблемами также в тех случаях, когда пострадавший по прошествии определенного времени жалуется на головные боли. Ему следует известить об этом виновников, и если боли вызваны нанесенным во время драки ранением, адасткие судьи (хелхой) определяют сроки, в рамках которых виновникам предстоит обеспечить пострадавшему курс лечения.

д) Сегодня не составляет большого труда установить причину

боли. Вопрос решает экспертиза. Расходы связанные с экспертизой виновник берет на себя. Однако если непосредственное отношение боли к ранению экспертизой не подтверждается, пострадавший сам покрывает расходы экспертизы.

е) В целом, если государство берет на себя расходы лечения раненого, виновник освобождается от расходов, однако дополнительные заботы и расходы (уход за больным, приобретение медикаментов) возлагаются именно на него.

13. Если после ранения остается большой шрам, размер откупа равняется 10 -15 коровам.

Примечание:

если рана наносится преднамеренно, с целью ущемления достоинства, виновник откупается (20 коров).

14. За переломы конечностей (рук, ног) и других частей (плеча, предплечья, скул, ребер и пр.) полагается откуп (10 коров).

Примечание:

а) При повреждении переднего одного зуба прикладом оружия или тупым предметом виновник откупается 1 коровой. При повреждении двух зубов – 2 коровами. 3 зуба оцениваются в 3 коровы, 4 зуба оцениваются в 4 коровы. За повреждение одного бокового зуба виновник откупается одним бараном, за два зуба-двумя баранами, за три зуба- тремя баранами и т.д.

б) В старину замена поврежденных зубов была невозможна. На сегодняшний день это возможно, и мы полагаем, что виновнику следует взять на себя расходы связанные с заменой зубов пострадавшего, и завершить спор примирительным угощением.

15. Удар острым оружием – 5 коров.

16. Ранение из ружья или кинжалом – 10 коров.

Примечание:

ранение из ружья или кинжалом оценивается в 10 коров в том случае, если пуля или клин кинжала не проникает в грудную клет-

ку или брюшную полость.

17. От одного до четырех ран – 5 коров. Свыше 4 ран – по одной корове за каждую.

18. Удар в области головы, повлекший за собой душевную болезнь -30 коров.

19. Рана чреватая лишением потенции и способности оплодотворения оценивается в 30 коров.

20. В случае повреждений лица, наличия кровоподтеков, кровотечения из носа и т.д. виновники наносят визит пострадавшим с убоиной и примирительным угощением, в противном случае откупаются (5 коров).

21. Малолетнее, несовершеннолетнее, слабоумное или невменяемое лицо за совершенное преступление не несет ответственности в той мере, в какой ее может нести человек взрослый и здоровый. Однако в таких случаях ответственность несут родители, дяди, кузены.

22. Кистинки обычно не враждуют с мужчинами. Даже незначительная словесная перепалка считается постыдной, однако в неординарной ситуации женщина может нанести мужчине телесное повреждение или даже убить его. Женщина ответственна за совершенное преступление наравне с мужчиной. Ислам подтверждает это: «мужчина за мужчину женщина за женщину». Однако, согласно кистинскому адату, за вину женщины ответственность возлагается на ее попечителя (отец, брат, дядя, кузен). Если женщина замужем – ответственность ложится на мужа и сыновей.

Примечание:

а) За рану, или другие телесные повреждения нанесенные собакой домашнему скоту (бык, бычок, конь), а также за материальный ущерб нанесенный собакой, ответственность несет хозяин собаки.

б) Хозяин живности несет ответственность за ущерб нанесенный живностью (молодой бычок, бык, конь), если животное от

природы отличается агрессивностью и нападает на человека. Собаку следует держать на привязи. Хозяин несет ответственность за нанесенные собакой повреждения за пределами собственного двора.

в) Если собака растерзала человека во дворе, хозяин не несет ответственность.

23. Если тяжелое (преднамеренное или случайное) телесное повреждение влечет за собой потерю трудоспособности в результате чего человек оказывается прикованным к постели, на виновника возлагается ответственность ухода за больным и расходы связанные с лечением (в зависимости от степени болезни) на всю оставшуюся жизнь.

Глава III

Воровство и грабёж

В связи с воровством кистинское правосудие предусматривает различные статьи:

1. Кража скота:

а) За увод коровы из сарая с виновника взимается 3 коровы. В случае подтверждения кражи он возвращает живность хозяину.

б) Если корова угнана с поля, и вор не знал хозяина, вор покупается двумя коровами.

в) Если корова угнана с поля, и вор не знал хозяина, он платит 1 корову хозяину и спор завершается примирительным угощением.

2. Если проникший в дом вор забирает деньги, драгоценности, одежду и бытовые принадлежности, хозяину все это возвращается в тройном размере.

Примечание:

закон о котором идет речь в предыдущей статье, распространяется на обитаемый дом, в котором в момент кражи находились люди. В иных случаях речь идет о грабеже.

3. Если скотина либо угнана из общего стада, либо пропадает, либо задрана дикими зверями, либо срывается в пропасть, обязательство возмещения ущерба ложится на гуртовщика.

Примечание:

а) Бывают обстоятельства, когда пастух по объективным причинам не в состоянии выполнить свои обязанности. В подобных случаях он клятвенно подтверждает свою невиновность.

б) Решающими являются условия, продиктованные селом или отдельным его участком в связи с выпасом стада. Порядок ухода за скотиной, отданной гуртовщикам в поздние часы, должен установить сам хозяин, в противном случае гуртовщик не несет за нее

ответственность.

4. В летнее время мелкие фермеры гонят скот в горы, в сезон нанимают дойных коров у населения и расплачиваются с хозяевами коров определенным количеством сыра. В случае пропажи животного в горах (животное задрано дикими зверями, угнано ворами, сорвалось в пропасть), обязательство возмещения ущерба ложится на гуртовщика.

5. Если хозяин настигает вора в доме или догоняет его во время побега, он не отвечает за нанесенные вору ранения, увечья и убийство.

Примечание:

если обнаруженный, задержанный и осужденный правоохранными органами вор гибнет в заключении, пострадавший также не несет ответственность.

6. Обворованный человек имеет право на обыск в любом доме любого местного жителя. Недопустимо при этом оказывать сопротивление, что может напрямую указывать о возможном укрывательстве.

Примечание:

если вор утверждает, что ворованное имущество принадлежит ему и выражает готовность поклясться, преимущество первой клятвы отдается пострадавшему, который также клятвенно подтверждает, что вещи принадлежат ему. В таком случае количество клянувшихся определяется в зависимости от стоимости ущерба.

7. Есть случаи продажи ворованного имущества, например скотины (коровы, быка, коня, овцы и пр). Если хозяин находит свое имущество и объявляет покупателя вором, покупатель обязан назвать лицо сбывшее ему товар, в противном случае он лично оказывается в роли вора. Разумеется, расходы за содержание несет хозяин.

Примечание:

а) Иной раз хозяин спустя годы находит и опознает ворованный молодняк (теленка, жеребенка, козленка, барашка). В таких случаях хозяин клятвенно обязуется вернуть себе спорное имущество.

б) Человек приютивший заблудившуюся скотину, хозяин которой не появляется в течение определенного времени (2-3 дня), обязан распространить информацию в ближайших селах, а также уведомить о находке правоохранительные органы. Если несмотря на принятые меры хозяин не появляется в течение еще нескольких дней, человек нашедший животное, вправе потребовать компенсацию расходов на его содержание.

в) Если хозяин не появляется в течение года, лицо содержащее животное, автоматически становится его владельцем, однако в случае появления прежнего хозяина он обязан вернуть его. Разумеется, расходы на содержание животного несет первый хозяин.

Грабёж – неприкрытое насильственное овладение чужим движимым и недвижимым имуществом с целью его окончательного присвоения.

8. Грабёж – тяжелая форма воровства. Это вооруженное нападение, насилие над человеком, с ущемлением его достоинства и присвоением его имущества. С виновника в подобных случаях требуется откуп в виде 10-18 коров.

Грабёж отличается от воровства еще и тем, что он происходит в отсутствии хозяина или с применением насилия. В таком случае награбленное имущество полностью возвращается хозяину, а за взлом грабитель либо платит 10 коров либо в виде штрафа берет на себя примирительное угощение и убоину.

Примечание:

а) Если взлом дома происходит с применением оружия, грабитель возвращает хозяину награбленное, выдает откуп (10 коров) за взлом, и платит штраф за применение оружия в виде 8 коров (итого 18 коров).

б) Если вооруженное нападение произошло на частную отару, гурт или табун, нападающие возвращают хищенное хозяину и в виде дополнительного откупа выделяют 10 коров.

в) Если при нападении грабитель либо нацелил оружие на хозяина или его пастуха, либо выстрелил в воздух над его головой, либо произвел выстрел перед в ноги, виновник дополнительно выдает 10 коров.

г) Если грабитель наносит оскорбление хозяину, или связывает его по рукам и ногам, ущемляя тем самым его достоинство, с грабителя требуется дополнительный откуп – 12 коров.

д) Если пастух похищен вместе со скотиной, это считается тяжким оскорблением, оценивающимся в 18 коров.

9. Намеренный выстрел в направлении дома расценивается как оскорбление хозяина. Виновник либо откупается (10 коров), либо наносит визит пострадавшему с примирительным угощением и убоиной.

10. Держать под прицелом человека с целью оскорбления оценивается в 10 коров.

11. Пощечины и оплеухи считаются оскорблением равносильным удару плоской стороной ножен кинжала. Ущемлением достоинства также считается удар плоской стороной ножен кинжала и в случае примирения при отказе от отместки оценивается в 10 коров.

12. Если в случае отказа должника платить долг полностью, пострадавший присваивает его скотину стоимостью которой равняется невыплаченной должником сумме, пострадавший не несет ответственность; пусть и насильственно, но он вернул себе долг.

Глава IV Поджог и вырубка деревьев

1. Для кистин нехарактерны такие малодушные проступки, как поджог подсобных помещений, полей, сеновала и т.д. а также вырубка виноградников и фруктовых садов. Виновник в подобных случаях, помимо восполнения ущерба, платит еще и штраф в виде 10 коров.

Примечание:

а) Если виновник пожара действует без злого умысла и пожар возникает спонтанно, виновник всего лишь возмещает ущерб пострадавшему.

б) Если искра от костра в соседнем дворе вызывает пожар у соседей, сосед также обязан возместить ущерб.

в) Если дерево, согласно установленному правилу, посажено на расстоянии 2-3 метров от соседнего забора, но в ходе строительства (либо в других обстоятельствах) оно создает препятствие строящимся соседям, они договариваются с владельцами дерева: либо дерево срубается безвозмездно, либо строящийся сосед платит владельцу дерева определенную сумму. Аналогичное правило действует в случае, когда дерево растет на территории, ранее являющейся нейтральной; т.е. если на данной территории селится новый житель и у него по причине дерева возникают проблемы, принимаются те же меры.

Глава V

Долг и процентная прибыль

1. Долг полностью возвращается заимодавцу. В случае отказа, тяжба решается с помощью клятвы. Преимуществом первой клятвы пользуется пострадавший.

Примечание:

если должник не располагает нужной суммой, он вправе погасить долг в иной, более доступной ему форме (скотина, драгоценности, бытовая утварь, земля и т.д.)

2. Запрещается выдавать долг под проценты. Ислам порицает ростовщичество, Коран однозначно запрещает давать деньги в рост.

Примечание:

забирать у должника приплод живности (в частности овец) ничем не отличается от взыскания процентов (ведь овца плодится ежегодно, и процесс этот подобен начислению процентов на банковский вклад).

Глава VI

Нанесение увечий и убийство скота

1. Кисти́нам также не свойственно нанесение увечий, убийство и отравление скотины. Если подобные действия совершены преднамеренно, они расцениваются как ущемление достоинства хозяина; в подобных случаях ущерб возмещается втрое, как и в случаях воровства.

Примечание:

а) Особо тяжким преступлением является нанесение увечий лошади. Если человек владеет хорошей скаковой лошадью и часто побеждает на скачках, завистник может нанести его коню увечья. В подобных случаях виновник помимо нового коня (такого же резвого) покупает в придачу быка.

б) Если скотине нанесены увечья случайно, без злого умысла, пострадавший получает компенсацию.

2. В кистинском обществе серьезными проблемами чреваты преступления связанные с собакой. Собака с незапамятных времен считается другом человека, помогает ему пасти скот, ухаживать за овцами, сторожит дом и т.д.

Убийство собаки – тяжелая провинность, за которой не раз следовало убийство человека. Однако бывают случаи, когда убийство собаки допустимо, например, если собака за пределами своего двора (на улице или в поле) наносит травмы ребенку, нападает на скотину и т.д. В подобных случаях следует предупредить хозяина собаки, чтобы он держал собаку на привязи. Но если собака охраняет имущество хозяина (будь то в поле, в горах, или на улице), нанесение увечий или убийство собаки недопустимо.

В случае убийства невиновной собаки с виновника взимается откуп в виде одной коровы. Если собака убита при краже овцы или другой живности, откуп измеряется двумя коровами. Если при вооруженном столкновении собака похищена вместе с овцой или другой живностью, откуп равняется 3 коровам.

Глава VII Бизнес и коммерция

В наших экономических отношениях сравнительно недавно появилось новшество в виде бизнеса и коммерции. Для знатоков адатского права разобраться в подобном новшестве дело трудное, но поскольку, что кодекс кистинского права достаточно гибок, умный судья (хелхой) вполне может справиться с этой задачей. Кроме того, всегда могут быть полезными советы кистинской молодежи, вовлеченной в коммерческие процессы. Помимо этого, ислам уделяет особое внимание торговле, принципы торговли сформулированы в самом Коране.

1. Так называемая «кидаловка» в ходе коммерческих сделок расценивается как воровство и виновник подвергается наказанию в соответствии с вышеперечисленными статьями касающимися воровства.

Примечание:

любую коммерческую сделку желательно скреплять договором с определенными условиями и в присутствии свидетелей. Того же требует ислам. В Коране есть аяты, посвященные данному вопросу. В случае отсутствия письменного договора разбирать возникшие спорные вопросы нелегко.

2. Недопустимо обвешивать клиента или чрезмерно завышать цены.

Примечание:

на сегодняшний день в торговых объектах Ущелья наблюдаются неадекватные наценки. Разумеется, ввоз товара связан с определенными расходами, но наценка должна быть реалистичной. Многие самовольничают, ссылаясь на то, что ислам приемлет торговлю, однако Коран однозначно призывает к честной торговле. На сегодняшний день особая добросовестность требуется от владельцев аптек, поскольку ислам подчеркнуто призывает к отзывчивости по отношению к больным. Завышать цены на медикаменты преступно как перед адатом, так и перед государственным законом.

Глава VIII Наркотики

На сегодняшний день против наркобизнеса идет борьба в мировом масштабе. К этой борьбе подключена и наша страна. Сей страшный недуг появился в Панкисском ущелье с 90-х годов и с божьей помощью на сегодняшний день сведен к минимуму. Однако остаточные явления все еще налицо, в основном в виде употребления медикаментов содержащих наркотические вещества.

1. Категорически запретить употребление, приобретение и хранение с целью сбыта любых наркотических веществ. Изготовителя и реализатора наркотиков прилюдно разоблачить и объявить изменником народа. В определенных случаях, в виде исключения, передать его правоохранительным органам для принятия мер.

Примечание:

а) В случае передачи наркоторговца правоохранительным органам, с разоблачителей снимается любая ответственность.

б) Разоблачить и передать правоохранительным органам также владельцев аптек и частных торговцев медикаментами, без рецепта выдающих медикаменты содержащие наркотические вещества (что карается государственным законом).

в) Это единственный случай, когда донос в полицию допустим. В целом в кистинском обществе жалобы в полицию считаются большим позором. Человек сам должен стоять на страже своего достоинства.

г) Однако если пострадавший выходит из рамок кистинской правовой системы и обращается к государственному правосудию, требуя задержать виновника и судить его по государственным законам, после отбывания им должного срока он освобождается от преследования по кистинским адатам.

Глава IX

Брак и развод

1. Семья – кареугольный камень общества, важнейшая его ячейка, гарант целостности того или иного этноса. Прочность семьи зависит от обоюдного согласия и взаимной любви мужчины и женщины, а также от согласия их родителей.

Примечание:

а) категорически недопустим брак между родственниками (кузенами как по отцовской, так и по материнской линии, троюродными), несмотря на то что ислам допускает подобные браки.

б) Также недопустим брак между представителями одного рода (тейпа), даже в том случае, когда родственные узы берут начало в далеком прошлом. Члены тейпа считаются братьями и сестрами (тейпан вежарии).

2. Нередки случаи тайного замужества девушки. На сегодняшний день подобные браки в среде кистин стали обычным явлением. И мы полагаем, что это не должно вызывать тревогу, поскольку семья в таких случаях создается по обоюдному желанию молодых. В подобных случаях кто-нибудь из родственников невесты спрашивает ее, по собственному ли желанию она вступила в брак, и в случае положительного ответа, желают ей счастья. Затем следует примирение по установленным правилам.

3. В ходе помолвки девушке преподносится обручальный подарок. Подобная помолвка может произойти тайно, по желанию девушки. Однако более приемлемым является публичное оглашение помолвки. В случае публичного оглашения помолвка скрепляется визитом родственников жениха в семью девушки, с убоиной и другим угощением.

4. Свадьбу без излишней помпезности можно справлять либо в семье невесты, либо в семье жениха. Это зависит от желания и воли сватов. Свадьба начинается с застолья в семье невесты. Свита

жениха является в семью невесты, и после застолья везет невесту в семью жениха, где их также ждет торжественное застолье. Сваты могут с обоюдного согласия справлять свадьбу объединенными усилиями. На следующий день семья жениха принимает решение пригласить в дом родственников невесты. До этого жених в сопровождении близких родственников наносит визит родственникам жены с убоиной и угощениями, что называется «освоением» зятя в отчем доме будущей жены.

5. Расходы:

а) Помолвка справляется в семье невесты. Просители ее руки наносят визит ее семье с убоиной (племенной баран) и угощением. Золотые украшения могут быть переданы ей как при помолвке, так и в ходе свадебного торжества. На помолвку со стороны жениха являются не более 15 человек.

б) За день до свадьбы семья жениха присылает в семью невесты два убойных животных (племенные бараны) а в день свадьбы доставляется угощение.

в) Примирительное угощение (тоом) состоящее из убоины и различных блюд, преподносит свита состоящая из 3-5 человек.

г) Жених наносит визит родственникам невесты с убоиной и праздничными угощениями. Его свита строго ограничивается (15 человек).

6. Калым (кист. урбет).

Согласно установленным на сегодняшний день правилам размер калыма является мизерным: 200 лари за девственницу, 100 лари – за вдову. Данную сумму необходимо увеличить, поскольку сумма была установлена еще при советском строе, когда 1 доллар соответствовал 70 советским копейкам. Урбет следует увеличить до 350 лари (за девственницу), и до 250 лари (за вдову). 50 лари из них откладывается для шаферов (кист. куг лацар).

Примечание:

а) Семья невесты часто требует, чтобы урбет и примирительные (тоом) были выплачены им исключительно в денежном виде, что по установленным на сегодняшний день правилам составляет не более 520 лари (сумма соответствует нынешним рыночным ценам). Сумму следует увеличить до 850 лари. Урбет должен быть выплачен в ходе официального оформления брака в соответствии с исламскими ритуалами (мах бар, махар). Если семья женщины пожелает получить подношение от зятя (для того чтобы он был вхож в их семью) в виде денег, сумма возрастет до 1150 лари.

б) В случае вступления иностранца с кистинкой он должен выплатить \$3000 (\$1000 – в виде урбета, \$2000 – в виде примирительных).

в) В случае брака иностранца с кистинкой между ними следует оформить брачный контракт, в котором четко будут определены взаимоотношения, в том числе условия связанные с имущественными обязательствами мужчины перед женщиной (имущество может состоять либо из движимого и недвижимого имущества, либо из денежной суммы).

Женщина считается покинутой в следующих случаях:

а) Если муж-иностранец по собственной инициативе, без видимой существенной причины оставляет женщину. Такая строгость обуславливается тем, что в чужой стране кистинская женщина остается без защитника и она часто подвергается насилию со стороны мужа.

б) Если женщина подтверждает факты насилия (физического и психологического) со стороны мужчины по отношению к ней и к ребенку и она вынуждена развестись с мужем. Мужчина в таких случаях обязан выполнить предусмотренные брачным договором условия и удовлетворить имущественные права женщины.

7. Категорически запрещается похищение девушки с целью женитьбы. Установленные на сегодняшний день штрафные меры в связи с похищением женщины остаются в силе.

а) Если в процессе похищения близкие девушки успели принять меры и своевременно вернуть ее в семью, похититель выдает в виде откупа 5 коров.

б) Если человеку удастся похитить женщину, увести ее подальше от села или спрятать в лесу, но родные находят похищенную женщину и возвращают ее в дом, похититель платит 10 коров.

в) Если похитителю удастся спрятать женщину в течение суток и ее близкие находят ее лишь на второй или третий день, похититель в виде откупа выдает 15 коров.

г) В любом из вышеупомянутых трех случаев похититель или сопровождающие его лица клятвой подтверждают невинность женщины.

д) Если предполагаемые сопровождающие лица отрицают свою причастность к похищению, им предстоит либо привести на клятву двух лиц, либо сам похититель приводит на клятву людей, количество которых соответствует количеству помогающих ему при похищении лиц. Похититель клянется в том, что он действовал один, в противном случае сопровождающим его лицам предстоит нанести визит родителям девушки с соответствующим угощением и убоиной.

е) Нередко бывает и так, что похитители с помощью запугивания заставляют девушку заявить, что она вышла за похитителя по своей воле. В иных случаях сама девушка подтверждает, что вышла замуж по собственной воле. Это происходит по двум причинам: либо она опасается за свое доброе имя и возникновение затруднений с замужеством в будущем, либо похититель уже применил силу. Если у родителей возникают сомнения, они вправе потребовать вернуть себе дочь без согласия похитителя, и лишь затем приступить к переговорам в связи с браком. В случае настоятельного требования родителей и братьев, женщину в обязательном порядке следует вернуть в отчий дом. В подобных случаях похитителю следует подтвердить невинность девушки клятвой. В то же время девушка свободна в своем выборе – она может либо

остаться с похитителем, либо отвергнуть его.

В ходе похищения при женщине могут находиться сопровождающие лица, которые оказываются не в состоянии пресечь похищение, что вызывает ущемление их достоинства. За оскорбление похититель обязан нанести визит в семью сопровождающего с убоиной и угощением и принести свои извинения (кинтиер вакхар). Покаяние такого рода может произойти и в тех случаях, если женщину сопровождал родственник (брат, сестра, мать, кузен и т.д.)

е) Если в ходе похищения возникает драка, повлекшая за собой травмы, переломы и ранения различной степени, дело рассматривается отдельно от дела похищения.

ж) В случае отказа со стороны похитителей о выплате суммы (неповиновение кистинскому адату) пострадавшие вправе обратиться к государственным правоохранительным органам и не отвечать за последствия. Однако родители девушки обращающиеся в полицию несмотря на готовность похитителя выплатить сумму, за последствия отвечают.

8. Категорически запрещается замужество девушки в возрасте до 18 лет. Несмотря на согласие родителей, женитьба на девушке до 18 лет наказуема также и государственным законом. За приведение в действие соответствующей статьи отвечают духовные лидеры.

Примечание:

Имамы традиционного ислама отказываются от легитимации подобного барка религиозными ритуалами (махар диллар). Желательно, чтобы с них взяли пример лидеры нового направления (эмиры). Дело в том, что ислам воспрещает замужество несовершеннолетней девушки, однако в арабских странах, в жарких климатических условиях, девушки быстрее достигают зрелости.

9. Развод рассматривается кистинами, как явление негативное. В особенности в тех случаях, когда инициатива исходит от жены.

В старину попытки женщины покинуть супруга были чреватые серьезными проблемами. На сегодняшний день родственники супружеской пары также стараются сохранить семью, однако существуют серьезные причины развода, и в подобных случаях развод происходит на почве общего согласия.

Примечание:

а) Разводящиеся супруги должны следовать принципам ислама. Установленные на сегодняшний день правила согласно которым в подобных случаях муж пользуется преимуществом, нуждаются в пересмотре. Согласно исламу, развод допустим по инициативе обоих супругов. Если развод происходит по инициативе мужа, жена уходит из семьи с подарками мужа и его родственников. Если же развод происходит по инициативе жены, она оставляет семью без подарков полученных при замужестве от супруга и его родственников.

Если жена оставляет мужа без весомых причин, ее родители обязаны компенсировать семье зятя свадебные расходы.

б) Согласно кистинскому адату жена во время развода также оставляет подарки (золотые изделия, драгоценности) в семье супруга.

По исламским законам разведенный муж также получает компенсацию за свадебные расходы (махар).

10. При разводе без серьезных причин по инициативе мужа (после многолетнего пребывания в браке) муж выдает жене компенсацию – согласно установленному на сегодняшний день правилу – 1 лари в сутки, что совершенно не соответствует труду женщины в семье. Сегодня женщины активно участвуют в коммерческих операциях, внося весомый вклад в благосостояние семьи. Разводящейся женщине следует выдать принадлежащую ей долю от имущества, в накоплении которого она принимала активное участие, с правом на наследственность. Размеры определяются адатским судом.

11. Полагаем, что телефонные беседы и SMS- сообщения между молодыми людьми не следует считать предпосылкой и основой брачного обещания. Банальная переписка по телефону вызывает недоразумения и ложные претензии со стороны молодого человека и чревата дискредитацией девушки.

Примечание:

а) Недопустимы ложные обещания со стороны девушки. Если она, обнадеев молодого человека, отдает предпочтение другому, более желанному жениху, и вступает с ним в брак, ее поведение является безнравственным и наказуемым.

б) Заявление мужа в ходе телефонной беседы или с помощью SMS-сообщений о том, что он покидает жену, также не являются предпосылкой для официального развода. Согласно адатам и исламским законам развод должен произойти в присутствии двух свидетелей, по официальным, установленным правилам. Инициатор развода обязан предъявить серьезные доводы, касающиеся нецелесообразности совместного проживания супружеской пары.

в) В случае разногласия между супругами (частых споров, драк и т.д.) супруг сгоряча может заявить, что разводится с женой, которая, в свою очередь, также сгоряча может вернуться в отчий дом. В таких случаях ислам допускает примирение два раза. Однако если подобная размолвка происходит в третий раз, муж не может вернуть себе жену, пока она не выйдет за другого и новый муж ее не бросит.

г) В случае развода супругов малолетний ребенок (дети) остается с матерью, бывшему мужу следует принимать активное участие в его воспитании. Однако если развод происходит в результате безнравственного поведения жены, ребенок (дети) остается в доме отца. Если разведенная жена вознамерится вторично выйти замуж, ребенок (дети) остается в семье мужа.

12. За соращение незамужней девушки или вдовы (пусть и с согласия женщины) отвечает мужчина, и он обязан жениться на

ней (с ее согласия). Ему запрещается оставлять жену без серьезных на то причин. Семье женщины за оскорбление также выдается стоимость пяти коров.

13. В случае изнасилования незамужней девушки насильник вступает с ней в брак (с ее согласия) и платит откуп в виде 20 коров. Ему запрещается оставлять супругу без серьезных причин.

14. В случае изнасилования помолвленной девушки насильник отдает жениху 18 коров. Если изнасилованная женщина была помолвлена согласно всем установленным законам (застолье в семье, передача ценных подарков и т.д.) насильник либо откупается (30 коров) либо (в случае женитьбы на помолвленной другим человеком женщине) платит штраф.

Примечание:

если насильник похищает чужую жену и держит ее при себе в качестве жены, это является тяжким преступлением, равносильным убийству человека. С виновника требуется откуп в виде 60 коров. Отцу также выдается откуп – 20 коров.

15. В случае изнасилования чужой жены насильник выдает откуп в виде 30 коров.

Примечание:

а) жених, невеста которого после помолвки изнасилована посторонним лицом, вправе сам решать-вступать с ней в брак, или нет.

б) Покинуть изнасилованную жену – право мужа.

в) Похищение помолвленной женщины с целью вступить с ней в брак, а также похищение чужой жены с той же целью наказуемо по статье об изнасиловании. Откуп равняется 18-30 коровам.

16. Честь женщины защищена кистинским адатом и исламом. Если женщина оклеветана слухами, порочащими ее достоинство,

и если информатор выявлен, он обязан привести четырех человек, которым предстоит подтвердить ее невинность клятвой. Ислам также требует четырех свидетелей для подтверждения слухов.

17. Клевета любого вида (кого бы она не касалась, мужчину или женщину) считается аморальным и наказуемым поступком. Клеветнику предстоит клятвенно (количество клянувшихся определяется судьями) подтвердить или опровергнуть информацию, распространенную в виде сплетен. После клятвы клянущийся освобождается от ответственности.

18. Невестка в кистинской общине пользуется большим уважением. Она заслужила это уважение, поскольку ей приходится нести тяжелое бремя семейных обязанностей. Если она вдовец в молодом возрасте, она может выйти замуж вторично. Согласно исламу она даже обязана сделать это. По кистинским адатам овдовевшая сноха вознамерившаяся выйти замуж, освобождается от родственников мужа и возвращается в отчий дом. Если она выходит замуж из семьи бывшего мужа, новый муж обязуется выдать семье откуп в 20 коров.

Примечание:

часты случаи, когда брошенная мужем женщина остается в семье мужа и воспитывает детей. В подобных случаях она не вправе выйти замуж из семьи бывшего мужа. Ей следует вернуться в отчий дом и только после этого вступить в брак, в противном случае на нового мужа возлагается обязательство откупа в 10 коров.

19. Женщина защищена кистинским правом. Если муж насильник, женщина сначала обращается к его родственникам. Не добившись от них надлежащей реакции, она вынуждена подключить к процессу братьев и родителей. Если муж прибегает к насилию несмотря на предупреждение, женщину возвращают в отчий дом, и дело будет рассматриваться по кистинским адатам. Обращение женщины к правоохранительным органам во время семейного конфликта считается поступком неподобающим и нехарактерным кистинскому менталитету. Он влечет за собой разрушение семей-

ных уз, негативно отражается на воспитании детей и т.д. Если женщина тем не менее обращается к правоохранительным органам, муж подлежит осуждению и дети передаются правоохранительным органам. В подобных случаях два рода начинают враждовать и женщина автоматически становится изгнанницей.

Примечание:

если правоохранительные органы фиксируют факты насилия над женщиной самостоятельно и принимают соответствующие меры, женщина за последствия не отвечает.

Глава X Наследство

1. Согласно кистинскому праву вопросы наследства решаются просто: все наследство распределяется между сыновьями. Раздел происходит следующим образом: родители выделяют определенную долю своего имущества которая после кончины родителей достается либо младшему сыну, либо тому из сыновей, который проживает с ними под одной крышей (до самой их кончины) и хоронит их.

2. Дочери долю от родителей не получают. Однако родители обязаны снабдить ее приданым. Не исключено, что дочь получит от родителей в дар корову (это происходит при желании родителей, но не по обязательству).

Забота о дочери возлагается на родителей, а после их кончины – на братьев. Если дочь возвращается в отчий дом, о ней заботятся родители, братья, племянники, дяди, кузены и т.д. Если она с детьми, все вышеупомянутые лица принимают участие в их воспитании (если отец отказывается от материальной помощи).

3. В случае отсутствия сына (продолжателя рода), наследниками становятся старшие братья или племянники семьи. Это происходит в тех случаях, когда дочери не в состоянии или не желают ухаживать за престарелыми родителями. Однако если дочери заботятся о родителях, имущество родителей достается именно им, хотя при этом они не вправе приводить в дом мужей. В случае необходимости они могут продать дом и распределить сумму между собой.

Примечание:

если дочери решили продать родительский дом, в первую очередь они обязаны предложить его дядям и кузенам. В случае их отказа они могут продать дом любому желающему.

Несмотря на всё вышесказанное, дочери лишены права на-

следственности, и мы полагаем, что с учетом сегодняшних условий в этот адат следует внести реформные изменения.

Четвертая сура Корана посвящается женщинам, и в ней определены наследственные права женщин. В 8-м аяте недвусмысленно говорится о том, что не только сыновья, но и дочери вправе получать долю с оставленного родителями и близкими имущества, и его следует разделить на малые и большие части.

В разделе имущества участвуют члены специальной комиссии, которая назначается с согласия старших членов корпуса судей (хелхой). В 12-м аяте определяется наследственная доля родительского имущества.

«Господь гласит, что при разделе имущества между детьми сыну полагается отдать две доли дочери. При наличии более двух дочерей в семье, они получают две трети от отцовского имущества, если же дочь одна – ей достается половина имущества».

В 14-м аяте говорится о том, что овдовевшая жена получает четверть наследства, если она бездетна. При наличии у нее детей, ей полагается одна восьмая доля от имущества семьи.

4. Итак, Коран гласит, что женщинам полагается доля от имущества родителей. Следовательно мы полагаем, что традиция реформ кистинской правовой системы должна продолжаться, и в данный адат следует внести поправки. Долю дочери будет определять назначенная с этой целью комиссия.

5. Дочери при замужестве выдается приданое в таком виде, чтобы ее молодая семья была обеспечена всем необходимым. В случае необходимости это может быть и живность (например, корова). Во всяком случае, родители должны одарить дочь таким образом, чтобы она унаследовала хотя бы одну шестую долю их имущества.

6. Если дочь не выходит замуж и остается жить в отчем доме, ей выделяется собственная комната, одна корова и земельный участок под огород на одну душу.

Примечание:

если у родителей нет сына (сыновей), всё движимое и недвижимое имущество достается дочери (дочерям), если она обеспечивает престарелым родителям должный уход. Если же по субъективным или объективным причинам она этого не делает, она лишается права наследства и наследниками становятся родственники, обеспечившие старикам должный уход (снабжают их достаточным продовольствием, ухаживают в случае болезни, хоронят в случае кончины и т.д.).

7. Нецелесообразно обоснование зятя в семье жены. Это не характерно для кистинского менаталитета. При продаже родительской усадьбы дочь в первую очередь предлагает ее ближайшим родственникам. В случае отказа она продает ее любому желающему земляку.

Примечание:

допустимо обоснование сына в родительском доме матери, в том случае, если он активно заботится о бабушке и дедушке. Данное исключение допускается в среде кистин на основе традиционного культа родичей по материнской линии.

8. Драгоценности, одежда и личные вещи матери беспрепятственно переходят во владение дочери.

9. Бездетная супружеская пара вправе усыновить любого ребенка. Желательно, чтобы он состоял в ближайшем родстве с супругом, на основании всеобщего согласия.

Примечание:

если усыновленный ребенок принадлежит к другой национальности, его следует воспитывать по кистинским адатам и безусловно в мусульманской вере.

10. В случае кончины мужа пожилая бездетная женщина может получить компенсацию от его родственников и при желании вернуться в отчий дом. В иных случаях она вправе остаться в семье покойного мужа под опекой его родственников и объявить наследником ближайшего родственника покойного мужа.

Часты случаи, когда в брак вступают пожилые пары. В случае кончины мужа женщина может остаться в его доме, под опекой его родственников. В случае возвращения в отчий дом женщине выдается имущество: 2 коровы, 2 овцы, 4 мешка муки.

11. Вдове, отдавшей дом под залог банковского займа, категорически запрещается уклонение от обязательства погасить долг, в результате чего дом оказывается во владении банка.

12. Особого внимания требует земельный вопрос. После развала Советского Союза, земли были распределены среди населения, но панкссим кистиным вместе с приусадебными участками достались мизерные участки земли (0,5 гектаров). В результате возник земельный дефицит. Во время оформления земельных участков часто возникают споры. Например, кистины приобрели от осетин усадьбы и земельные участки, но им либо не удалось их своевременно оформить, либо они не уделили вопросу должное внимание. Подобное положение наблюдается и в связи с выделенными приусадебными участками. Когда зачастую одна и та же площадь распределяется между двумя жителями. Поскольку земельный фонд находится в распоряжении государства, мы полагаем, что спор должен быть разрешен согласно специальному закону о земле. Однако и здесь возникает проблема: тому или иному жителю нередко удается обманом (а то и подкупом) государственного чиновника, незаконно оформить участок, принадлежащий другому лицу, прибегая к насилию от имени закона. В подобных случаях дело рассматривает адатский суд и тяжущимся следует подчиниться его решениям.

13. Если глава семьи оставляет завещание о разделе своего движимого и недвижимого имущества, его следует уважить. Воля покойного священна. К этому призывает нас и Коран, который предупреждает:

«Тот, кто, выслушав завещание умирающего, неверно его истолкует, совершает грех. Бог все видит».

Сура 2, аят 177.

Примечание:

бывает так, что завещающий, в гневе, в волнении, а то и во все в состоянии помутнения разума, разделяет свое имущество неправильно и несправедливо. В подобных случаях исполнитель его воли вправе распределить имущество среди наследников согласно существующему законодательству. 178-й аят 2-й суры гласит:

«Кто распределяет имущество среди наследников по своему справедливому усмотрению, опасаясь за несправедливость или ошибку завещающего, тот невиновен. Господь великодушен и милостив».

Глава XI Похороны

Наиболее проблемными и спорными являются ритуалы связанные с проводами покойника в последний путь. Эти проблемы обострились после появления в кистинской среде религиозного направления, к которому примкнула большая часть молодежи. Именно из-за разногласий, возникших в связи с заупокойными ритуалами, произошел раскол кистинского общества и нарушилось вековое единство нашего этноса.

В этом направлении были проведены определенные реформы, однако та или иная семья периодически нарушала эти условия. На сегодняшний день последователи традиционного ислама проводят скорбные ритуалы согласно адатам предков, а приверженцы нового направления придерживаются арабских, точнее, исконных исламско-арабских традиций. Молодые люди винят отцов в том, что они отступились от истинного ислама; отцы, в свою очередь, также обвиняют сыновей в отступничестве, мы же полагаем, что определение истинного пути следует доверить Аллаху.

1. С нашей точки зрения, поминальный стол накрывается исключительно в зависимости от желания и возможностей. В случае отсутствия желания и возможностей, человек вправе обойтись без этого ритуала.

2. Не стоит также спорить о том, с какой стороны прорезается могильная ниша (лахд) – с юга или с севера. Главное, чтобы лицо покойника было обращено к Мекке (кибла) а также желательно, чтобы была исполнена воля семьи покойника.

3. Кому не угодно воздевать руки при мольбе о спасении души усопшего, тот вправе этого не делать.

4. В случае нежелания можно также не исполнять громкий зикр по пути на кладбище.

5. Для молодежи неприемлема традиция оказывать финансовую помощь семье покойного. Здесь они также свободны-могут не делать эту милость. Однако мы полагаем, что благотворительность

такого рода (саака)- дело богоугодное и нужное. Следовательно данный адат остается в силе.

6. Для могильщиков, по установленному правилу, накануне похорон закалывается баран. Мясо вместе с отваром доставляется на кладбище в виде обеда. Могильщикам доставляется также и завтрак (сыр, хлеб, отвар, соки, и пр.), а на поминках они обедают вместе со всеми. Молодые люди, последователи нового течения, отказываются от традиции давать обед в день похорон. Желательно, чтобы могильщикам выдавалось мясо свежезабитого животного, чтобы они могли забрать его с собой и угостить свои семьи. Так будет лучше для души усопшего, для родственников и самих могильщиков.

7. Самый тяжелый труд выпадает на долю людей (вернее, они сами берут на себя это бремя) совершающих ритуал омовения покойника. Ислам требует, чтобы омовение совершалось ближайшими родственниками, однако на это способны лишь люди обладающие твердой волей. За данную услугу людей без сомнения следует вознаграждать должным образом. Вопрос был рассмотрен в дуисской мечети и было принято решение оценить эту ритуальную услугу в 200 лари. Желательно, чтобы эта инициатива распространилась во всех кистинских селах.

Глава XII

Корпус адатских судей (хелхой)

1. Необходимо сохранить действующий на сегодняшний день медиаторский суд в составе двух человек, однако система эта нуждается в обновлении. В настоящее время активность проявляют всего двое хелхой, и в ходе разбирательства того или иного дела по причине малочисленности судей возникают проблемы. Следует отметить, что несмотря на дефицит знатоков кистинской правовой системы, нет недостатка в умных и авторитетных старейшинах.

2. На наш взгляд, в каждой деревне следует выбрать как минимум 2-3 судей, которые займутся разбирательством возникших споров в своих селах. Если между двумя жителями возникает тяжба, тяжущиеся доверят разбирательство своего дела местным судьям.

3. Если местным судьям не удастся достигнуть согласия в спорном деле, для рассмотрения дела собирается корпус судей ушелья (мехк хелхой).

4. Судьи будут руководствоваться настоящим кодексом кистинского права. Разумеется данный кодекс не претендует на всеохватывающий труд, однако после народного разбирательства и утверждения последнего варианта на съезде, сведущие в кистинских адатах и традициях адатские судьи смогут на его основе вынести справедливые решения и приговоры.

5. Мы, старейшины, составители кодекса кистинского права, надеемся, что настоящий документ будет в наибольшей мере способствовать ликвидации дефицита судей, и что самое главное, поможет кистинскому обществу в мирном решении бытовых проблем. Разумеется, большинство споров характеризуются специфическими особенностями, и решения зависят от мудрости и практики хелхой.

6. Желательно, чтобы все спорные вопросы были решены согласно адатским правовым нормам, совпадающим также и исламскими принципами. Но есть случаи, когда тяжущаяся сторона требует шариятского суда.

а) До сегодняшнего дня большинство вопросов рассматрива-

емых шариатским судом, не удалось решить положительно, поскольку данный менталитет и традиции в корне отличаются от кистинских адатов и морали. Мы кистины, живем в христианском государстве, и не располагаем рычагами исламских государств для пресечения преступлений. Например, согласно шариату, вору (как мужчине, так и женщине) полагается отсечь руку, что строго карается законом Грузии.

б) Поэтому шариатский суд в кистинском обществе неприемлем. Исходя из кистинских адатов и традиций, возникшие среди кистинских споров должны решаться согласно нормам кистинского правосудия и с учетом государственных законов Грузии.

в) Мы глубоко убеждены (и с нами, вероятно, согласятся исламские теологи), что принятые в исламской общине законы (низамы), регулирующие жизнь мусульман и не противоречащие исламской вере, приобретают силу шариата.

The Kists' Law Code

From the Editor

All ethnic societies nevertheless the level of its development, live at a lower rate with their own customs. These customs rules respond to time requirements in different epochs and are also subject to relevant changes.

The Kists, who for various reasons left their homeland, settled in Georgia and brought the rules of the public management, which regulated the ethnic life in the historical homeland. However, within 200 years of existence the Kists' law experienced the changes, the reforms were made in accordance with the local situation, in correspondence with the laws of the state of Georgia and Islam.

Amendments were made by the elders, Elders' Council or initiative groups who formulated the norms, acts and raise the general assembly of the gorge and adopted a new law by a majority of delegates.

In 1965 there was a meeting of Pankisi Kists, where the fundamental changes were made in the Kists' customs. At this meeting they rejected the old, the hindering rules of the Kist community and the progressive reforms were implemented.

35 years later, in 1990, when the unmanageable processes started in Pankisi, the Elders' Initiative Group developed a draft amendment to the existing regulatory frameworks for the existing situation and raised it at the meeting of the convened Kist community representatives. At this meeting, such laws were adopted, in which case the existing uncontrollable situation would be improved. Indeed, the Council of Elders elected at the meeting was able to prevent the perpetration of the criminals, but law enforcement bodies hindered the activity of volunteer groups and created the so-called "Pankisi crisis".

As for the nowadays criminal situation, the gorge is quiet, it can be said that the Pankisi is the quietest regions in Georgia, but there are some internal processes that violate socially established practices in the Kist society for centuries, which leads to the Kist ethnic unity collapse, the

confrontation between the older generation and the younger generation about the religion and customs.

We, the elders of Pankisi, think that some of the customs need to be reviewed and conformed to the Islam's dogma. For example, the heritage of daughters is restricted by custom, which is not in line with the requirements of Islam. Also, the blood fee for a man and a woman is irrelevant. Following the adoption of Islam, our ancestors made some amendments that satisfied the requirements of Islam, but the time changes and the Qur'an says: "Each time has its own book" and the tradition has its own time as well. Some lose their function, others get a new feature and some require the change.

Today in the XXI century global changes are going on around the world and we, Kists, one small but historic people cannot and will not stay out of the situation and neither will we join the unacceptable so called civilization and try to maintain our originality with Allah's help. We take into consideration the current situation and we have offered to the population the draft amendments to be considered for discussion. This project contained not only the reformist changes, but the combination of the laws of the customary laws in the Pankisi Kist. Of course, this project did not claim that it contained all the Kists' Laws, but we hoped that after the general public discussion we will get the perfect law. The project was distributed to all the Kist Village, was handed to the head of the family ("Teipi") and the Head of the clan, the authorized people to discuss in detail and expressed their remarks and opinions about the items of the Kists' Law.

The project was under review in the population for four months. The head of all clans discussed the articles of the Kists Law Code and made their remarks.

Members of the initiative group met all the villagers in the villages, listened to the elders, and made amendments in the law project after the discussions.

Then all the proposed important options were introduced in the law draft, they summed up the work done and considered it possible to vote for the congress.

On October 13, 2017, the meeting of the Pankisi Gorge Kists was held. At the congress there were 71 delegates from all villages. The only issue on the agenda was: the review and approval of the Kist Law Code (“Mekhk Bart”).

The following Code of Conduct has been adopted following the heated argument on the 13th of October, 2017 and since that date it is mandatory for all Kists. From this day the judicial authorities (“Khelkhoi”) will be guided by this code during the discussion of all kinds of disputes.

Khaso Khangoshvili

In the name of Allah, the Most Beneficent, the Most Merciful

The Kists’ Law Code Mekhk Bart

Approved on the 13th of October, 2017 after a four-month public discussion at the Pankisi Kist meeting and is valid since its adoption.

The economic assessment of the crime presented here acts during reconciliation without any retaliation

Chapter I Murder

1. The murder of a man is a serious crime. Blood price is estimated at 60 cows. If the murder is committed with cruelty, with the disrespect of the deceased and other severe consequences, the amount of blood will be added 9 cows. This means that in this case, the offender pays 69 cows. 60 cows are divided into three parts: 20 cows alive, 20 cows of money and 20 cows in the form of copper.

Note:

- a) The monetary price of a cow should be determined by the average minimum price of the market price – by 500 GEL.
- b) According to the applicable law, the current price of copper 1 (one) cow is 30 GEL, which is caused by devaluation of copper. In ancient times, kitchen utensils were made of copper, and so it cost a great price. For instance, the copper boiler in which one sheep (wether) could boil, was worth a single wether. Therefore, a third of the copper assessed blood is estimated as 20 wethers.
- c) In case of an agreement the blood price can be paid in monetary form, since all types of currency (GEL, Dollar, Euro) experiences frequent exchange fluctuations; the price of flour is considered to be the

price of money. This decision was made due to the vital importance of flour in human life.

2. The murder of a woman is strictly inadmissible.

But there are occasions when the murder of a woman happens completely unconscious, unintentionally, by accident. In such a time, by Islamic law, a woman's blood is estimated to be half of the man's blood, so it is worth of 30 cows.

Note: a) The murder of a pregnant woman is equivalent to the murder of two women and the killer is responsible for the blood of two people.

b) It is desirable that the victims receive a blood price, as there are cases when the family loses the breadwinner.

3. There is a big difference between intentional killing and accidental killing. Obviously, the blood price remains unchanged, but in our opinion, in such case the persecution for the purpose of revenge should be stopped and the negotiations should begin to reconcile.

4. When determining the "Meeri"-object of revenge, the following shall be taken into consideration: If the murderer is arrested by law enforcement authorities and is serving a sentence in prison, he takes the place of "Meeri" and if he dies in prison, he is changed by the closest relative (brother, father, uncle, cousin). It should stay prohibited because the present rule of revenge remains unequivocally in force: the vengeance must only be carried out directly towards the murderer. Vengeance is unacceptable to the murderer's relatives (brother, father, uncle, cousin, etc.).

Note:

a) If the murderer was arrested by the victim's complaint or in the court the affected party requested the murderer to be killed and the murderer died in the jail, in this case the persecution for the purpose of revenge is terminated.

b) If the murderer has been arrested without the complaint of the victim, and he died in prison, the affected party is not responsible

for his death. In this case it is also meant that the killer has ceded to his crime, the bloodshed should be stopped, reconciliation should be made, because by today's law the vengeance applies only to the murderer.

c) Despite the fact that the "Meeri" (killer) is present and is in place, the vengeance took place on the relative (brother, father, uncle, cousin, etc.), the avenger shall be considered as a murderer and be charged the blood.

Therefore, killing the "Meeri" who takes the place of the murderer when the murderer is escaped is inadmissible.

d) The "Meeri" (the killer) must be in the village, in the gorge. He has no right to leave the village or gorge. His presence in the gorge is checked by a designated person. If necessary, the deadly enemies allow, he leaves the place for a specified time. If the deadly enemies agree with the negotiation of the elders, "Meeri" can get a permit to work in his yard, the price for this is one bull. If the agreement is reached, the deadly enemies do not have the right to fire the "Meeri" in the yard.

e) If the murderer ("the Meeri") has left the village and the gorge without consent, he will be deemed as gone secretly away. As soon as they learn, the victims will demand the relatives of the offender to get the killer on the spot or the any other person, the father or brother of the killer, and so on, to put the most recent relative as "Meeri". Relatives of the murderers are obliged to fulfill their fair demand.

And do not spare efforts to bring the killer back to the village. The revenge is allowed only on the killer.

5. "Voshal" (brotherhood) should deal with only relatives of the murderer - the brothers, father, father's brothers, father's nephews, cousins' sons. i.e. the closest relatives of the family. The brotherhood, ransom refers obviously to all *Teipi* family members, but the tax payment is not the obligation of the closest relatives.

The brotherhood (“*Voshal*”) price depends on the relationship of the relative: close relatives of “*Meeri*” (brother, father, uncle) pay the most, starting from the bull and the horse ends with the sheep. According to the today’s custom, “*Voshal*” (burial) price is 2 (two) cows, 2 (two) sheep and 5 (five) sacks of flour. Upon the conversion in the monetary system, the existing market prices are applied.

Besides, the relatives, villagers, friends, and others have the right to contribute as a charity.

6. It happens that the murderer seeks asylum and receives shelter in another family. In this case the forced host is forced to protect the unexpected guest. The persecutors are also obliged to protect the host’s right and stop the persecution, although they have the right to demand to withdraw their enemies from their family.

The deadline shall be established: If the host avoids the withdrawal of the murderer from his family, deliberately gives him shelter and a reasonable suspicion is confirmed, that the host is intentionally trying to cover the offense, then in case the suspicion is confirmed, the host is obliged to pay the price of 10 cows for the victims as he has prevented them from exercising their legitimate rights (revenge), the host can demand the reimbursement of damage to the murderer, this is his right.

Note:

a) If during the persecution, the avengers caused the damage to the family who have given the shelter to the murderer (they broke the doors and windows, set fire to the facilities, killed their dogs, etc.), they are obliged to reimburse the damage caused by them in accordance with the custom.

b) The mother’s side is entitled to give shelter to the murderer nephew, and the victims have restricted the right to forbid them granting the shelter to the nephew.

But here the time should be determined during which the mother’s side can shelter the nephew (two weeks, a month and so on).

c) If the revenge is executed in the host family, the host is consid-

ered as a victim and the avengers shall pay 10 cows alive. At the same time, the host must prove to the relatives of the victims of his innocence in this murder.

It is not allowed to kill a guest in a host family. In this case the host is considered as a victim and the avengers pay 30 cows to him.

d) In case the murder happens in the host family during the fight, the host should prove his innocence. If he fails to present the witnesses, he must prove his innocence by 10 men’s oaths or pay the price of 10 cows.

7. All the representatives of the *Teipi* (the clan), the adopted brother or the nephew have the right to retaliate.

8. During the group murder, if a person with “dirty hands” is revealed, this means that the main killer is revealed, he is responsible for the murder. If the participants of the group murder are the descendants of the same clan, then the elders will decide and choose the “*Meeri*”. If the participants of a group murder are representatives of different clans, the heads of these clans will meet and reveal the “*Meeri*”. If of the cases the killer was not identified, then the victims will find themselves the criminal, and they will determine him as the “*Meeri*”.

In this case the principle - to kill the best of the criminals - is unacceptable; the revenge should be taken on the killer.

Note:

It is possible that the victim of the revenge may not be a major offender, but it does not change the case, revenge will be legitimate, because the victims addressed to the clan(s) of the murderers, with the request to identify the “*Meeri*”.

9. Special attention is paid to the fact of a suicide during the murder. Suicide is a shameful act in the Kists. The idea is that suicide is committed by a coward person who does not have the courage to deal with the problems he faces. According to the rule, the suicide bomber should not be buried in the sanctified, common rural cemetery. Islam also prohibits suicide. The Quran clearly declares: “Do not commit suicide.”

10. There are frequent cases when the murder becomes secretly. There is a reasonable suspicion and the victims publicly accused of murder, but the suspect does not recognize the murder. In such a situation, revenge is not justified, because the avenger himself becomes the object of persecution if the innocent man has been killed, so when there are no witnesses or a reasonable proof, the case goes to the oath.

Note:

a) Oath is the main factor in determining the truth in the Kistic Law. All try to avoid the oath, and the Kist hates even the swearing of truth. But Islam gives great importance to the oath and demands that the suspect take an oath to confirm his truth, even it is not requested by the accuser. Since the day of Islam's reception, the Kist take an oath on the Holy Quran.

b) Taking the oath by the blood is made by 60 people. Firstly, the oath is taken by the suspect: I did not kill that man. Then 59 people say that this is true. Then the dispute is resolved.

c) The right of the victim is to reduce the number of persons taking the oath. For example: the oath should be taken by the criminal and several his relatives.

d) If 60 people are not collected, the same person shall take the oath two times. This will last until their number gets 60.

By today's custom, it is possible to accept two women's oaths for one man's oath, which is unfair. The oath of a man and woman must be equal, or taking the oath by a woman shall be totally rejected.

Note:

a) Revenge of the child under the age of 15 does not apply and therefore no oath will be required.

11. Particular importance has the possession of a weapon of murder. If the owner of the gun borrowed it to the killer and knew how he would use his weapon, he pays 10 cows. If he did not know, he should prove his innocence by the oath of 10 men.

Note:

a) In no case shall the weapon be taken the gun from the murdered man, even if he is a murderer, the criminal pays 10 cows for such offense.

b) The mistreatment of the dead body (ill-drop, taking off the clothes, opening the waist, taking away his gun, hide the corpse, etc.) is unacceptable, the offender pays 12 cows.

c) During the fight, it is permissible to seize weapons from the enemy and use it for the purpose of defense, but its misappropriation and bringing to his home is already a crime and is evaluated by 10 cows.

12. A special sentence deserves sending young people to the other's war, for example to Syria. This is the novelty in the Kists' life and does not fit into any customary norm. We believe that after sending a young man in Syria by agitation and propaganda, and if he dies there is a murder and the sender should be considered as a murderer and should be placed in the norm of "Meeri" and be in the same situation as an immediate killer.

13. If a man has taken his friend to a life-threatening business, he has not explained the seriousness of the situation, the expected danger, and if that man died, the responsibility is imposed on the man who took the friend and the blood should be required of him.

In such case, the pursuit of revenge does not occur and the victim is given 30 cows.

Note:

a) But if a man has taken his friend, told the course of the case in advance, explained the expected danger and shared the profit, the man is not responsible for the murder or misfortune that happened in this case.

B) If a man followed his friend, by his will, knew the course of the case, about the expected result and died, the persecution is not expedient, the reconciliation should be made.

14. The process of blood forgiveness should not end after the satisfaction of the request of the elders, the inhabitants of all the villages of the gorge. It is necessary to reconcile the enemies; the victims should receive the offenders in their family on a feast. Here they must get relatives, forget the feud, get fraternized, become adopted brothers in order to eradicate the enmity forever.

Note:

But it does not mean that the murderer and the close relatives of the murderer are completely free of the crime. They should be reserved in dispute, and especially they should not get involved in fighting with the relatives of the victim, they should share their grievance. In a word, they should behave a murdered family and their relatives as a worthy courageous man – “*Uezd kuanakh*”.

15. A particularly grave crime to take down the trousers to discredit the man's dignity. Such an act is so insulting for a man to retaliate is made with the same action or by killing. Reconciliation must be made without any retaliation and taking down the trousers of a man must be assessed as 30 cows. The introduction of this article is necessary in the Kists' Law, as discrediting the man's dignity in this form is mostly followed by the murder.

Note:

If several people take part in this discrediting action against one man, such action is not the same as when one uses the gun to make another take the trousers down or any other methods unsuitable for a courageous man. In this case the fee will be determined by the custom judges.

Chapter II

Wounding with light and severe results

In order to determine the severity and cost of the wound, the human body is divided into three parts:

- a) The upper part of the head, according to the Kists' Law “Head covered by a hat” i.e. the upper part where the brain is located;
- b) Human's face, ears and neck;
- c) The body from the neck to the waist, the chest and the abdomen, and the hands;
- d) Part of the body from the beginning of the waist up to the feet.

These four parts determine the cost of wounds inflicted on the human body.

The wounding of the woman in the Kist, the deliberate injury of the body is considered a big shame and belongs to the category of grave crimes. Tearing the woman's clothes, cuttings the plaits and even tearing off the head covering is assessed by from one cow to five (5) cows.

During the fight the woman may happen to be between the enemies for the purpose of pulling them apart from the fight and get the body wound, in this case the wound of the woman is as valued as a man's.

1. Turning blind and eye removal 30 cows;

Note:

Partial damage to the eye with the partial loss of vision can be measured according to the fact by how many percent the vision is lost - 50% - 15 cows, 25% - 8 cows and so on.

2. Cutting the arm or leg off - 30 cows;

Note:

- a) If the wound is on the arm and caused the whole paralysis of the arm, it is worth 30 cows, but if the wound has caused partial paralysis, with the term of the Kist Law, “the hand did not desiccate”, but

it is impossible to capture something and use it, that cost 25 cows.

b) If the wound caused the total foot paralysis, 30 cows are worth, but if the wound has caused the paralysis of the below the knee, the victim is given 25 cows, and if only the foot and toes are paralyzed, 20 cows are worth.

3. Cutting off the palm of the hand - 15 cows;

4. Cutting off the foot - 10 cows;

Note:

a) If the wound in the elbow joint caused a paralysis (“hand is desiccated”), it costs 15 cows.

b) The same wound in the ankle joint that has caused the foot and toe paralysis shall be estimated at 15 cows.

5. Cutting off the fingers;

a) Thumb - 5 cows;

b) Forefinger - 4 cows;

c) Middle finger - 3 cows

d) Ring finger - 2 cows;

e) Little finger - 1 cow

6. Cutting of the toes:

a) Thumb - 4 cows;

b) Forefinger - 3 cows;

c) Middle finger - 2 cows;

d) the rest – 1 cow.

Note:

a) If the wounds on the hand or leg caused the paralysis of fingers and toes - 15 cows.

b) According to the number of fingers cut is calculated 2,3 and 4

finger simultaneously.

7. Dagging- 10 cows;

8. Stabbing - 10 cows.

Note:

Upon dagging or stabbing cold arm is in the chest and abdominal area, evaluated by 12 cows. But if such stabbing damaged life-threatening bodies, such as lungs, liver, spleen, stomach, intestines, and others, the price will be doubled - from 20 to 24 cows.

9. Cutting off the ear – 20 cows.

Note:

a) Cutting of the ear is intentionally done, for the purpose of humiliating the man’s dignity, rises from 25 and 30 cows.

b) If the ear-drum burst upon blowing and caused the deafness of one ear costs 8 cows.

10. Cutting of the nose - 20 cows;

Note:

If the nose cut is intended to humiliate the man’s dignity, the price increases from 25 to 30 cows.

11. The wound in the neck or throat caused the loss of the sound or hoarse voice, will be evaluated accordingly –hoarse voice 10 cows and the loss of the sound - 20 cows.

12. Skull breaking - 7 cows.

Note:

a) cutting the scalp when the skull is not wounded, slaughtering the sacrifice and inviting the victim and the relatives solve the dispute;

b) If the scalp is cut and the scratches are seen on the skull, i.e. require a scraping, it will be assessed as 7 cows and reconciliation will be performed by the slaughtering of sacrifice and inviting the victims;

c) If the skull is broken so that the brain cover is seen, but the brain is not damaged, the wound will be evaluated by 10 cows and one bull, accompanied by the invitation for slaughtering the sacrifice.

d) If the brain is damaged by the wound, needs to use the scalpel, according to the Kists' term "usage of Gaami" then the situation is worsened: if the cells of the brain were damaged, causing speech disruption, paralysis of the body parts and other irreversible injuries, the assessment will be carried out in accordance with the above mentioned paragraphs (cutting the hand, eye blindness, cutting foot, etc.). The severe wound in the head is problematic if the headache started to the victims after the expiration of time, the offenders should be informed if the reason for such headaches is the wound in the head during the fighting. In this case, the custom judges ("Khelkhol") determine the term in which the victims shall be treated by the offenders.

e) Today it is not difficult to determine what the cause of headache is. To examine this, the expertise will be invited and the issue is decided, but the expertise costs are incurred by the offender. But if it is not proven that the headache is caused by the wound in the head, the victim is paying the cost himself.

f) Generally, if the State grants the treatment costs for the wounded man, the offender is released, but he pays the other expenses (medicines).

13. The wound inflicted on the face, which is deep and leaves the scar costs between 10 to 15 cows.

Note:

If the wound is inflicted on the face for the humiliation of the man's dignity, for example, the offense is worth 20 cows.

14. Fractures of the limbs of the body (hands, legs) and other parts (forearm, shoulder, cheekbone, ribs, etc.) are estimated at 10 cows.

Note:

a) A front tooth breaking by a rifle butt or by other blunt object,

is worth - 1 cow, two teeth- two cows, three teeth - three cows, four teeth- four cows. Breaking off one side tooth - one sheep, two teeth- two sheep, three teeth - three sheep, and so on.

b) In ancient times, the old, broken or removed tooth was unable to replace with a new one. Today it is possible and we think that the offender should pay the teeth fee to the victim and invite him to his house to settle the dispute.

15. Stabbing the sharp object - 5 cows;

16. Wounding by a gun or a sword - 10 cows;

Note:

Wounding with a gun or a sword is assessed at 10 cows if the bullet or a tip of the sword is not in the chest and abdominal cavity.

17. From one to four wounds - 5 cows. One cow is added to each one in case the wound is more than four;

18. Such a blow (in the head) that caused a spiritual illness - 30 cows;

19. The wound inflicted on a place where the male cannot have sexual intercourse and loses the ability to sexual reproduction, the offender is charged on 30 cows.

20. In the fight, the beating with a fist or any other object with bruises, bleeding, nose breaking, facial and other injuries. The offenders go to the victim's family with animal victims and other products and they reconcile or pay the fees of 5 cows.

21. A minor, juvenile, dim-witted and insane person is responsible for the crime committed as a healthy person. But in such case the parents, brothers, uncles and cousins will be required to answer.

22. The Kist woman does not start enmity to the man, the answer is also a shame, but in the case of an unusual situation, it is possible that a woman may cause serious injury to the man or even murder him. The woman is responsible for the offense committed as a man. Islam also gives this right: "A man for a man, a woman for a woman". But according to the Kists' custom, the master (the father of the woman, the brother, the uncle, the cousin) is responsible for

the crime or if the woman is married, the husband and the sons are responsible.

Note:

- a) For the wound or other injury to the body or even material loss of the dog, livestock (bull, cow, horse) the owner is also responsible for the damage.
 - b) The livestock owner is responsible for the loss caused by his livestock, if his bull, cow, camel or horse and other are aggressive and attack the people. Such a cattle as a dog must be tied in the home. He is not responsible for the damage caused to any person in his house.
 - c) If a dog has attacked a man in the yard of his owner, the owner is not responsible.
23. Intentionally or incidentally, if the human body suffers such severe damage that the victim has lost the ability to work or be forever bound to the bed, the offender must take care of the victim's health in accordance with the category of gravity of the illness for the rest of the patient's life.

Chapter III Theft and Robbery

There are different types of laws for the prevention of theft in the Kist Law:

1. Theft of livestock:

- a) The thief crept into the stable and stole a cow. In case of proving the stealing, the thief returns the owner 3 cows.
- b) The thief stole the cow from the field, knowing who the cow belonged to. In this case, the thief pays 2 cows to the owner.
- g) The thief stole the cow from the field but did not know whose belongings it was. In this case, the thief pays to the owner by 1 cow, and they reconcile with the feast.

2. Stealing from house: If a thief stole money, precious things, clothes and various kinds of household items from the house, everything is returned to the owner threefold.

Note:

The law referred to in the preceding article applies to a house where family members live and were in the house during the theft. In other cases, we are dealing with robbery.

3. Stealing or losing, the livestock, or any cattle from a village herd or a neighborhood herd, plunging or tearing by the wild animal or etc., the shepherd is responsible as he brings the cattle to the pasture. He reimburses losses to the victim.

Note:

- a) Obviously there are objective reasons for which the shepherd could not fulfill his duties. In such a case, he must prove his innocence by oath.
- b) The determinant is the conditions which are set by the village or neighborhood when compiling the herd. The owner of the livestock sent to the late herd should take care of the cattle in advance; otherwise the shepherd will not be liable.

4. In summer the cattle are brought to the mountain by small farmers, renting seasonal cattle from inhabitants and paying a certain number of cheeses to the owner. If the cow is torn by a wild animal or plunged and dies for other reasons, and it is revealed that the shepherd's negligence occurred, the employer had to compensate the loss.
5. If the owner caught the thief in the house or caught him up on the road and wounded the thief during the conflict, he mutilated or even killed him, the owner is not required to answer.

Note:

If the thief was found by the state law enforcement bodies, he was caught and sentenced to imprisonment or died in prison; the victim does not bear the responsibility.

6. A victim, who has been robbed, has the right to conduct searches at any residence house. No objection is allowed while searching, which indicates that he is the thief himself or protects the thieves.

Note:

If the thief claims that the stolen things is his own belongings and is ready to swear, the advantage over the swearing is given to the victim who also confirms that the items are his. In this case, the number of oath takers is determined by considering the value of the theft.

7. The thief sold the theft (cows, bulls, sheep, and other things), the owner found his property and declared the buyer as a thief. The buyer is obliged to name the seller; otherwise he is a thief himself.

Note:

- a) It also happens the owner will find and recognize the adult livestock (calf, foal, kid, lamb) after years. In this case, the owner must return the property by oath if it becomes the subject of dispute.
- b) If a person has sheltered the livestock lost at night and on the second and third day the owner did not appear, the information should be disseminated in nearby villages on the cattle found and at the same time should inform the law enforcement agencies about

it. If the owner has appeared after a while, the finder has the right to request the payment of the storage of cattle.

- c) If the owner does not appear for a year, the finder becomes automatically the owner of the cattle, but after the owner's visit he is obliged to return the belongings to the previous owner. Of course, the maintenance costs are paid by the first owner.

Robbery – obvious appropriation of the movable or immovable thing of the other's.

8. The severe type of theft is robbery. Robbery is armed assault, violence against man, misappropriation of someone else's property, which is estimated at 10 to 18 cows.

Note:

- a) The difference between the breaking into the house and the house robbery is that robbery happens in the absence of the house owner. In this case, the stolen goods are completely returned to the owner, and the robber pays 10 cows for the house break. Instead of the fine, the robber goes to the victim's family with the animal to slaughter and other products for the purpose of reconciliation.
- b) If a house is robbed using a weapon, the robber gives back the stolen goods, 10 cows due to the breaking into the house and 8 cows for using the gun, in total 18 cows.
- c) If an armed attack occurred on the flock of his sheep, the herd of cows or horses, and the etc. The attackers return the stolen animal to the owner and pay 10 cows in addition.
- d) If the robbers used the weapon and pointed the gun at the owner, or his shepherd, or shot in the air up above his head, or in front of the feet, they additionally pay 10 cows.
- e) If the robbers insult the owner, they humiliate his dignity, tie him up, the robbers pay 12 cows additionally.

Note:

If the shepherd is kidnapped along with the cattle, it is considered a severe insult and is estimated at 18 cows.

9. The gunfire is considered to be a humiliation of a man's dignity and valued at 10 cows. Or the offender should go to the victim's family with the animal to slaughter and other products for the purpose of reconciliation.
10. Pointing the gun to a man for the purpose of his humiliation is valued at 10 cows.
11. Slapping in the face, or blow into the face with the back of the hand is also considered as humiliation of a man's dignity and equals to the stabbing. The humiliation of the dignity is blowing the sword with flat side at the opponent during the quarrel and without the retaliation it is valued at 10 cows.
12. If the debtor does not pay the debt and refuses to pay at all, in such case if the victim has taken or stolen the goods of the value of the debt, he will not be required to answer it, because he has returned his belongings by force.

Chapter IV Burning and Cutting

The Kists are not characterized with a dishonorable crime such as burning down the home, supporting buildings, corn fields, hay and so on. and cutting the fruit trees and vineyard. Therefore, after the compensation, the offender pays a penalty of 10 cows.

Note:

- a) If a fire is set without any evil intent, incidentally, then the offender will only reimburse the damage to the victim.
- b) If fire was caused by the fire burning in the neighbor's yard (the wind blows the spark), then the damage shall be compensated to the neighbor.
- c) If the tree is planted near the neighboring plots, according to the rule (2-3 m away), but then with the construction or other honorable reason prevents the neighbor, the agreement shall be reached: the tree will be cut or pay the price to the tree owner. The same rule applies when the tree is planted in a free land, then the inhabitants are settled and the problem arises due to the tree.

Chapter V The Debt and Interest

1. The debt will be completely returned to the lender. If the borrower refuses to pay, the dispute will be decided by the oath, the advantage of the oath belongs to the victim.

Note:

If a debtor does not have the money, he can pay the debt by other means (goods, valuables or household items, land and etc.)

2. The issuance of money for the purpose of gaining the interest is strictly prohibited, the interest is banned in Islam too, and the Quran explicitly prohibits taking an interest.

Note:

It is also prohibited to request the lambs from the debt in the form of the sheep, which is absolutely similar to the issuance of money for percent. As a result of non-payment, the interest is added to the principal amount in the bank annually, so the sheep are multiplied annually and the demanding the lambs is the same as demanding the percent.

Chapter VI Livestock Mutilation and Slaughter

1. It is not characteristic for the Kists to mutilate, kill, poisoning, etc. of the livestock. Such a crime, if it is intentional, is deemed to have humiliated the dignity of the owner and as it happens during the theft, the triple compensation is paid.

Note:

a) A particularly grave offense is the horse's mutilation, for example, a man has a good runner horse, often wins in a race, and the other envious person mutilates a horse. In this case, the offender buys a similar horse and additionally one bull to the victim.

b) If the livestock has been accidentally mutilated, without any evil intention, then the victim shall be compensated the damages.

2. The dog-related crime is extremely problematic in the Kists. The dog is considered to be a human friend since the ancient times; it helps him to care for the sheep, the cattle, and the house and so on. The killing of a dog is a serious crime, and often it is followed by the killing of a man.

But there are also incidents when a dog is allowed to kill, for example, if the dog bit the child is out of the yard, in the street or in the field. In this case, the owner of the dog must be warned in advance to tie the dog in his yard. But in the field, in the mountain, even in the street, if the dog protects the possessions of the owner, its wounding, mutilation and killing is inadmissible.

The killing of a dog, a typical innocent dog, will cost a 1 (one) cow to the offender, if it is killed during the theft of the sheep, the goods or other things, it will cost 2 (two) cows. If during the armed attacks the dog is stolen together with sheep or other goods - 3 cows.

Chapter VII Business and Commerce

Today the new economic relations entered into life in the form of business and commerce. It seems difficult to find out this novelty for the persons qualified in customary law, but the Kists' Law contains a flexible code that clever people will always deal it with, and furthermore the Kist youth are involved in business and commerce, and this advice will certainly be useful for them. It should also be added that Islam pays special attention to trade and trade principles are given in the Holy Qur'an itself.

1. Deception in business and commerce is considered to be a thief and the provisions related to the above theft may be used during the proceedings.

Note:

It is desirable that all types of business and commercial transactions should be signed on the terms of the conditions in the presence of witnesses. This is required by the Islam, the ayats in the Qur'an are dedicated to this issue. In case of a contract, it is easy to find out the controversial issues.

2. It is absolutely inadmissible to deceive in the size and weight and giving such a price, which does not correspond to its value.

Note:

Prices are unnaturally added by the merchants in the gorge today. Obviously, the import of goods is related to certain costs, but the supplement must be real. They believe that trade is accepted in Islam and they behave willfully, but the Qur'an first of all, requires honest trade. Special honesty today is required for the pharmacists, because Islam requires special attention to patients and raising the real drug prices is a crime before both custom and Islam and state law as well.

Chapter VIII Drugs

Nowadays the fight is declared all over the world against drugs and our country is involved in this fight. This terrible disease has prevailed since the 90s of the last century and has been reduced to a minimum by Lord's help. But it is still preserved by using the drug containing medication.

1. The preparation, purchase, and storage of any drugs shall be strictly prohibited. Drug producer and seller shall be considered a traitor to the nation and be exposed by the people. Exceptionally, he shall be given to law enforcement bodies for measures.

Note:

a) In case of transferring a drug dealer to law enforcement agencies, all liability shall be removed from the person(s) any person who has been found guilty.

b) Also, the owner of the pharmacies and private traders with medicines shall be disclosed and given to the law enforcement bodies, who sell drugs containing medication which are prohibited for sale without prescription by the state.

c) This is the only case when informing in the police on somebody is allowed. Generally, in the Kists, complaint at the police is a great shame. A man must defend his dignity himself.

d) But if the victim passes through the custody of the Kists' law and addresses the state justice, they will catch the offender and requests the punishment in accordance with the state law, and after his release from prison, his persecution is finished according to the Kists' law i.e. The victim will not be able to discuss the case by the Kists' Law.

Chapter IX

Marriage and Divorce

1. The family is the cornerstone of the society, the most important cell in the whole of ethnicity and its strength is determined by a mutual consent, a love-based family of a man and a woman. That is why marriage must be made with the consent of the man and the woman and their parents.

Note:

- a) Marriage between the close relatives (cousins, their children, etc.) is inadmissible. Even though Islam believes that marriage is acceptable.
 - b) It is also unacceptable to marry one of the members of a clan (“*Teipi*”), even if the genes are in the distant past. Members of the clan are brothers and sisters, (“*Teipan-Vezharii-Yezharii*”).
2. It is not rare so called secret marriage of a woman. At present such a marriage has become a common occurrence in the Kists and we do not think it should be alarming, because the woman and the man create the family by their free will. In such a case, any of the woman’s relatives asks, whether she has married herself or not, and wishes happiness after a positive response and reconciliation is made in accordance with the existing rule.
 3. The woman is engaged by giving the item of the engagement to her. Such engagement may happen secretly with a woman’s wish. But it is more acceptable if such an engagement will be made public. In case of publicity, it is desirable that the relatives of the man go to the woman’s family and celebrate the engagement together.
 4. The wedding in the bride or bridegroom’s family may happen without any celebration, it depends on the will of the parents. In the case of a wedding, the wedding feast is made in the bride’s family, the bridegroom’s people go to the bride’s family, after the feast the bride is taken to the bridegroom’s family, where the feast is laid and the

celebration continues. Parents can agree with the wedding celebration together. On the next day, the bridegroom’s family determines to invite the bride’s family and relatives. Prior to that, the groom accompanied by close relatives goes to his wife’s family with feast products, which is called, accustoming the groom to the family.

5. Expenses:

- a) Engagement is made at the bride’s family. The suitors visit the family with slaughtering animal (with a ram) and feast products. Gold (ring and etc. jewelry) can be given at the engagement or at the wedding time. There are only 15 people from the groom’s side at the engagement.
 - b) On the eve of the wedding, the groom’s family sends the bride’s family members two slaughtering animal (rams) and feast products on the wedding day.
 - c) Proprietary (“*Toom*”) is taken to the wife’s family, there go only 3-5 men with slaughtering animal and feast products.
 - d) For the purpose of getting accustomed with the wife’s relatives, the groom goes to the bride’s family with slaughtering animal and feast products accompanied by 15 men.
6. *Urbeti* by today’s rule is miserably small: 200 l. for a virgin, 100 l. for a widow. It is necessary to increase this amount. This amount is set in the Soviet regime when \$ 1 cost 70 copecks. *Urbeti* should be increased to 350 GEL: 350 GEL for maiden, 250 GEL for a widow. Touching with a hand- 50 GEL “KUG LACAR”.

Note:

- a) Often the woman’s side requests to pay *Urbeti* and Proprietary (“*Toom*”) in cash, according to the current rule it amounts to 520 GEL which is incompatible with the existing market prices. The sum should be increased to 850 GEL. *Urbeti* should be paid during the official marriage, during the Islamic ritual (“*Makh bar, Mahar*”).

b) The representative of a foreign country, other nationality, should pay 3,000 \$ - 1000 \$ *Urbeti*, 2000 \$ proprietary in the case of marrying a Kist daughter.

c) In case of marriage of a representative of a foreigner, another nationality and a Kist daughter, a marriage contract is drawn up between them, which clearly define the interrelationships; including the woman's property obligation in the event of abandonment of the woman (property may be expressed in immovable or movable property or in monetary form). The woman will be considered abandoned if:

d) A foreign man will abandon the wife at his own initiative without a reasonable ground;

e) Violence against a woman or a child (physical or psychological) is confirmed by a man and a woman is forced to divorce. The man is obliged to fulfill the terms and conditions of the contract and satisfy woman's property rights.

7. It is categorically forbidden to kidnap a woman to marry her. The current penalties for woman's kidnapping remain in force:

a) If the woman's relatives arrived on time and the woman is returned, the kidnapper pays 5 cows.

b) If the kidnapper kidnapped the woman, abandoned the village or sheltered the forest, but the women's relatives found their way, took the woman back and returned, the kidnapper pays 10 cows.

c) If the kidnapper managed to hide the woman during the day and night and, the relatives of the woman were able to return her only on the second or third day, the kidnapper pays 15 cows.

d) In all three cases the kidnapper and his accompanying persons confirm the innocence of the woman with an oath.

e) If the persons who accompany the kidnapper refuse to take part in kidnapping shall swear by 2 (two) witnesses or the kidnapper swears that he acted alone by the same number of the witnesses,

how many comrades have been helped to kidnap. Otherwise, the accompanying persons of the kidnappers go to the family of the woman's parents with slaughtering animal and feast products for reconciliation.

f) It often happens that the woman is forced by the kidnappers to declare that she followed the kidnapper with her consent, or the woman herself confirms volunteering, because she knows that she is discredited and can hardly marry later, or the kidnapper violated on the woman and so on. So if the parents are in doubt, they can demand their daughter's return home without her consent and then start negotiating about the marriage. In case of parents and brother's requests, the woman must be returned to her father's family.

In this case, the kidnapper must swear to the woman's innocence. At the same time, a woman has a free choice, to marry the kidnapper or to refuse.

g) At the time of kidnapping a woman may be accompanied by a man who has not been able to prevent kidnapping, causing the humiliation of his dignity. For the insult, the woman's kidnapper is obliged to visit a man who accompanied the woman during the kidnapping, in order to apologize with slaughtering animal and feast products ("*Kintier Vakkhar*"). This kind of repentance should happen even if a woman is accompanied by a relative (brother, sister, mother, cousin, etc.)

h) If during the kidnapping of a woman, wounding, fracture and other wounds were afflicted, this dispute should be separated from the kidnapping case and must be discussed separately.

I) If the kidnappers refuse to pay the money, i.e. they do not obey the Kists' Law, then the victims have the right to apply to the state law enforcement bodies and are not responsible for the outcome. But if the woman's parents applied to the police despite the willingness of the kidnappers to pay, then the responsibility for the expected outcome is charged on them.

8. It is strictly prohibited to marry the daughter under the age of 18, despite the consent of woman and parents. Marrying a daughter under 18 is punishable by the state law. Religious leaders are responsible for the implementation of this article.

Note:

Traditional Islamist Imams refuse to legitimize the religious ritual of such a marriage (“*Mahar Gillar*”). It is desirable that the new leaders (*Emirs*) will be involved in this process. Islam does not prohibit the marriage of an under aged daughter, as in a warm climate of Arabia, the girl is matured early.

9. The society considers the divorce negatively, especially when the initiative comes from the wife. In the past, the woman’s attempt to abandon her husband would have had big problems. Even today, the relatives of the married couples are trying their best to keep their families, but if there are serious reasons, then it is better to divorce with the agreement.

Note:

a) The divorce rule should come in line with Islam. The current rule, which entitles the privileges to husband needs to be reviewed. According to Islam, divorce can be initiated by husband and wife. If the divorce is initiated by the husband, the wife leaves her husband with the presents of the husband and his relatives. And if the divorce is initiated by the wife, she leaves the presents taken from her husband and her husband’s relatives.

If the wife leaves her husband without serious reasons, her parents are obliged to pay the groom’s family for the expenses incurred during the marriage.

In Islam, “Mahar” (expense) returns to the husband.

10. In case the husband initiates the divorce after a long life in the family life without serious reasons, the husband will additionally compensate his wife, according to the current regulation (a day and a

night = 1 GEL), which does not correspond to women’s hard work in a family. Today woman is actively involved in business and commerce. She contributes to the family welfare. It is necessary that a divorced woman should be given a share in the accumulated property with her participation with the right of inheritance. The fee shall be established by customary court.

11. We think the telephone conversation between the woman and the man by the electronic correspondence (messages) should not be considered as a condition for marriage. Such an agreement, often banal correspondence, causes misunderstandings, complaints from the side of the man, the discrediting of the woman.

Note:

a) But it is not permissible to act of a woman when promising a man or just gives hope to marry him and then, if she finds a better groom, she marries to him. This is an immoral behavior and is punishable.

b) The abandon of the wife by telephone or message is not considered as official divorce. According to the custom and Islam, divorce should take place in the presence of two witnesses, according to official procedure, the initiator shall submit serious reasons for divorce which proves that a husband and wife’s living together is not advisable.

c) In case of disagreement, argument, quarrel, etc. between husband and wife, the husband upon emotional grounds may declare that he wants to divorce, who also comes back to his father’s home on the emotional basis. Islam considers reconciliation in such cases two times, but if the divorce happens on the third time, the husband cannot regain his wife until she does not marry to another man and the new husband also divorces with her.

d) In case of divorce, the under aged child (children) should remain with his mother and a former husband should take part in their upbringing. But if the divorce has occurred as a result of the

immoral behavior of the wife, the child (children) will remain in the family of the husband. If the divorced wife decides to marry again, then the child (children) should return to his father's family.

12. The man is responsible for the sexual abuse of the unmarried daughter or widow (even with the consent of the woman) and is obliged to marry her in case of her consent and is forbidden to abandon her wife without serious reasons.
13. In case of rape of an unmarried woman, the abuser marries to the woman in case of her consent, pays 20 cows and is prohibited to leave the wife without serious reasons.
14. In case the engaged woman is raped, the violator pays 18 cows in favor for the groom. If a woman is engaged in accordance with all relevant laws (engagement by an official visit to a family, giving gifts, jewelry, etc.), the violator pays 30 cows. This penalty is also paid when he is married to the woman engaged by someone else.

Note:

If the abuser kidnaps the other's wife and gets married, it is considered a grave crime and is equal to the murder of a man and pays 60 cows and 12 cows to the woman's father.

15. In case of raping another's wife, the violator pays 30 cows.

Note:

- a) The groom has the right to marry or abandon the engaged raped woman.
 - b) Leave or abandonment of the raped wife is a right of her husband.
 - c) Kidnapping an engaged woman to marry or kidnapping of someone's wife also for the purpose of marrying her, is punished by the law of rape by 18-30 cows.
16. The woman's honor is protected by the Kist custom and Islam as well. If a gossip is spread that makes the woman's dignity dirty, and if the informer is revealed, he should take an oath by 4 men to the

innocence of the woman. Islam also requires 4 witnesses to prove rumors.

17. Defamation, no matter what and whoever relates it, to a man or a woman, is considered to be immoral and punishable. The slanderer should prove by the oath (the number of persons taking the oath is determined by the judge) or reject the rumor spread by him. After the oath, the oath-taker is released from liability.
18. The daughter-in-law is much respected in the Kist community. She is honored, because she bears a heavy burden of the family. If she becomes widowed at a very early age, she has the right to marry; even by Islam she is obliged. According to the Kist Law, the widow daughter-in-law, if she is going to marry, is released by the husband's family, she returns to her father's house and gets married. If she is married while being still in her first husband's home, her second husband will have to pay 20 cows.

Note:

Very frequently, the daughter-in-law abandoned by her husband, remains in her husband's home and brings up the children. In this case she has no right to marry from the former husband's family. She should return to his father's family and get married from there. Otherwise, the new husband will pay 10 cows.

19. The woman is protected by the Kist Law. If a husband violates, his wife first addresses the husband's relatives, but if they fail to react, she is forced to involve her parents, brothers. If the husband continues to abuse in spite of the warning, the wife is returned to her father's family. The dispute is discussed by the Kist Law. According to the Kist mentality it is absolutely inadequate for a woman to involve law enforcement bodies in family conflicts, which leads to a breach of family, affecting children's upbringing, etc. If a woman still addresses law enforcers, her husband is tried or transferred to the state authorities. In this case, the two families, the two clans will become enemies and the applicant woman is automatically deprived the right to be the member of the community.

Note:

If the law enforcement agencies detect the violence against woman themselves and take appropriate measures, the woman will not be liable for the outcome.

Chapter X Inheritance

1. According to the Kists' Law the issue of inheritance is easily resolved: the whole heritage is distributed among the sons. The distribution is as follows: Parents receive one share, which, after their death becomes the junior or some other son's property, with whom the parents are living before death, and who also takes care of their burial.
2. Daughters do not have a share of their parents' property; parents are obliged to take care of their dowry, may gift the cow, it is up to their will, they have no obligation for this.

But taking care for the daughter after the death of the parents is charged on the brothers. If the daughter comes back home, her parents, brothers, nephews, uncles, cousins, etc. are taking care of her. If young children follow the daughter, they also participate in the upbringing if the child's father refuses to provide material support for the child.

3. If the parents do not have a son, the successor of the surname, the heir of the family becomes brothers of the head of the family and the nephews. This happens when the daughters do not, or cannot care for their old parents, the brothers and nephews are taking care of them.

But if the daughters take care of their parents, their parents' property remains from them, but they do not have the right to bring the son-in-law in the family. Mostly, they sell the house and the daughters are distributing the money.

Note:

If the daughters decided to sell their parents' house, they should first offer it to the uncles and cousins. In case of their refusal they can sell it to any buyer.

In spite of all these, daughters are deprived of the heritage right and we believe that it is necessary to make amendments in the current custom

taking into consideration the present day situation.

The Qur'an's 4th sura is devoted to women and is defined by women's heritage rights. There, in the 8th of Ayat, there is a straightforward saying that "the sons must have a share in their parents' and their relatives' remained property. The daughters should also have share in parents' and their relatives' remained property. The estate either is big or small, shall be divided and the share shall be defined."

The inheritance share shall be determined by the members of the special Commission. The commission is elected by the senior members of the judges ("*Khelkhor*"). In the 12th of Ayat, the inheritance of the daughter from the parents' property is defined: "Lord will let you know that during the distribution of your property between your children, you must give the son the share of two daughters; If the children are only daughters and more than two, then they will get two-thirds of what the father would have left, and if only one woman is, she will get half.»

Also, according to the 14th Ayat in case of staying widow, his wife takes a quarter of the estate, if she does not have children, but if they also have children, only one eighth belongs to her.

4. As the Qur'an reports, women have the share in the parents and the husband's property and we believe that the tradition of the Kists' Law reforms should be continued and the amendments will be introduced into this custom. The commission selected for this purpose will determine the daughter's share.
5. The daughter, who intends to marry, should have prepared such a dowry, that the newly created family will be provided with the necessary household items, the cows also, if so needed. In any case, parents must give her so much that their share of the property at least one sixth shall be given to her.
6. If a daughter is left unmarried in the family, she must be given separate the living room, should have one cow, a kitchen garden and cultivated plot of land sufficient for one person.

Note:

If the parents do not have the heir(s), the parents' immovable-movable property remains a daughter(s) if they take care of their parents. But if the daughter (daughters) for the subjective or objective reasons do not or cannot take care of the old parents, they lose the heir's right. The relatives who looked after the old parents (provided with products, treated to the sick, buried after death, etc.) will have the inheritance right.

7. It is unlikely to the son-in-law to establish in the family of his wife's. It is not characteristic to the Kist mentality. When the daughter sells her father's house, she will first offer it to her close relatives and in case of their refusal she sells them to any Kist.

Note:

It is permissible to establish the daughter's son in the mother's parent's house if she actively cared for his grandparents. This exception will be allowed in the Kists, due to the respect of the mother's side cult.

8. Mother's jewelry, clothes and other personal belongings remain for a daughter without any problem.
9. A childless couple can adopt any child; it is desirable if the child is of the close relative of the husband, if an agreement is reached on this.

Note:

The adopted child of other nationalities must be brought up in the Kist traditions and must be unconditionally Muslim.

10. In the event of her husband's death, an elderly woman can take her husband's compensation and return to his father's family if she wishes. Otherwise, she can remain in the family of her husband under the care of the husband's relatives and adopt his closest relatives for the heir. There are frequent cases when older couples get married. If a husband dies, a woman can stay in her husband's family and the husband's relatives will take care of her. If she returned to her father's family, she must be given a burial: 2 cows, 2 sheep, 4 sacks of flour.
11. It is absolutely inadmissible that a single widow should take a loan

from the bank, mortgage the house as a guarantor, avoid the covering of the debt and the house became the belongings of the bank.

12. Particular attention is paid to the land issue. After the collapse of the Soviet Union, the land was distributed among the population and besides the homestead land the Pankisi Kists were given very small land (0,5 ha) and land deficit was created. There is often the dispute during the registration of the plot of land. Kists bought a house and a plot of land from the Ossetians, but they were not able to register it, or simply did not pay attention to this issue that time. The same condition is also on homestead land, when the same area is divided into two inhabitants.

We believe that since the entire land fund is owned by the state, the dispute should be settled according to the law of Georgia. But here is a problem too: often people manage to illegally, by misleading a public servant, or by bribing illegally register the someone's land and violates by the law. In this case, the case must be discussed by the customary court, and they must obey its decisions.

13. If the head of the family leaves the will, his movable and immovable property must be distributed according to that will. The will of the deceased is holy and is to be honored. The Quran also says that and also give us the warning:

“Whoever listens to the desire of the testator in the time of his death and change his will, he sins. The Lord sees and watches everything.”

Sura 2, Ayat 177.

Note:

A testator might distribute his/her property unfairly, incorrectly being angry, emotionally unbalanced, and absent-mindedly might make a will. In this case the executor of the will is entitled to divide the property of the deceased person in accordance with the existing legislation, the 178th Aayat of the 2nd Sura says:

“Those who make a deal with someone due to fear or the injustice of the testator, as the truth of the heirs befits, will not be blamed. The Lord is generous and tolerant”.

Chapter XI

The Funeral

The most troublesome is the rituals related to the funeral. These problems deepened after the introduction of new religious movements in the Kists, which is followed by the vast majority of young people. The divergence of opinions related to the deaths has deepened the confrontation in two camps, which has broken the unity over the centuries in the Kist ethnoses.

Many reforms have been carried out in this regard, but in a short time one ambitious family used to break the promise (“*Bart*”). Today, the traditional Islamists follow the rituals of the deceased like their ancestors, in the Arabian order, or rather prehistoric Islamic-Arab traditions. I think we should let Allah find out who is going through the true way, because young people blame their fathers in turning away from true Islam, and fathers are condemning their children in abandoning the faith.

1. In our opinion, those who want to make a special meal for the deceased, who can afford, they will do; those who do not wish, they will not do anything, it is their right.
2. It is not worth to dispute at which side, north or south the *Lahdi* is made, and in both cases the main thing is done: the face of the dead is to the south (“*Kibla*”), but it is desirable that the will of the mourner be fulfilled.
3. Also, those who do not want to pray to the Lord in order to forgive him, it is his will, not even raise his hands.
4. If they do not want, do not perform a loud *Zikr* while carrying the body to the cemetery.
5. Assistance to the deceased’s family is unacceptable to young people; this is their will, their right to give out the charity. We think that such kind of charity is a good and necessary for Allah’s sake. That is why this custom must remain in force.

6. According to the current rule, on the evening before the burial, the sheep is slaughtered for the undertakers and the boiled meat is taken to the cemetery on the burial day. The undertakers are also served with breakfast (cheese, bread, juices, etc.) and they dine with others at the table.

So the meat of slaughtered sheep will be distributed among the undertakers for dinner and will be sent to their families. It will be better for the soul of the dead, for mourners and for the undertakers.

7. The most difficult task is charged with, or rather, voluntarily loaded with those who perform the ritual of washing the deceased. Islam demands that this ritual shall be performed by closest relatives, but it can be done only those, who have a strong-will. Therefore, it is necessary to compensate for this ritual.

The Duisi municipality discussed this and made a decision to estimate the ritual for 200 GEL. It is desirable to introduce this initiative in all the Kist Village.

Chapter XII

Customary Judges (“*Khelkhoi*”) Corps

1. It is necessary to maintain and renew the mediator (two-man) judges of today. At present there are two active judges and upon discussing the case, the lack of them will be problematic. This is due to the fact that those who know the Kistian Law is very small, but there is no lack of clever and authoritative elders.
2. In our opinion, at least two of the judges in each village should be selected to discuss the disputes in their village. If there are disputes among residents of the two villages, the case shall be entrusted to their village judges.
3. If the local judges fail to reach an agreement in the disputed case, then the corps of judges (“*Mekhk Kgelkhoi*”) of the entire gorge gathers for discussion.
4. The present “The Kists’ Law Code” will be the Judicial Code of Judges. Obviously, this law cannot claim for everything, but following the public discussion and approving the final version at the meeting, the customary judges, who know the Kists’s customs and traditions, will make a fair verdict based on it.
5. We, the authors of the Kists’ Law Code hope that the present Code will greatly contribute to the destruction of judges (“*Khelkhoi*”) deficiency of Law and, more importantly, help the Kist community in solving the problems of everyday life in a peaceful way. Obviously, the majority of the disputes are characterized by specialty and their decision-making depends on the wisdom and practice of *Khelkhoi*.
6. It is desirable that all disputes arise in the Kist community be settled by the customary justice presented here, which also corresponds with the principles of Islam. But there are occasions when the plaintiff asks for the Shariat Court.
 - a) Most of the issues discussed in the Shariat Court have not been positively resolved up today, as the existing mentality and tradition basically differs from the traditions and the morality of Kist. We, the Kists are living in the Christian state and do not consider the Islamic states’ leverage to prevent crimes. For example, according

to the Shariat, the thief man and the woman should be cut off the hands that are strictly punished by the law of the state of Georgia.

- b) It is therefore the Shariat Court not desirable s in the Kist community. Based on the Kist’ traditions, all disputes in Pankisi Kist will be solved by the Kist community and the state laws of Georgia.
- c) We are deeply convinced (Islamic theologians also agree) that the laws in the Islamic community (“*Nizams*”) govern the lives of Muslims and do not oppose Islam and acquire the power of Shariat.

القانون الكسطيني

العادات و التقاليد ايضا لها وقت خاص. يفقد البعض وظيفته ، و البعض الاخر يحصل على ميزة جديدة اما البعض فيطلب التغيير.

اليوم، في القرن الحادي والعشرون، تحدث التغييرات العالمية و نحن ، الكيستيين، عدنا صغير و لكننا شعب تاريخي و لن نخلط مع الحضارة غير مقبولة لنا و بعون الله سنحفظ اصالتنا. نأخذ في عين الاعتبار الوضع الحالي و سنقترح لسكاننا مشروع تغييرات العادات و التقاليد للمراجعة.

هذا المشروع كان يحتوي ليس التغييرات الاصلاحية فقط بل مجموعة من القوانين المحلية النافذة عند الكيستيين من بانكيسي. بالتاكيد هذا المشروع لم يحتوي على قوانين الجنائية الكيستية بشكل كامل ولكن كنا نتمنى ان بعد مراجعته تلقينا العدل المثالي. يتم توزيع المشروع الى جميع القرى في كيستيا لكل العائلات(تائف) و قادة فروع العائلات(ناعا) والشعب ذو السلطة لكي يتم بحثها في كل العائلات و لكي يقوموا بتعبير ارائهم و ملاحظاتهم عن كل مواد القانون.

كان يتم بحث المشروع من قبل السكان لمدة اربعة اشهر. كان يناقش جميع قادة العائلات مع عائلاتهم. مواد القوانين الكيستية و يعبرون عن ملاحظاتهم.

واعضاء مجموعة المبادرة كانوا يقومون بمقابلة مع السكان في جميع القرى الكيستية و يسمعون الملاحظات منقادة العائلات. بعد المناقشات يقومون بتعديل مشروع العدل.

بعد ذلك، ادرجوا الى مشروع العدل كل التفرعات المقترحة المهمة، قاموا بتلخيص العمل المنجز و اعتبروا انه كان ممكن تقديمه على الاجتماع.

في عام ٢٠١٧ في ١٣ من اكتوبر تم عقد اجتماع ممثلي سكان كيستيا. تم تقديم ٧١ مندوبا من جميع القرى.

القضية الواحدة على جدول الاعمال كانت مراجعة قانون عدل التقليدي الكيستي (ميخكبارت) و تصديقه.

بعد الحكيم و الجدل الحار تم اتخاذ قانون الذي اصبح نافذ المفعول من تاريخ اتخاذه. من عام ٢٠٠٧، ١٣ اكتوبر هذا القانون إلزامية لجميع الكيستيين .

ستسترد بهذا القانون القضاة التقليدية (خيلخوي) خلال نزاع كل انواع الجدل.

خاسو خانغوشفيلي

محرر

تعيش جميع المجتمعات العرقية بغض النظر عن المستوى التنمى بتقاليدها و عاداتها. تستجيب هذه التقاليد والعادات مطالبات الوقت وتواجه ايضا التغييرات الملائمة.

كيستيون الذين تركوا اوطاناسلافهم - كيستيا شمالية- لأسباب مختلفة و استقلوا الى جورجيا، جلبوا قانون الادارة العامة التي كانت تتم بها حياة المجتمع في جورجيا التاريخية لكن خلال مائتين سنة من عيشهم في جورجيا، قانون كيستي كان يواجه التغييرات. مع الاخذ بعين الاعتبار الوضع المحلي كانت تتم الاصلاحات والقوانين التي كانت متعلقة بالعادات كانت في امثال قانون دولة جورجيا القائم و الاسلام.

وكان الشيوخ يقومون بتعديل العادات اما مجلس الشيوخ و المجموعات المبادرة فكانت تقوم بوضع العقائد والصكوك و كانوا يقدموها على اجتماع شيوخ الوادي و كان يتم اتخاذ القوانين الجديدة بأغلبية الاصوات للمندوبين.

في عام ١٩٦٥ أُقيم اول اجتماع لممثلي الكيستيين من بانكيس، حيث تمت التغييرات الاساسية في تقاليد و العادات الكيستية. في هذا الاجتماع رفضوا التقاليد و العادات القديمة التي كانت تقاوم تنمية المجتمع الكيستية و تم اجراء الاصلاحات المولية لروسيا.

بعد ٤٥ عاما، في عام ١٩٩٠ ، عندما بدأت في بانكيس عمليات لا يمكن السيطرة عليها، وضع مجلس الشيوخ مشروع تغييرات العادات و التقاليد المناسبة للوضع الحالي للمراجعة و قدمه على اجتماع ممثلي سكان كيستيا. تم في هذا الاجتماع اتخاذ القوانين التي في حالة تفعيلها قد تصحح الوضع الذي لا يمكن السيطرة عليه. في الواقع، كان مجلس الشيوخ المنتخب في الاجتماع قادرا على منع السلوك التعسفي، و لكن سلطات انفاذ القانون أعاقت أنشطة تطوع و خلقت ما يسمى بأزمة بانكيسي.

اليوم الوضع من حيث جرائم الجنائية في بانكيسي هادئ، يمكننا القول ان بانكيسي منطقة اكثر هدوءا في جورجيا و لكن تجري العمليات الداخلية التي تنتهك خلال القرون العادات و التقاليد الموجودة في مجتمع الكيستيين. و ذلك يؤدي الى انهيار وحدة العرقية الكيستية، و المواجهة بين الجيل الاكبر و الجيل الاصغر في مسائل الدين و العادات.

نحن، شيوخ بانكيسي نظن ان بعض العادات تحتاج الى المراجعة و مطابقتها مع العقائد الاسلامية على سبيل المثال، إرث الابنة محدودة في العادات و التقاليد و لا يتابع متطلبات الاسلام. ايضا رسوم الدم للرجل و للمرأة غير متوافقة.

أسلافنا بعد ما دخلوا الى الاسلام قاموا بتعديل العادات و التقاليد التي كانت في امثال الاسلام و لكن الوقت يتغير و كما مكتوب في القرآن الكريم " لكل وقت كتاب خاص" و

القانون الكستيني

موافقة شعبية

تمت الموافقة علي قانون الكستين بعد مراجعة لمدة أربعة أشهر في إجتماع لممثلي الشعب الكستيني الذين يعيشون في خانق بانكيسي ، في ١٣ أكتوبر ٢٠١٧ ؛ القانون ساري المفعول من تاريخ الموافقة عليه .

إن التقييم الإقتصادي للجريمة المعروض هنا يرجع إليه عند المصالحة في حالة تنازل عن القصاص

الفصل - ١

القتل

قتل انسان جريمة خطيرة. ودية القتل يتحدد بقيمة ٦٠ بقرة. إذا كانت جريمة القتل ارتكبت بالقسوة المفرطة و الفحش، مع المثلة بالمقتول و الاستهزاء بجسده، يضاف على الدية المذكورة ٩ بقرات، وهذا هو، في هذه الحالة، فإن الجاني اتهم في نهاية المطاف ٦٠- بقرة

يقدر ثمنها بالنقود، و ٢٠ - ٦٠ بقرة تنقسم إلى ثلاثة أجزاء: ٢٠ بقرة حية و ٢٠ يقدر بالنحاس

ملاحظة: (أ) سعر البقرة يحدد بأقل قيمة في السوق وقت دفع الدية (٥٠٠ لاري)

ب)وفقا لحكم اليوم سعر البقرة ٣٠ لاري ، والذي كان سببه انخفاض قيمة النحاس الأدوات المنزلية القديمة وتجهيزات المطابخ في الايام السابقة كانت من النحاس، وبالتالي كانت الأسعار أعلى ، سبيل المثال مرجل النحاس الذي يتم فيه طبخ كبش على كامل يساوي سعر كبش واحد

ومن ثم يجب أن يرتبط ثلث سعر الشراء وهو ما يعادل النحاس بسعر ٢٠ الأغنام

ج) في حالة تقلبات متكررة من سعر الصرف (وهذا ينطبق على جميع أنواع العملات لاري، الدولار، اليورو)و عند موافقة الجميع تقدير قيمة الدية يكون بكيس وقد اتخذ هذا القرار على ضرورة الدقيق في المنزل .من الطحين كيس من الطحين قتل المرأة أمر غير مقبول بشكل قاطع ، ولكن هناك حالات تحصل قتل امرأة بالخطا و بغير قصد و سبق اصرار و دية المرأة في الشريعة الإسلامية نصف دية الرجل و بناء على ما سبق تقدر ديتها بقيمة ٣٠ بقرة

ملاحظة: (أ) مقتل امرأة حامل يعد بمثابة جريمة قتل امرأتين ، ولذلك اتهم قاتل ضعف السعر

ب) ومن المرغوب فيه أن سعر إعادة الشراء دفعت إلى إغلاق أقارب الضحية ، لأن هناك حالات متكررة عندما تفقد عائلة معيل وحيد

٣) بين القتل العمد والقتل الخطأ فرق كبير ، وبطبيعة الحال فإن سعر إعادة الشراء للثأر لم يتغير ، لكن من وجهة نظرنا في حالة القتل غير المتعمد ، يجب إيقاف الملاحقة القضائية للانتقام ، في مثل هذه الحالات يجب أن تبدأ مفاوضات في تحقيق المصالحة.

٤) عند تحديد "مبير" ، و هذا هو القاتل و عليه الإنتقام ، تأخذ النتيجة في الإعتبار: إذا تم احتجاز القاتل من قبل وكالات إنفاذ القانون ويقضي حكما بالسجن و هو يأخذ مكان "مبير" ، إذا مات في السجن ، يحظر الإستعاضة عن قريبه القريب (أخ أو أب أو عم، ابن عم) ، لأن القاعدة الموضوعية حتي الآن فيما يتعلق بموضوع الإنتقام لا تظال سارية. الانتقام يتعرض مباشرة القاتل غير مقبول للانتقام من الأقارب (أخ أو أب أو عم، ابن عم، وما إلى ذلك).

ملاحظة: (أ) إذا حدث احتجاز المعتقل وفقا لشكوى الضحية أو أثناء المحاكمة ، يتطلب الطرف المصاب بمعاينة القاتل ، ويقتل القاتل في السجن، ثم يتوقف الإضتهاد لفرض الإنتقام

ب) إذا لم يتم القبض على القاتل ليس على أساس شكوى من الطرف المتضرر، ومات في السجن، فإن الضحية بسبب وفاته غير مسؤولة، في مثل هذه الحالات، يشير الاستنتاج إلي أن القاتل قد دفعت ثمن جريمته ، في مثل هذه الحالات، يجب وقف العداء الدموي وإستبداله بالمصالحة ، لأنه وفقا لقانون الإنتقام المعمول به حتى الآن ، فإن القاتل نفسه

الانتقام الشرعي. ويحق لرئيس الأسرة ، بدوره ، المطالبة بتعويض من القاتل عن الخسائر.

ملاحظة: (أ) إذا تعرض المتسابقون أثناء الإضطهاد إلى ضرر للعائلة التي قامت بإيواء القاتل (حطموا النوافذ ، وأقاموا مساكن فرعية إضافية ، وقتلوا كلباً ، وما إلى ذلك). وفقاً للعرف ، فهي ملزمة بدفع تعويضات.

(ب) يتمتع الأقارب على خط الأمهات بالحق الكامل في منح حق اللجوء إلى قاتل- ابن خال. لا يستطيع الضحايا منعهم من منح حق اللجوء إلى ابن خالهم. ومع ذلك ، حتى هنا ، من الضروري تحديد الإطار الزمني ، أي التاريخ الذي تستطيع فيه هذه العائلة الاحتفاظ بالمذنب في مكانه (أسبوعان ، شهر ، وإلخ.)

(ج) في حالة الثأر في العائلة المضيفة ، يعتبر المالك مصاباً ويطلب الفدية من المنتقمين (١٠ بقرات حية). ويلزم السيد بدوره أن يقر لأقارب القاتل برأته على هذا القتل.

من غير المقبول قتل ضيف في العائلة المضيفة. في مثل هذه الحالات ، تعتبر الضحية المالك ، ويطلب من المنتحرين (أي القتلة) أن يسددوا على شكل ٣٠ بقرة.

(د) في حالة ارتكاب جريمة قتل في أسرة أثناء قتال ، يجب على السيد أن يثبت برأته. إذا لم يكن من الممكن العثور على شهود ، فسيحصل ١٠ أشخاص على برائة أو أقسم (١٠ أبقار)

(٧) الحق في الانتقام هو ممثل القبيلة (العشيرة) ، واسمه الأخ أو ابن أخته (ابن الشقيقة)

(٨) في حالة القتل الجماعي ، عندما يتعرض القاتل المباشر ، وهذا هو ، الشخص الذي "يد واحدة قدرة" بالقتل ، يتم وضع المسؤولية عليه. إذا كان أعضاء من مجموعة القتل من قبيلة واحدة ، فإن شيوخ العشيرة يتخذون القرار ويختاروا "مبير". إذا كان أعضاء جماعة القتل هم ممثلو قبائل مختلفة ، فإن رؤساء القبائل يصفون اجتماعاً ويعرفون "مبير". إذا كان "مبير" لا يمكن تعيينه في أي من الحالات المذكورة أعلاه ، يقوم الضحايا بإجراء تحقيق مستقل وتحديد "مبير" حسب تقديرهم. في هذه الحالة ، لم يعد مبدأ "القاتل الوحيد المعرض للانتقام" صالحاً. ملاحظة: ضحية الانتقام في بعض الأحيان تصبح من الخارج بدلاً من القاتل المباشر ، ولكن هذا لا يغير الحالة. يعتبر الثأر قانونياً ، لأن الضحايا في الوقت المناسب تحولوا إلى القبائل (التي ينتمي إليها القتلة) مع اشتراط تحديد "مبير"

(ج) إذا تم إختبار "مبير" (القاتل) بالفعل ، لكن أقارب القاتل يتعرضون للثأر (الأخ، الأب، العم و ابن العم) ، ثم يعتبر المنتقم قاتلاً و يلقي عليه باللوم على الدماء.

كما لا يجوز قتل "مبير" الذي كان في مكان القاتل المختبئ

(د) القاتل اضطر للبقاء في كل وقت في القرية، في خانق بانكيسي ، إنه ليس لديه الحق في مغادرة القرية والوادي ، يجب تأكيد إقامته على الموقع من قبل شخص غير مصرح له المعين. "مبير" يحق للقاتل لمغادرة محل إقامته لفترة معينة إلا عند

الضرورة، بموافقة من الثأر. إذا إتفق اصحاب الدماء مع الشيوخ ووافقوا ، يمكن "المبير" أن يعمل في مزرعه خاصة المكافأة في مثل هذه الحالات تتكون من الثور واحد. إذا تم عقد اتفاق ، لا يحق المنتقمون في إطلاق النار على "مبير" موجود في مزرعة الخاصة.

(ذ) إذا ترك القاتل قرية (أو خانق كليا) من دون إذن، فإنه يعتبر فارا من وجه العدالة. وبعد أن علم أن القاتل فر، يجب على ضحايا الاستدعاء أقارب القاتل لإعادة القاتل إلى المكان أو استبداله بشخص آخر (الأب، الأخ، العم، إلخ) و وضع "مبير" أقرب الأقرباء. أقارب القاتل ملزمون بتلبية هذا المطلب و بذل جهود لإعادة القاتل الى القرية. يتعرض ثأر فقط القاتل و ليس لأحد آخر.

(٥) "وشل" (حرفياً: المكافأة الأخوية الثأر) هي المعنية حصراً مع الأقرباء قتل الجاني الإخوة والآباء والأعمام أبناء الأب، أبناء العم الثاني، وإلخ. "وشل" ينطبق بلا شك على جميع الأسر من قبيلة، ولكن واجب إعادة شراء ثأر يعتمد فقط على الأقرب

الأقرباء المباشرة. السعر "وشل" يعتمد على درجة القرابة ، الأقرباء المقربون "مبير" (الأخ ، الأب ، العم) يدفعون أكثر. يتم إصدار سداد الثأر في شكل مخلوقات حية (بداية مع ثور وحصان وتنتهي بخراف) وفقاً للعرف الحالي "واللر" (يعني

لتكاليف الجنازة) هو سعر اثنين من الأبقار ، واثنين من الكباش وخمس حقايب من الطحين. يأخذ التحويل في الاعتبار القيمة السوقية الحالية. يمكن للخارجاء والأقارب والزملاء من القرويين والأصدقاء وغيرهم ، إذا رغبت ، المساهمة "وشل" في هيئة خيرية.

(٦) إذا اتخذ القاتل غطاءً في أسرة غريبة ، فيجب على مالك العائلة حماية الضيف غير المرغوب فيه. يجب على المضطهدين أيضاً أن يأخذوا في الاعتبار حقوق مالك العائلة ووقف الاضطهاد ، ومع ذلك ، فإن لهم الحق أيضاً في الاستئناف أمام مالك العائلة مع مطالبتهم بإخراج عدوهم من منزلهم الخاص في الوقت المحدد. إذا رفض مالك العائلة تسليم القاتل في الوقت المحدد ، فيعتبر أنه يؤوى مجرماً. إذا تأكد هذا الشك ، يُطلب من رب الأسرة دفع عشرة أبقار ، لأنه يمنع الضحايا من ممارسة حق

القاتل ، مع العلم على وجه اليقين أن أغراضه ، مطلوب منه أن يسدد في شكل ١٠ بقرة. إذا لم يشك في أن مرتكب الجريمة قد أخذ السلاح لقتل ، فعليه أن يؤكد براءته بشتمه (١٠ أقارب).

ملاحظة: (أ) بأي شكل من الأشكال هو نزع السلاح من القتل غير مقبول ، حتى لو كان هو القاتل. أزالة الأسلحة من آخر الجريمة ، مطلوب فدية من الجاني بسبب نزع السلاح (١٠ بقرة)

(ب) في حالة إساءة معاملة المتوفى ، على سبيل المثال: يتم ترك الجثة في مكان الحادث ، وتجريدها من السلاح ، وخفية ، إلخ. وفي هذه الحالة يدفع القاتل (١٢ بقرة)

(ج) خلال القتال سمح نزع سلاح العدو واستخدام الأسلحة في الدفاع عن النفس، و لكن لا يمكن للمرء تعيين سلاح المعارض و أن يأخذه معه لأن هذه جريمة، و المكافئة (١٠ بقرة)

إن الشخص الذي يرسل الشباب إلى حروب أجنبية ، وخاصة إلى سوريا ، يستحق عقوبة خاصة. هذه ظاهرة جديدة نسبياً في حياة الكستين ، لا تتناسب مع أي معايير أخلاقية. نحن نعتقد أن وفاة شاب أرسل إلى سوريا نتيجة للتحرير والدعاية هو بمثابة جريمة قتل. يجب اعتبار الجاني قاتلاً ويُعرف بأنه "مبير" في ظروف قاتل مباشر.

(١٣) إذا أخذ شخص ما صديقاً معه إلى رفاق شريكه ، دون أن يشرح له مدى جدية المشروع وعدم تحذيره من الخطر الوشيك فإن المسؤولية تقع بالكامل على الشخص الذي استدعى الصديق معه؛ هذا الشخص لا يخضع لعداء الدم ، يتم إرجاع الضحايا (٣٠ بقرة فقط)

ملاحظة: (أ) لكن إذا كان الإقرار قد سبق أن أوضح الخطر المتوقع على الشريك ، واعدأ بتخصيص حصة من العائدات ، فإنه ليس مسؤولاً عن الوفاة أو غيرها من المشاكل التي قد يصاحبها المرافق الذي يرافقه طواعية.

(ب) إذا كان الشخص الذي يرافق صديقاً طوعاً ، مع علمه بالمخاطر الوشيك ، يموت أثناء أداء مهمة معينة ، فإن اضطهاد الشخص الذي ذهب معه يعتبر غير مكتمل. في مثل هذه الحالات ، لا يمكن أن يكون إلا عن المصالحة.

(١٤) لا تنتهي عملية مغفرة الدم حتى بعد الضحايا امتثلت لطلب من شيوخ وسكان جميع قرى الخانق ، من الضروري التوفيق بين الأوعية. يتلقى الضحايا في مثل هذه

(٩) في سياق القتل ، يتم إيلاء اهتمام خاص بالانتحار. يعتبر الانتحار بين -الكستين عملاً مخزياً للغاية. الرأي السائد هو أن الرجل الجبان يلجأ إلى الانتحار ، الذي يفنر إلى الشجاعة للتعامل مع المشاكل. وكقاعدة عامة ، لا يتم دفن المنتحر في مقبرة إسلامية. الإسلام يحظر أيضاً الانتحار، قال الله تعالى:- (وَلَا تُلْفُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ) البقرة / ١٩٥

(١٠) في حالات القتل السري في كثير من الأحيان ، تنشأ شكوك معقولة ، ويتم بقتل الضحايا علناً

المشتبه فيه ، ولكن هذا الأخير غير معترف به في الفعل. في مثل هذه الظروف ، لا يكون الانتقام مبرراً ، لأن المشتبه به قد يكون بريئاً ، وهناك خطر من تحويل المنتقم نفسه ، بوصفه قاتل الأبرياء ، إلى مرتكب الاضطهاد. لذلك ، في غياب الشهود أو أي دليل مهم ، يتم البت في الأمر عن طريق اليمين.

ملاحظة: (أ) اليمين في النظام القانوني -الكستيني هو أداة التحقيق الرئيسية. من القسم تخل جميع الكستين. أنهم يكرهون أن يقسموا اليمين عندما يكونون على حق. ومع ذلك ، يعلق الإسلام أهمية كبيرة على القسم ويتطلب أن يؤدي المشتبه فيه اليمين لغرض إثبات الحقيقة ، حتى لو لم يكن المتهم يتطلبها. من تاريخ اعتماد الإسلام الكستين يقسمون بالقرآن.

(ب) يقام قسم أقارب الدم بمشاركة ٦٠ شخصاً. أول شيء يقسم المشتبه به نفسه ، وينطق الكلمات التالية: "أنا لم أقتل فلان بن فلان" ثم يقسم الباقر ٥٩ الإخوة بالدم أن الشخص الأول قال الحقيقة. هذا يخلص إلى التناضي.

(ج) يحق للضحية تخفيض عدد اليمين. على سبيل المثال ، لأقسم فقط المشتبه به والعديد من أقرب الأقارب.

(د) إذا لم تتمكن من عقد العدد الضروري من الأشخاص (٦٠ شخصاً) ، يتم جلب اليمين مرتين من قبل نفس الشخص يستمر هذا حتى ينطق القسم ٦٠ مرة.

ووفقاً للعادات الحالية ، فإن قسم امرأتين يؤخذان بدلاً من يمين رجل واحد ، وهو في حد ذاته غير عادل. إما أن يكون من الضروري الاعتراف بأداء اليمين للنساء والرجال على قدم المساواة ، أو التخلي عن نذر المرأة بشكل عام.

ملحوظة: (أ) لا ينطبق انتقام على مراهق الذي يبلغ من العمر ١٥ عاماً ، وبتالي منه ، وليس مطلوباً أن أقسم أيضاً.

(١١) تعلق الأهمية خاصة على أسلحة القتل. إذا قدم صاحب السلاح السلاح إلى

الفصل الثاني

الجرح مع عواقب خفيفة وشديدة

من أجل تحديد درجة شدة الإصابة والسعر المقابل من إعادة الشراء للضرر ، ينقسم الجسم البشري إلى أربعة أجزاء:

أ) الجزء العلوي من الرأس (أي الجزء الذي يوجد فيه المخ) كما يقولون في الشيشان- الكستين "مكان تحت القبعة"

ب) الوجه والأذنين والرقبة

ج) الجسم من الرقبة إلى الخصر والصدر والبطن والأذرع

د) جزء من الجسم من الخصر إلى القدم

مع الأخذ بعين الاعتبار الأجزاء الأربعة المذكورة أعلاه ، يتم تحديد شراء الجرحى.

في المجتمع الكستيني ، يعتبر الجرح المتعمد لامرأة وصمة عار كبيرة ويقع في فئة جريمة خطيرة. لتمزيق ملابس المرأة ، قطع الضفائر ، تمزيق غطاء الرأس - لجميع هذه الأخطاء ، من الضروري أن تسدد في كمية من ١ إلى ٥ أبقار. وخلال الاشتباكات الجانبية معارضة بين أولئك الذين يفصل بين المقاتلين قد يكون امرأة ، ونتيجة لذلك يمكن للمرأة أن تحصل على جرح. في مثل هذه الحالات ، يكون جرح المرأة مماثلاً لجرح الرجل.

١) للإبهار أو ثقب العين ، غفران الفعل (٣٠ بقرة)

ملاحظة: يتم تقييم فقدان الرؤية نتيجة لأضرار العين حيث يتم فقدان النسبة المئوية لفقدان البصر. يتم تعويض ٥٠ في المئة من فقدان البصر من خلال الشراء في شكل - ١٥ بقرة ، مقابل - ٢٥ في المئة من فقدان البصر يتم تعويضه عن طريق شراء - ٨ أبقار ، إلخ.

٢) لقطع الذراع أو الساق عن طريق شراء - ٣٠ بقرة.

ملاحظة: إذا كان الجرح المطبق على منطقة الكتف يسبب شلل كامل في اليد ، يتم شراء - ٣٠ بقرة. إذا تسبب الجرح في شلل جزئي (في مثل هذه الحالات ، يقول الكستين ("إن اليد لم تجف") ولكن إذا كان الضحية غير قادر على استخدام يده فإن الشراء هو - ٢٥ بقرة.

إذا كان الجرح الناجم عن الساق ينطوي على شلل كامل ، فإن الذبح هو - ٣٠ بقرة. إذا كانت إصابة الساق تنطوي على شلل أسفل الركبة ، تعطى الضحية - ٢٥ بقرة ،

الحالات الطعام من الجناة في منازلهم. يرتبط الأعداء ويتأخرون على مائدة العشاء ، بحيث يتم القضاء على العداء مرة واحدة وإلى الأبد.

ملاحظة: ومع ذلك ، هذا لا يعني أن القاتل وأقاربه المعفيين مستثنون تماما من المسؤولية عن الجريمة المرتكبة. يجب عليهم أن يبقوا متواضعين ، لا يتدخلوا في النزاعات وأن لا يقاتلوا مع أقارب المقتولين ويتبادلون حزنهم. إذا كان ليقول في كلمة واحدة ، ثم تتصرف مع العائلة وأقارب القتلى يستحق ، كما يليق "أزد قونخ" (لألرجل الحقيقي).

١٥) جريمة خطيرة للغاية هي إزالة سراويل عنيفة بهدف إهانة كرامة الرجل. مثل هذا الفعل مهين لرجل ، كقاعدة عامة ، يجب أن يتقاعد إما في شكل إهانة أو قتل متطابقة. المصالحة في حالة رفض الانتقام في شكل شراء تساوي ٣٠ بقرة. كتابة المقالة في القانون - الكستين أمر ضروري ، لأن إهانة من هذا النوع عادة ما تنطوي على القتل.

ملاحظة: إذا شارك العديد من الأشخاص في إزالة سراويل عنيفة ضد أحدهم ، فإن مثل هذا الإجراء يعادل عملية مماثلة باستخدام الأسلحة. في مثل هذه الحالات ، يتم تحديد حجم الشراء من قبل قضاة من الشيوخ.

الشراء إلى ٢٥-٣٠ بقرة.

١٠) إذا تسبب الصدمة التي تسبب في الرقبة أو الحلق في فقدان صوت أو بحة خاصة ، فإن حجم الشراء يساوي ١٠ بقرات في حالة بحة الصوت و - ٢٠ بقرة - في حالة فقدان الصوت.

١١) إذا كانت صدمة في الجمجمة الفدية ٧ أبقار.

ملاحظة: أ) إذا تم وضع علامة شق فروة رأس، ولكن الجمجمة نفسه غير معطوب، يتم إنهاء النزاع بذيح الحيوان ومعاملة تصالحية للضحايا وأقاربهم.

ب) إذا كانت هناك علامات خدش على الجمجمة بعد الإصابة (أي أن الجمجمة تحتاج إلى كشط) ، فإن الفدية تساوي - ٧ بقرة ، بالإضافة إلى أن الجاني يجب أن يقدم للمصابين وأقاربهم معاملة تصالحية مع الذبح للحيوان وجوبا.

ج) إذا تضررت الجمجمة بطريقة تجعل قشرة الدماغ مرئية ، ولكن الدماغ نفسه لم يتم لمسه ، فإن الإصابة تؤدي ثمارها مع ١٠ أبقار وتور واحد ، بالإضافة إلى معاملة تصالحية مع الذبح للحيوان.

د) في حالة تلف الدماغ إلى درجة أن هناك حاجة لتدخل مشرط (في لغة الكستين "جام") ، انها أكثر تعقيدا: إذا تعرضت للتلف خلايا الدماغ (مما يؤدي إلى مشاكل في الكلام، والشلل من أجزاء الجسم وغيرها من الإصابات لا يمكن إصلاحه)، يجري فيها التقويم وفقا للمواد المذكورة أعلاه من البتر والعمى ، وما إلى ذلك.

الجرح في منطقة الرأس محفوف بالمشاكل. في الحالات التي يشكو فيها الضحية من الصداع بعد فترة زمنية معينة ، يجب عليه إبلاغ الجناة ، إذا كان الألم ناتجا عن جرح ناجم أثناء القتال ، في هذه الحالة ، يحدد القضاة ("خالخاي") الإطار الزمني الذي من خلاله يقوم الجناة بتزويد الضحية بسير العلاج

ذ) اليوم ليس من الصعب تحديد سبب الألم. يتم تحديد السؤال من خلال الفحص. تبدأ التكاليف المرتبطة بفحص الجاني. ومع ذلك ، إذا لم يتم تأكيد العلاقة المباشرة للألم بالإصابة عن طريق الفحص ، فإن الضحية نفسه يغطي تكاليف الفحص.

ط) بشكل عام، إذا تتحمل الدولة تكاليف العلاج جرح، يتم تحرير الجاني من التكاليف، ولكن الحذر وحساب (رعاية المرضى، وشراء الأدوية) فرض عليه.

١٢) إذا كان هناك ندبة كبيرة بعد الجرح ، فإن حجم الشراء يساوي من - ١٠ إلى - ١٥ بقرة.

ملاحظة: إذا تم تطبيق الجرح عمدا ، لتتعدى على الكرامة ، مطلوب الجاني لدفع ثمن هذه الجريمة ٢٠ بقرة.

١٣) لكسور في الأطراف (الأسلحة والساقين) وأجزاء أخرى (الكتف والساعد وعظام الخد ، الأضلاع ، وما إلى ذلك) المكافئة (١٠ الأبقار).

إذا كان الجرح يسبب شلل في القدمين وأصابع القدمين ، تتكون الفدية من ٢٠ بقرة. ٣) لقطع يد ، الفدية هي - ١٥ بقرة.

٤) لقطع القدم ، يتم شراء - ١٠ أبقار.

ملاحظة: أ) إذا كان الجرح المطبق في منطقة مفصل المرفق يسبب شلل في اليد (أي "يجف اليد") ، فإن المبلغ يساوي - ١٠ بقرة.

ب) إذا كان الجرح من النوع نفسه في منطقة مفصل الكاحل ، مما أدى إلى شلل في القدم والقدمين ، فإن الشراء هو - ١٥ بقرة.

٥) لقطة من الأصابع.

أ) الأبهام - ٥ الأبقار، ب) السبابة - ٤ الأبقار ، ج) المتوسطة - ٣ الأبقار ، د)

البنصر - ٢ الأبقار، هـ) الخنصر - ١ بقرة.

ملاحظة: لقطة من أصابع القدم:

أ) الأبهام - ٤ الأبقار.

ب) السبابة - ٣ الأبقار.

ج) المتوسطة - ٢ الأبقار.

د) أصابع أخرى - ١ بقرة.

ملاحظة: أ) للجرح في الذراع والساق ، مما أدى إلى شلل في الأصابع اليدين والقدمين ، وشراء ١٥ بقرة.

ب) مع القطع المتزامن لعدة (اثنتان أو ثلاثة أو أربعة أصابع) ، يتم تحديد الشراء وفقا للسعر المحدد لكل إصبع.

٦) لدغة خنجر ، الشراء هو - ١٠ بقرات.

٧) لطعنة بسكين ، الشراء هو - ١٠ بقرات.

ملاحظة: إذا كانت وخز خنجر أو سكين تخترق الصدر أو البطن المكافئة تتكون من ١٢ بقرة، ولكن إذا كان هذا وخز تلف الأعضاء الحيوية (مثل الرئتين والكبد

والطحال والمعدة والأمعاء، وما إلى ذلك). يتضاعف المكافئة (من ٢٠ إلى ٤٠ بقرة).

٨) لقطع الأذن عن طريق شراء - ٢٠ بقرة.

ملاحظة: أ) إذا كان مقطع الأذن متعمدا ، من أجل إذلال كرامة الشخص ، يرتفع حجم الشراء (من ٢٥ إلى ٣٠ بقرة).

ب) إذا تضرر الغشاء الطبلي في التأثير ، و بسبب هذا فقد الشخص السمع (الأذن الواحدة) ، فإن المكافئة يساوي - ٨ أبقار.

٩) لقطع الأنف شراء هو - ٢٠ بقرة.

ملاحظة: إذا تم قطع الأنف عن قصد ، بهدف إهانة كرامة الإنسان ، يرتفع حجم

الثور، الحصان)، إذا كان الحيوان يختلف عن طبيعة العدوان والهجمات على البشر. يجب أن يبقى الكلب على المقود. المالك هو المسؤول عن الأضرار التي تسببها الكلب خارج فناء منزله.

(ج) إذا قام الكلب بتمزق الشخص الذي دخل فناءً أجنبياً دون إذن أو بنية. محاولة اعتداء على العقار ، فإن مالك الكلب ليس مسؤول

(٢٢) إذا كانت الإصابة البدنية المتعمدة أو العارضة تنطوي على فقدان القدرة على العمل؟ نتيجة لذلك يجد الشخص نفسه في الفراش ، إذن يكون الجاني مسؤولاً عن رعاية المريض والتكاليف المرتبطة بالعلاج (اعتماداً على درجة المرض) لبقية حياته.

الفصل الثالث

السرقعة: فيما يتعلق بالسرقعة ، توفر العدالة - الكستينية مقالات مختلفة:

(أ) لسحب بقرة دون إذن من المالك ، يجب على الجاني للسرقعة إعادة ٣ بقرات. في حالة تأكيد السرقعة ، يقوم اللص بإعادة الحيوان الأليف إلى المالك.

(ب) إذا سُرقت البقرة من الحقل ، ولم يعلم اللص صاحبها ، يسدد السارق بقرتين.

(ج) إذا سُرقت بقرة من الحقل ، وكان اللص يعرف المالك ، يدفع البقرة الواحدة للمالك ، وينتهي النزاع بمعاملة تصالحية.

(٢) إذا كان اللص ، الذي دخل المنزل ليسرق المال ، والمجوهرات ، والملابس والأدوات المنزلية ، فإن الجاني يعيد للمالك كل هذا بحجم ثلاثي.

ملاحظة: ينطبق القانون المشار إليه في المادة السابقة على منزل مسكون كان الناس فيه في وقت السرقعة. في حالات أخرى ، إنها مسألة سرقعة.

(٣) إذا سُرقت المواشي من قطيع مشترك ، أو أنها أختفيت ، أو تمزقها الحيوانات البرية ، أو انفصلت في هاوية ، فإن الالتزام بالتعويض عن الضرر يقع على عاتق الراعي.

ملاحظة: هناك ظروف يكون فيها الراعي لأسباب موضوعية غير قادر على الوفاء بواجباته ، في مثل هذه الحالات ، يقسم برئته.

(ب) والأكثر أهمية هي الشروط التي تحددها القرية أو قسم معين من القرية التي تتعلق برعي القطيع ، ترتيب رعاية الماشية الممنوحة للراعي في الساعات المتأخرة ، يجب أن يتم تأسيس الأمر من قبل المالك نفسه ، وإلا لا يتحمل الراعي المسؤولية

ملحوظة: (أ) إذا أصيبت إحدى الأسنان الأمامية بعيار مسدس أو بأداة غير حادة ، يتم دفع الجاني عن طريق بقرة واحدة ، إذا تضررت أسنان - ٢ الأبقار. يتم تقييم - ٣ أسنان في - ٣ أبقار ، ويتم تقييم ٤ أسنان في - ٤ أبقار. للضرر من أحد الأسنان الجانبية ، يتم شراء الجاني من قبل الكيش واحد ، عن اثنين من الأسنان بواسطة اثنين من الكباش ، لثلاثة أسنان بواسطة ثلاثة الكباش ، الخ.

(ب) في الماضي ، كان استبدال الأسنان التالفة مستحيلًا. حتى الآن ، هذا ممكن ، ونحن نعتقد أن الجاني يجب أن يأخذ التكاليف المرتبطة باستبدال أسنان الضحية ، وإبرام النزاع بمعاملة تصالحية.

(١٤) لضربة بأسلحة حادة تسديد - ٥ بقرات.

(١٥) جروح من بندقية أو خنجر - ١٠ بقرات.

ملاحظة: الجرح من بندقية أو خنجر يقدر بعشرة بقرات في حالة عدم اختراق رصاصة أو إسفين من خنجر في تجويف الصدر أو البطن.

(١٦) من واحدة إلى أربع جروح - ٥ أبقار. أكثر من - ٤ جروح - واحدة بقرة لكل منها.

(١٧) ضربة في الرأس ، مما تسبب في مرض عقلي - ٣٠ بقرة.

(١٨) ويقدر الجرح المحفوفة بالحرمان من الفاعلية وقدرة الإخصاب على - ٣٠ بقرة.

(١٩) في حالة تلف الوجه ، ووجود كدمات ونزيف من الأنف وما إلى ذلك ، يزور الجناة الضحايا بعروض قرابين ووجبة ، وإلا فإنها توتي فديتها - ٥ بقرات.

(٢٠) إن الطفل أو القاصر أو الشخص الغبي أو الشخص المجنون في جريمة ارتكبت لا يكون مسؤولاً بقدر ما يستطيع الشخص البالغ والصحي أن يحمله ، و لكن، في مثل هذه الحالات ، يتحمل المسؤولية الوالدان والأعمام وأبناء العم.

(٢١) المرأة الكستينية عادة لا تتنازع مع الرجال. حتى المناوشة اللفظية الصغيرة تعتبر مخجلة ، ولكن في وضع غير عادي يمكن للمرأة أن تسبب إصابة جسدية أو حتى قتله. المرأة مسؤولة عن الجريمة المرتكبة على قدم المساواة مع الرجل. يؤكد الإسلام هذا: "الرجل برجل والأنثى بلأنثى." ومع ذلك ، وفقاً للتقاليد الكستينية ، يتم وضع مسؤولية المرأة على ولي أمرها أي لأبيها أو أخيه أو عمه أو ابن عمه. إذا كانت المرأة متزوجة ، فإن المسؤولية تقع على عاتق زوجها وأبنائها.

ملاحظة: (أ) للإصابة ، أو غيرها من الإصابات الجسدية التي يسببها الكلب للماشية (الثور ، العجل ، الحصان) ، وكذلك لأضرار الممتلكات الناجمة عن الكلب ، يتحمل المسؤولية من قبل صاحب الكلب.

(ب) صاحب الحيوانات مسؤول عن الأضرار التي تسببها الحيوانات الأليفة (العجل ،

النهب هي الاستيلاء العنفي والعنيف على ممتلكات شخص آخر بغرض الاستيلاء النهائي على ممتلكاته المنقولة أو غير المنقولة.

(٨) السلب مع عواقب مشددة هي هجوم مسلح والعنف ضد شخص وانتهاك كرامته واستيلاء على ممتلكاته. يجب أن يدفع السارق لمثل هذه الجريمة من ١٠ إلى ١٨ بقرة.

(أ) تختلف النهب عن السرقة بحقيقة أنها تحدث في حالة عدم وجود سيد أو مع استخدام العنف. في هذه الحالة، يتم إرجاع الممتلكات المنهوبة بالكامل إلى المالك، في حالة سرقة مع الإقتحام، يدفع المجرم ١٠ بقرات، أو في شكل غرامة، يأخذ على عاتقه علاج توفيق وذب حيوان.

ملاحظة: (أ) يجب على اللص إعادة البضاعة المسروقة إلى المالك وغرامة لكسر القفل بكمية (١٠ بقرات) ودفع غرامة لاستخدام السلاح في شكل ٨ بقرات لما مجموعه ١٨ بقرة.

(ب) إذا حدث هجوم مسلح علي قطيع خاص من الأغنام أو قطيع من الأبقار أو قطيع من الخيول، يجب على اللصوص إعادة المواشي المسروقة للمالك وعلى شكل دفع إضافي عليهم أن يدفعوا غرامة من ١٠ بقرات.

ملحوظة: إذا كان اللص أثناء الهجوم قد صوب السلاح على السيد أو راعيه، أو أطلق النار في الهواء فوق رأسه، أو أطلق رصاصة أمام قدميه، فالمدنّب بالإضافة إلى ذلك يصدر ١٠ بقرات.

(ج) إذا ارتكب السارق إهانة لمالك العقار، أو ربطه على اليدين والقدمين، وبالتالي التعدي على كرامته، يجب على السارق دفع رسوم إضافية في شكل غرامة - ١٢ بقرة.

ملاحظة: إذا كان اللصوص يختطفون الراعي مع الماشية، فإن هذا يعتبر إهانة خطيرة، ، يجب على اللصوص دفع الغرامة - ١٨ بقرة.

(٩) إطلاق النار عمدا واعيا تماما، على بينة في اتجاه منزل شخص آخر، وأنه يعتبر إهانة للمضيف، يقوم الجاني بدفع غرامة بمبلغ (١٠ بقرات) أو يزور الضحية بالتوفيق وذب الحيوان.

(١٠) إبقاء رجل تحت تهديد السلاح لإهانته يقدر الغرامة - ١٠ بقرات.

(١١) تعتبر الصفة إهانة، كضربة عمد الخنجر بواسطة جانب مسطح، في حالة المصالحة يعني في حالة رفض الانتقام المكفأة يقدر - ١٠ بقرات.

(١٢) إذا لم يرغب المدين في سداد الدين بالكامل، فعندئذ يقوم الضحية بتخصيص إعادة ماشيته بالقوة التي تساوي قيمتها المبلغ الذي لم يدفعه المدين، الضحية لا يتحمل العقاب لأنه، وإن كان بالقوة، لكنه استعداد واجبه.

عن القطيع.

(٤) المزارعون الصغار في الصيف يقومون بنقل المواشي إلى الجبال، إنهم في كل موسم إستجاروا الأبقار الحلوب من السكان ويدفعون لأصحاب الأبقار كمية معينة من الجبن، إذا سرقت المواشي في الجبال، أو أنها أخفقت، أو تمزقها الحيوانات البرية، أو انفصلت في هاوية، فإن الالتزام بالتعويض عن الضرر يقع على عاتق الراعي.

(٥) إذا كان المالك يتفوق على اللص في المنزل أو يمسك به أثناء الهروب، فهو ليس بمسؤول عن الإصابات والجروح وحتى لو كان المالك يقتل اللص.

ملحوظة: إذا كان اللص الذي تم اكتشافه أو المحتجز أو المدان من قبل وكالات إنفاذ القانون، يهلك في الحجز، فإن المالك ليس بمسؤول عن وفاة اللص في السجن.

(٦) يحق للمالك الذي تعرض للسرقة البحث في أي منزل لأي مواطن محلي، لا يجوز مقاومته أثناء البحث، أو قد يشير مباشرة إلى وجود اشتباه بالتواطؤ في السرقة.

ملاحظة: إذا كان اللص يدعي أن الممتلكات المسروقة تعود إليه وتعبير عن استعداده للحلف، في هذه الحالة، يتم إعطاء ميزة النطق بالحلف أولاً إلى الضحية، الذي يجب أن يقسم ليؤكد أن الأشياء تخصه، ثم يتم تحديد عدد الأشخاص المحلفين تبعاً لتكلفة الضرر.

(٧) هناك حالات بيع ممتلكات مسروقة، على سبيل المثال، الماشية (البقرة، الثور، الخيل، الأغنام، إلخ)، إذا عثر المالك على ممتلكاته وأعلن للمشتري لصا، يجب على المشتري أن يذكر اسم الشخص الذي أخذ منه البضاعة، وإلا يتحول شخصياً إلى لص.

ملاحظة: (أ) في بعض الأحيان يجد المضيف ويحدد الحيوانات الأليفة الصغيرة بعد عدة سنوات (العجل، الجحش، طفل، لحم الضأن). في مثل هذه الحالات، يقسم المالك لإرجاع الممتلكات المنتازع عليها.

ب - الرجل الذي يحمي الماشية الضالة التي لا يظهر صاحبها لفترة معينة (٢-٣ أيام)، عليه أن ينشر المعلومات في أقرب القرى، وكذلك إبلاغ سلطات إنفاذ القانون أنه قد قام بحماية حيوان أليف ضال، إذا لم يظهر المالك فإن الشخص الذي يجد الحيوان له الحق في المطالبة بالتعويض عن تكاليف صيانتها.

(ج) إذا لم يظهر المالك خلال سنة، يصبح الشخص الذي يحمل الحيوان مالكة تلقائياً، ولكن لما ظهر المالك السابق، فإنه ملزم بإعادة حيوان أليف، بالطبع يتحمل المالك الأول كلفة حفظ الحيوان.

الإصابة وقتل الماشية.

إصابة الماشية وقتلها وتسممها ليس نموذجيًا لدى -الكستين. إذا ارتكبت هذه الأفعال عمداً ، فإنها تعتبر انتهاكاً لكرامة مالك الحيوانات الأليفة، في مثل هذه الحالات ، يجب تعويض الضرر في ثلاثة أضعاف ، كما هو الحال في حالات السرقة. **ملاحظة: أ)** جريمة خطيرة للغاية هي إلحاق إصابات الحصان. إذا كان الشخص يملك حصان سباقات جيد و يفوز في كثير السباقات الخيل ، من الممكن أن يتعرض حصانه للإصابة معتمداً من قبل شخص حسود. في مثل هذه الحالات ، يجب على الجاني شراء ، بالإضافة إلى الحصان الجديد نفس العبقرية والثور بالإضافة إلى ذلك.

ب) إذا أصيبت الماشية بطريق الخطأ ، دون نية خبيثة ، سوف يحصل مالك الماشية على تعويض.

٢) في المجتمع الكستيني ، الجرائم الخطيرة محفوفة بالجرائم المتعلقة بالكلاب. يعتبر الكلب من زمن سحيق مساعد الرجل في الأسرة يعني: يساعده في رعي الماشية ، والعناية بالأغنام ، وحراسة المنزل ، ساحة الدار ، و مزرعة ، إلخ. قتل الكلب هو جريمة خطيرة ، والتي تسببها قتل الإنسان. ولكن، هناك حالات يمكن فيها قتل كلب ، مثلاً ، إذا كان كلب خارج فناء منزله (في الشارع أو في الميدان) يهاجم الأطفال المصابيين ، والأبقار ، والأغنام ، إلخ. فمن الضروري في هذه الحالة تحذير صاحب الكلب للحفاظ على الكلب على المقود و أظهره للطبيب . فأما إذا كان الكلب يحمي ملكية المالك (سواء في الحقل أو في الجبال أو في الشارع) ، فإن تشويهه أو قتل الكلب أمر غير مقبول.

في حالة قتل كلب بريء ، يجب أن يدفع الجاني الغرامة على شكل بقرة واحدة. إذا يقتل الكلب أثناء سرقة خروفاً أو مواشي أخرى من الحيوانات الأليفة ، فإن مبلغ الغرامة يقاس بقرتين. في حالة الاشتباك المسلح ، يُسرق الكلب مع الأغنام أو الماشية الأخرى ، ويساوي المبلغ الغرامة ٣ بقرات.

حرق غرفة المرافق ، و المتبني ، والحقول ، قطع الحديقة من كروم العنب والبساتين ، وما إلى ذلك ، سوء السلوك الضعيف مثل هذه غير المعتاد بين الكستين. الجاني في مثل هذه الحالات ، بالإضافة إلى تجديد الأضرار يدفع أيضاً غرامة في شكل ١٠ الأبقار.

ملاحظة: أ) إذا كان مرتكب الحريق يتصرف دون نية خبيثة وتتشأ النار بصورة عفوية ، فإن الجاني يعرض الأضرار التي لحقت الضحية فقط.

ب) إذا تسببت شرارة من حريق في فناء مجاور في نشوب حريق من الجيران ، فعلى الجار أيضاً أن يعرض عن الأضرار.

ج) إذا شجرة وفقاً لقاعدة راسخة، زرعت على مسافة ٢-٣ متر من سياج قريب، ولكن في سياق البناء (أو ظروف أخرى) أنها تخلق حاجز يجري بناؤه الجيران ، انهم عندئذ يتفقون مع أصحاب الشجرة: إما يتم قطع الشجرة مجاناً ، أو يدفع الجار المجاور لصاحب الشجرة مبلغ معين. تنطبق قاعدة مثلها عندما تنمو شجرة في منطقة كانت محايدة في السابق ؛ أي إذا استقر مقيم جديد في إقليم معين ولديه مشاكل بسبب شجرة ، يتم اتخاذ نفس الإجراءات.

الدين والربح مع الفائدة.

يجب إرجاع الدين بالكامل للمقرض. في حالة الرفض سيتم البت في النزاع عن طريق البمين ، حينئذ القسم الأول علي المقرض.

ملاحظة: إذا لم يكن لدى المدين المبلغ الصحيح بالكامل ، فله الحق في سداد الدين في شكل يسهل الوصول إليه (الماشية ، والمجوهرات ، والأواني المنزلية ، والأرض ، وما إلى ذلك).

إعطاء الدين في المصلحة محظور. الإسلام يدين الربا ، القرآن الكريم يحرم صراحة منح المال في الفائدة .

ملاحظة: أخذ من المدين النسل من الحيوانات الأليفة (خاصة من الأغنام) لا يختلف عن جمع الاهتمام ، بعد كل شيء ، تولد الأغنام سنوياً ، وهذه العملية مشابهة لتراكم الفائدة على إيداع مصرفي.

ضد المخدرات لا يتوقف المعركة على نطاق عالمي. وبلدنا مرتبط بهذه المعركة. ظهر هذا المرض الرهيب في الخانق الكستيني منذ التسعينات ومع مساعدة الله يتم تقليل هذا المرض اليوم. إن إدمان المخدرات يومئذ أمر نادر الحدوث ، لكنه لا يزال باقيا ، ولا سيما في شكل استخدام أدوية تحتوي على مواد مخدرة.

حظر صارم للاستخدام والاقتناء والتخزين بغرض تسويق أي مواد مخدرة. إن يعلنون خونة للشعب. أحيانا ، المصنعون والموزعون المخدرات تتعرضون العام و كإستثناء ، يُنقل تجار المخدرات إلى وكالات إنفاذ القانون لاتخاذ تدابير.

ملاحظة: (أ) إذا تم نقل المُتجِرين إلى وكالات تنفيذ القانون ، فستتم إزالة أي مسؤولية من الذين حددوا المجرمين.

(ب) كشف وتحويل إلى وكالات إنفاذ القانون أيضا أصحاب الصيدليات وتجار الأدوية الخاصة في المنزل بلا ترخيص ، ودون وصفة طبية إصدار الأدوية التي تحتوي على مواد مخدرة (التي يعاقب عليها قانون الولاية).

(ج) هذه هي الحالة الوحيدة التي يجوز فيها الانسحاب إلى الشرطة. بشكل عام ، تعتبر الشكاوى المقدمة إلى الشرطة في المجتمع الكستيني وصمة عار كبيرة. الرجل نفسه يجب أن يحرس كرامته.

(د) ولكن، إذا غادر الضحية إطار النظام القانوني الكستيني ووجه نداءً إلى عدالة الدولة ، مطالباً باحتجاز الجاني وحكمه وفقاً لقوانين الولاية ، بعد أن قضى فترة استحقاقه ، يتم الإفراج عنه من المحاكمة على عادات الكستين.

الأعمال والتجارة.

في علاقتنا الاقتصادية ، ظهر مؤخرا ابتكار جديد في شكل التجارة والأعمال ، بالنسبة لخبراء قانون العادات ، على فهم هذه الابتكارات فيها من الصعوبة ، ولكن بما أن قانون الكستيني(حالي) يتمتع بالمرونة الكافية ، يمكن للقاضي الذكي الحديثي أن يتعامل مع هذه المهمة ، بالإضافة إلى ذلك ، يمكن دائما أن تكون نصيحة الشباب الكستيني المشاركين في العمليات التجارية مفيدة. الإسلام يهتم بشكل خاص بالتجارة ، وقد صيغت مبادئ التجارة في القرآن الكريم نفسه.

مخططات الإحتيالية في المعاملات التجارية "كيدالوك" تعتبر كالسرقة ويعاقب الجاني وفقا للمواد المذكورة أعلاه عن "السرقة".

ملاحظة: من المستصوب ضمان أي معاملة تجارية بالتعاقد بشروط معينة وبحضور الشهود ، الإسلام يطالب بهذا الاتجاه في الأمور التجارية. إنه في القرآن الكريم آيات متعلقة بهذا الموضوع. النظر في القضايا المتنازعات صعب جدا في غياب عقد مكتوب.

يحظر على البائع مخادعة المشتري الأوزان التالفة عن قصد أو مبالغة في تقدير الأسعار.

ملاحظة: لهذا اليوم في الأسواق من الخانق هناك المبالغة المفرطة في أسعار. بطبيعة الحال ، يرتبط استيراد السلع بتكاليف معينة ، ولكن يجب أن تكون أسعار واقعية. الأغلبية من البائعين يضخمون الأسعار عمدا ويشيرون إلى الحقيقة أن الإسلام يقبل التجارة ، لكن القرآن الكريم يدعو بشكل لا لبس فيه إلى التجارة العادلة، من أصحاب الصيدليات مطلوب ضمير خاص اليوم ، لأن الإسلام يدعو بشكل قاطع إلى الاستجابة للمرضى. إن المبالغة في تقدير أسعار الأدوية هي جريمة جنائية أمام كل من العادات وأمام قانون الولاية.

الزواج والطلاق.

الأسرة هي حجر الزاوية في المجتمع ، وأهم خلية لها ، ضامن سلامة هذا أو ذاك عشيرة. تعتمد قوة الأسرة على القبول والمحبة بين الرجال والنساء ، وكذلك على موافقة والديهم.

ملاحظة: (أ) الزواج غير المقبول بشكل قاطع بين الأقارب (أبناء العم أبناء الخال على كل من خط الأب والأم) ، على الرغم من حقيقة أن الإسلام يعترف بهذه الزيجات. (ب) الزواج بين ممثلين من عشيرة واحدة (قبيلة) غير مقبول أيضاً ، حتى لو كانت الروابط ذات الصلة تنشأ في الماضي البعيد. أعضاء من نفس الجنس يعتبرون أخوة وأخوات **(تبيين وجرى)**.

(٢) حالات الزواج السري للفتاة ليست غير شائعة. حتى الآن ، أصبحت مثل هذه الزيجات بين الكستين شائعة. ونحن نعتقد أن هذا لا ينبغي أن يكون مثبثاً للقلق ، لأن الأسرة في مثل هذه الحالات يتم إنشاؤها من قبل رغبة الشباب المتبادلة. في مثل هذه الحالات ، يسألها أحد أقارب العروس إذا اختارت الزواج حسب تقديرها ، وفي حالة الاستجابة الإيجابية ، يتمنى لها سعادتها. ثم يتبع المصالحة وفقاً للقواعد المعمول بها.

(٣) تقدم للفتاة في وقت الخطبة هدية في شكل خاتم الخطوبة. يمكن أن يحدث هذا الارتباط سراً ، بناء على طلب الفتاة. ومع ذلك ، من المقبول الإعلان عن المشاركة بشكل عام. في حالة الإعلان العام ، يتم إغلاق الخطاب من خلال زيارة أقارب العريس إلى عائلة البنت التي تجلب معها حيواناً للذبح وغيره من المعالجات.

(٤) يمكن أن يتم الزفاف دون التباهي المفرط سواء في عائلة العروس ، أو في عائلة العريس. يعتمد ذلك على استعداد وإرادة صانعتي الخاطبة. يبدأ حفل الزفاف مع وليمة في عائلة العروس. يأتي أقارب وأصدقاء العريس إلى عائلة العروس ، وبعد العيد يحضرون العروس إلى عائلة العريس ، حيث ينتظرهم أيضاً وليمة رسمية. الخطاب يمكن بموافقة متبادلة للاحتفال بالزفاف من خلال الجهود المشتركة. في اليوم التالي تقرر عائلة العريس دعوة أقارب العروس إلى المنزل. قبل ذلك ، يقوم العريس ، برفقة أقاربه ، بزيارة أقرباء زوجته مع الحيوان للذبح وغيره من المعالجات ، والتي يطلق عليها "القبول كزوج ابنته" في منزل والد زوجة المستقبل.

(أ) الخطوبة ستجرى في عائلة العروس. المُستدعية من يد العروس يأتون إلى عائلتها مع (كيش قبلي للذبح) والمرطبات. يمكن التبرع مجوهرات الذهب لها سواء في الخطوبة وأثناء حفل الزفاف. المشاركة على جزء من العريس لا يزيد عن ١٥ شخصاً.

(ب) في اليوم الذي تسبق الزفاف ، ترسل أسرة العريس حيوانين للذبح إلى عائلة العروس وهو (اثنين من الأغنام القبلية) ، وفي يوم الزفاف يتم تقديم علاج.

(ج) تقديم العلاج التصالحي (تام) يتكون من حيوان للذبح والأطباق المختلفة ، يقدمه أقارب وأصدقاء العريس من ٣-٥ أشخاص.

(د) العريس يزور أقارب العروس مع الذبح والعلاج الإحتفالي، مرافقة العريس محدودة للغاية (١٥ شخصاً).

(٦) المهر (في لهجة الكستيني - أوربت).

وفقاً للقواعد المقررة حتى الآن ، حجم المهر العروس هزيلة: للعزراء ٢٠٠ لاري و للأرملة ١٠٠ لاري. يجب زيادة هذا المبلغ ، حيث تم تأسيس المبلغ حتى في ظل النظام السوفياتي ، عندما كان الدولار الواحد يساوي ٧٠ كوبيك سوفياتي. يجب زيادة "أوربت" إلى ٣٥٠ لاري (للعزراء) ، وما يصل إلى ٢٥٠ لاري (لأرملة). يتم تأجيل ٥٠ لاري من هذا المبلغ لأمين لديه الحق في أخذ العروس باليد (في لهجة الكستين كيوچ لاتسر).

ملاحظة: (أ) عائلة العروس غالباً تطالب بأن تُدفع مهر العروس والتصالحيات نقداً حصرياً ، والذي لا يزيد عن ٥٢٠ لاري وفقاً للقواعد الموضوعية حتى الآن (المبلغ يتوافق مع أسعار السوق الحالية). ، يجب زيادة المبلغ إلى ٨٥٠ لاري ، ولا بد أن يتم دفع المهر خلال التسجيل الرسمي للزواج وفقاً للطقوس الإسلامية (في لهجة الكستين - مخ بر ، مهر).

(ب) في حالة زواج أجنبي مع امرأة الكستينية ، يجب عليه دفع ٣٠٠٠ دولار (المهر - ١٠٠٠ دولار ، التوفيق ٢٠٠٠ دولار).

(د) في حالة الزواج أجنبي مع امرأة الكستينية ، من الضروري إصدار عقد الزواج بينهما، حيث يتم تعريف العلاقات بشكل واضح، وكذلك الشروط المرتبطة بواجبات الملكية الزوج أمام الزوجة- الملكية يمكن أن تتكون إما من أموال منقولة أو غير منقولة، أو مبلغ من المال.

تعتبر المرأة مطلقة في الحالات التالية: (أ) إذا كان الزوج الأجنبي يترك المرأة بمبادرة منه أو وترك امرأة دون سبب واضح.

العائلة المصاحبة للطعام والحيوان للذبح والاعتذار (فقتنهر وقر). يمكن أن تحدث المغفرة من هذا النوع في الحالات التي تكون فيها المرأة مصحوبة بأحد الأقارب (الأخ، الأخت، الأم، ابن العم، إلخ).

هـ) في حالة حدوث قتال أثناء عملية الاختطاف، مما يستتبع حدوث جروح وكسور وإصابات بدرجات مختلفة، يتم التعامل مع الحالة بشكل منفصل عن حالة الاختطاف.

و) في حالة رفض الخاطفين دفع المبلغ (لعدم مراعاة العادة الكستيني)، يحق للضحايا التقدم إلى هيئات إنفاذ القانون بالولاية وعدم تحمل المسؤولية عن العواقب. ومع ذلك، الآباء الفتاة تقدموا إلى هيئات إنفاذ القانون بالولاية على الرغم من استعداد الخاطف لدفع المبلغ، حينئذ الآباء الفتاة عن العواقب مسؤولة.

٩) ممنوع قاطعا الزواج من فتاة دون سن ١٨. على الرغم من موافقة الوالدين، فإن الزواج من فتاة دون سن ١٨ عاماً يعاقب عليه القانون أيضاً. رجال الدين مسؤولون لإدخال المادة ذات الصلة حيز التنفيذ.

ملاحظة: يرفض أئمة الإسلام التقليدية إضفاء الشرعية على مثل هذا الزواج بالطقوس الدينية (مهر دالر). من المرغوب فيه أن يأخذوا مثال قادة أمراء الاتجاه الجدد. والحقيقة هي أن الإسلام يحظر زواج فتاة قاصرة، ولكن، في البلدان العربية، في المناخات الحارة، الفتيات تصل إلى مرحلة النضج بسرعة.

١٠) يعتبر الكستين الطلاق كظاهرة سلبية. خاصة عندما تأتي المبادرة من الزوجة. في الأيام الخوالي، كانت محاولات المرأة لمغادرة زوجها محفوفة بمشاكل خطيرة. يحاول أقارب الزوجين الحفاظ على الأسرة حتى الآن، ولكن هناك أسباب جدية للطلاق، وفي مثل هذه الحالات يستند الطلاق إلى موافقة عامة.

ملاحظة: أ) يجب على الأزواج المطلقين اتباع مبادئ الإسلام. والقواعد الموضوعية حتى الآن والتي يفيد الزوج في هذه الحالات، تحتاج إلى مراجعة. وفقاً للإسلام، يجوز الطلاق بمبادرة من كلا الزوجين. وإذا بدأ الزوج بالطلاق، تترك الزوجة العائلة تأخذ معها هدايا زوجها وأقاربه. وإذا كانت الزوجة قد شرعت في الطلاق، تترك الزوجة العائلة لم تأخذ معها هدايا زوجها وأقاربه.

إذا تركت الزوجة زوجها دون سبب وجيه، فإن والدي الزوجة ملزمان بتعويض عائلة زوج ابنتهما عن نفقات الزفاف.

ب) ووفقاً للعادة الكستيني، أثناء الطلاق، تترك الزوجة هدايا (منتجات الذهب، مجوهرات) في عائلة الزوج. وبموجب الشريعة الإسلامية، ينتقل الزوج المطلق تعويضاً عن نفقات الزفاف (مهر).

١١) في حالة الطلاق، وبدون أسباب جدية، بناء على مبادرة الزوج (بعد إقامة

ب) إذا أكدت المرأة وقائع العنف (الجسدية والنفسية) من جانب الرجل فيما يتعلق بها والطفل، فاضطرت إلى تطليق زوجها. يُلزم الرجل في مثل هذه الحالات بالوفاء بالشروط المنصوص عليها في عقد الزواج وإرضاء حقوق الملكية للمرأة.

٧) اختطاف فتاة بغرض الزواج محظور بشكل قاطع. تدابير الجزاء فيما يتعلق باختطاف امرأة ما زالت سارية حتى الآن.

أ) إذا تمكن أقرباء المختطفة خلال عملية الاختطاف من اتخاذ الإجراءات ومنعوا الجريمة في الوقت المناسب عن طريق إعادة الفتاة المختطفة، فإن الخاطفين يدفعوا غرامة - ٥ أبقار.

ب) إذا سرقت الرجل امرأة بنية الزواج عليها، أو أخذها من القرية أو إختبانت في الغاية، لكن أقاربها يعثرون على امرأة مسروقة ويعيدونها إلى المنزل، يدفع الخاطف - ١٠ بقرات.

ج) إذا أختفي الخاطف امرأة مسروقة خلال ٢٤ ساعة ولم يجدها أقاربها إلا في اليوم الثاني أو الثالث، يدفع الخاطف الغرامة - ١٥ بقرة.

د) في أي من الحالات الثلاث المذكورة أعلاه، يؤكد السارق أو الأشخاص المرافقون له على براءة المرأة.

ذ) إذا نفى الأشخاص المرافقون المزعمون تورطهم في الاختطاف، عندئذ يجب أن يؤدي يمين شخصين لأداء اليمين أو الخاطف نفسه يؤدي الناس لأداء اليمين، وعدددهم يتوافق مع عدد الأشخاص الذين يساعدونه في الاختطاف. يجب على الخاطف أن يقسم اليمين بأنه تصرف وحيداً،

و لو لا كذلك، فإنه سيضطر الأشخاص المرافقون إلى زيارة والدي الفتاة مع الطعام والحيوان المناسب للذبح.

ط) في كثير من الأحيان الخطفون يترهبوا الفتاة لأضطرت إلى القول أنها قد تزوجت لسارق من تلقاء نفسه، وفي حالات أخرى، تؤكد الفتاة نفسها أنها تزوجت بنفسها من إرادتها الحرة، يحدث هذا لسببين: إما أنها خائفة على اسمها الجيد

وحدوث صعوبات في الزواج في المستقبل، أو أن الخاطف قد استخدم القوة بالفعل. إذا كان لدى الوالدين شكوك، فيحق لهما المطالبة بعودة ابنتهما دون موافقة الخاطف

، ثم المضي قدماً في المفاوضات المتعلقة بالزواج. في حالة الطلب الملح من الوالدين والإخوة، يجب أن تعاد الفتاة بالضرورة إلى منزل والدها. في مثل هذه

الحالات، يجب على الخاطف أن يقسم أن الفتاة جريئة وبريئة، وفي الوقت نفسه، تكون الفتاة حرة في اختيارها - يمكنها إما البقاء مع الخاطف، أو ترفض.

٨) أثناء الاختطاف، قد تكون المرأة مصحوبة بأشخاص غير قادرين على وقف الاختطاف، مما يتسبب في انتهاك كرامتهم. للإهانة، يجب على الخاطف زيارة

١٥) في حالة اغتصاب فتاة مخطوبة ، يعطي المغتصب العريس ١٨ بقرة. إذا كانت المرأة المغتصبة مخطوبة وفقاً لجميع القوانين المعمول بها (العيد العائلي ، نقل الهدايا القيمة ، الخ) ، يدفع المغتصب (٣٠ بقرة) أو (في حالة الزواج من امرأة مخطوبة من قبل شخص آخر) يدفع غرامة.

ملاحظة: إذا قام مغتصب باختطاف زوجة شخص آخر وحفظها معه كزوجة ، فهذا جريمة خطيرة تعادل قتل شخص. حينئذ ، الجاني يدفع المكافئة في شكل الغرامة من ٦٠ بقرة و المكافئة للأب - ٢٠ بقرة.

١٦) إذا اغتصب المغتصب زوجة الشخص الآخر ، يجب على الجاني دفع الغرامة في شكل المكافئة - ٣٠ بقرة.

ملاحظة: أ) العريس الذي تتعرض عروسه للاغتصاب من قبل شخص غير مرخص له ، يحق له أن يقرر الزواج منها أم لا.

ب) الطلاق من زوجة اغتصبها شخص آخر - حق الزوج.

ج) إذا اختطف الخاطف امرأة كانت مخطوبة مع رجل آخر ، ليتزوج عليها ، فضلاً عن خطف زوجة شخص آخر لنفس الغرض يعاقب عليه بموجب المادة المتعلقة بالمكافئة تساوي ١٨-٣٠ بقرة. بالإغتصاب.

١٧) شرف المرأة محمي بالعادة اليمينية الكستينية والإسلام.

إذا افترقت المرأة بشائعات تشوه كرامتها ، وإذا تم تحديد القاذف ، فإنه يجب عليه بإحضار أربعة أشخاص لتأكيد القذف بقسم اليمين. الإسلام يتطلب أيضاً أربعة شهود لتأكيد الشائعات.

١٨) إن القذف من أي نوع (على رجل أو امرأة) يعتبر عملاً غير أخلاقي ويعاقب عليه. يحلف القاذف (القضاة تعيينوا عدد الشهود) لتأكيد أو دحض المعلومات المنتشرة في شكل النميمة. بعد أداء اليمين ، يتم تحرير اليمين من المسؤولية.

١٩) تحظى السلفة في المجتمع الكستيني باحترام كبير. هي اكتسبت هذا الاحترام ، لأنها يجب أن تتحمل العبء الثقيل للمسؤوليات الأسرية. إذا كانت أرملة في سن مبكرة ، يمكنها الزواج مرة أخرى. وفقاً للإسلام ، عليها أن تفعل هذا. فإن الأرملة المقصودة بالزواج وفقاً للعادات الكستينية ، يتم تحرير من أقارب زوجها المتوفى ، وتعود إلى منزل والدها. إذا تزوجت أخرى ، وهي في وقتئذ تعيش مع عائلة الزوج المتوفى ، يجب على الزوج الجديد دفع الغرامة للعائلة الزوج المتوفى - ٢٠ بقرة.

ملاحظة: الحالات التي المرأة المطلقة تبقى مع عائلة زوجها وتنشأ أولاده شائعة جداً. في مثل هذه الحالات ، لا يحق لها الزواج من عائلة زوجها السابق. يجب عليها أن تعود إلى بيت أبيها وبعد ذلك الزواج فقط. وإلا يجب على الزوج الجديد الغرامة قدرها ١٠ بقرة.

طويلة في الزواج) ، يعطي الزوج الزوجة تعويضاً - وفقاً للقاعدة المعمول بها حتى الآن - ١ لاري يومياً ، وهو لا يتطابق مع عمل المرأة في الأسرة. تشارك المرأة اليوم بنشاط في المعاملات التجارية ، مما يجعل مساهمة كبيرة في رفاهية الأسرة. ينبغي إعطاء المرأة المخففة حصة تعود ملكيتها للملكية ، في التراكم الذي أخذت منه دوراً فعالاً ، مع الحق في الوراثة. يتم تحديد التعويض من قبل المحكمة بالعادات الكستينية.

١٢) نظن بأن المحادثات الهاتفية والرسائل النصية القصيرة بين الشباب لا ينبغي اعتبارها شرطاً أساسياً وأساساً وعد الزواج. المراسلات المبتذلة على الهاتف تسبب سوء الفهم والادعاءات الكاذبة من الشاب ومحفوفة بتشويه سمعة الفتاة.

ملاحظة: أ) الوعود الكاذبة من جانب الفتاة غير مقبولة. إذا كانت الفتاة ، بعد أن شجعت شاباً واحداً ، تعطي الأفضلية لعريس آخر أكثر رغبة ، وتتزوج معه ، فإن سلوكها غير أخلاقي وتعاقب عليه.

ب) لا يعتبر بيان الزوج خلال محادثة هاتفية أو عبر الرسائل النصية القصيرة بأنه يعطي الطلاق لزوجته شرطاً مسبقاً للطلاق الرسمي. وفقاً لعادات الكستينية والشريعة الإسلامية ، يجب أن يحدث الطلاق بحضور شاهدين ، وفقاً للقواعد الرسمية الموضوعية. يلتزم الزوج أن يتقدم حجج جديّة بشأن عدم وجود التعايش مع زوجته.

ج) في حالة التنازع بين الزوجين (النزاعات المتكررة ، المعارك ، الخ) ، يمكن لزوج المحتد أن يعلن أنه طلق من زوجته ، والتي بدورها يمكن أن تعود أيضاً إلى منزل والدها. في مثل هذه الحالات ، يسمح الإسلام بالمصالحة مرتين. ولكن ، إذا حدث هذا الطلاق مرة ثالثة ، لا يستطيع الزوج استعادة زوجته حتى تتزوج أخرى ، ويطلقها الزوج الجديد.

د) في حالة طلاق الزوجين ، يبقى الطفل الفاصر (الأطفال) مع الأم ، على الزوج السابق أن يشارك بنشاط في تربيته. ولكن ، إذا حدث الطلاق نتيجة لسلوك الزوجة غير الأخلاقي ، يبقى الطفل (الأطفال) في بيت الأب. إذا كانت الزوجة المطلقة تنوي الزواج من رجل آخر ، فإن الطفل (الأطفال) يبقى في عائلة الزوج السابق.

١٣) إذا أغوي رجل فتاة غير متزوجة أو أرملة (حتى لو كان ذلك بموافقة امرأة) ، المسؤولية على الفاتن ، وأنه سيتعين عليه الزواج منها (بموافقتنا). يحظر تطليق زوجته ، التي تزوجها بسبب إغرائها ، دون سبب وجيه.

١٤) في حالة اغتصاب فتاة غير متزوجة ، على المغتصب أن يتزوجها (بموافقتها) ويدفع رشوة على شكل غرامة - ٢٠ بقرة. يحظر تطليق زوجته ، التي تزوجها بسبب إغصابها ، دون سبب وجيه.

٢٠) المرأة محمية بموجب القانون الكسطيني. إذا كان الزوج غاشماً ، تشير المرأة أولاً إلى أقاربه. بعد عدم تلقيها رد فعل مناسب ، فإنها مجبرة على ربط أختها ووالديها بهذه العملية. إذا لجأ الزوج إلى العنف رغم الإنذار ، تُعاد المرأة إلى منزل والدها ، وسيتم التعامل مع القضية وفقاً لعادات كستينية. يعتبر نداء المرأة لوكالات إنفاذ القانون خلال النزاع الأسري عملاً غير لائق وغير معهود للعقلية الكستينية. ينطوي على تدمير الروابط العائلية ، يؤثر سلباً على تربية الأطفال ، إلخ. إذا كانت المرأة تناشد وكالات إنفاذ القانون ، ونتيجة لذلك ، يكون الزوج عرضة للإدانة وينقل الأطفال إلى وكالات إنفاذ القانون. في مثل هذه الحالات، بين القبيلتين يبدأ الحزاة و الإمراة تصبح تلقائياً مغربة.

ملاحظة: إذا قامت وكالات إنفاذ القانون بتسجيل وقائع العنف ضد المرأة بشكل مستقل واتخاذ التدابير المناسبة ، فإن المرأة لا تجيب عن العواقب.

قضايا الميراث حسب العادة الكستينية تتحلل بسهولة: يتوزع جميع الميراث بين الأبناء. القسم كما يلي: يوزع الوالدان حصة معينة من ممتلكاتهم ، والتي ، بعد وفاة الوالدين ، تذهب إما إلى الابن الأصغر أو إلى الابن الذي يعيش معهم تحت سقف واحد (حتى وفاتهم) ودفنهم.

البنات لا تحصل على الحصة من والديهن. ولكن ، يجب على الوالدين تقديمهن بالمهر. إنه لا يستبعد أن تتلقى البنت من الوالدين كهدية بقرة (وهذا يحدث عند رغبة الوالدين ، ولكن ليس تحت الوجوب).

رعاية البنات على الوالدين ، وبعد وفاتهم - على الإخوة. إذا عادت الابنة إلى منزل والدها ، فإن والديها ، وإخوتها ، و أعمامها ، وأبناء عمومها ، وما إلى ذلك يعتنون بها. إذا كانت مع الأطفال ، يشارك جميع الأشخاص المذكورين أعلاه في تربيتهم (إذا رفض الأب المساعدة المالية).

في حالة غياب الابن (خليفة العائلة) ، يصبح الأخوة الكبار أو أبناء عمومهم ورثة. يحدث هذا في الحالات التي تكون فيها الابنة غير قادرة أو غير راغبة في رعاية والديها المسنين. ومع ذلك ، إذا كانت البنات يعتنيان بوالديهما ، فإن ملكهما يذهب لهن خصه، على الرغم ذلك أنهن لا يستطيعين إحضار أزواجهن إلى المنزل.

السورة الرابعة للقرآن تسمى "النساء" وتحدد الحقوق الوراثية للمرأة. جاء في الآية السابعة من القرآن الكريم أنه لا يحق فقط للأبناء ، ولكن أيضا للبنات أن يحصلن على نصيب من الممتلكات التي تركت الوالدين والأقارب ، ويجب أن تقسم إلى أجزاء صغيرة وكبيرة. كما في تفسير المنتخب: "للرجال نصيب من الأموال التي يتركها الوالدان والأقربون- ميراثاً- وللنساء أيضاً نصيب مما ترك هؤلاء دون منع أو بخس، وهذه الأنصبة الثابتة مفروضة ومقدرة سواء قلّت الأموال أو كثرت".

في قسم الممتلكات ، يشارك أعضاء اللجنة الخاصة ، والتي يتم تعيينها بموافقة كبار أعضاء هيئة القضاة (خالفي). في الآية الحادية عشرة من القرآن الكريم ، يتم تحديد حصة الميراث من الملكية الأبوية. جاء في تفسير المنتخب: " يأمركم الله في شأن توريث أولادكم وأبويكم- إذا مئتم- بما يحقق العدل والإصلاح وذلك بأن يكون للذكر مثل نصيب الأنتيين إذا كان الأولاد ذكوراً وإناثاً. فإن كان جميع الأولاد إناثاً يزيد

الرفض ، تبعه لأي مواطن.

ملاحظة: يجوز للابن أن يعيش في بيت الأم بشرط أن يهتم بجد وجدته. يسمح هذا الاستثناء في البيئة الروسية على أساس التبجيل التقليدي للأقارب الأم.

الجواهر والملابس والممتلكات الشخصية للأم تمر بحرية في حوزة ابنتها.

للزوجين العقبين الحق في تبني أي طفل. ومن المرغوب فيه أن يكون الطفل المتبنى على صلة وثيقة بالزوج ، على أساس موافقة عامة.

ملاحظة: إذا كان الطفل المتبنى ينتمي إلى جنسية أخرى ، يجب أن يكون متعلماً وفقاً للعادات الكستينية وبالضرورة في العقيدة الإسلامي.

في حالة وفاة زوجها ، يجوز لامرأة عجوز بدون أطفال أن تحصل على تعويض من أقارب الزوج ، وإذا رغبت ، تعود إلى بيت الأب . وفي حالات أخرى ، يحق لها أن تبقى في أسرة الزوج المتوفى تحت وصاية أقارب زوجها وتعلن الوريث إلى أقرب الأقراب لزوجها المتوفى .

ليس من غير المألوف أن يتزوج كبار السن. في حالة وفاة الزوج ، يجوز للمرأة البقاء في منزل زوجها المتوفى ، تحت وصاية أقارب زوجها. في حالة العودة إلى منزل الأب ، تُعطى للمرأة ملكية: ٢ بقرة ، ٢ خروف ، ٤ أكياس من الدقيق.

إن الأرملة التي أعطت البيت على ضمان قرض مصرفي ممنوع بشكل قاطع من التهرب من الالتزام بسداد الدين ، ونتيجة لذلك يكون المنزل في حوزة البنك.

قضية الأرض تتطلب عناية خاصة . بعد انهيار الاتحاد السوفيتي ، تم توزيع الأراضي بين السكان ، ولكن الكستين في حائق البنكيسي إلى جانب قطع أراضيهم ورثت قطع صغيرة من الأرض (نصف هكتار). ونتيجة لذلك ، كان هناك عجز في الأراضي. خلال تسجيل الأراضي الكثير من الأحيان هناك نزاعات . مثلاً ، اشترى الكستين مزارعاً وأراضي من الأسيين ، لكنهم إما فشلوا في ملئها في الوقت المناسب ، أو أنهم لم يعيروا الاهتمام المناسب للمسألة. ويلاحظ وضع مماثل فيما

عددهن على اثنتين فلهن الثلثان من التركة. ويفهم من مضمون الآية أن اثنتين نصيبهما كنصيب الأكثر من اثنتين. وإن ترك بنتاً واحدة فلها نصف ما ترك".

في تفسير السورة النساء في الآية ١٢ جاء: " للزوج نصف ما تركت الزوجة إن لم يكن لها ولد منه أو من غيره فإن كان لها ولد فلزوجها الربع من بعد وصية تُوصى بها أو دين. وللزوجة- واحدة أو متعددة- الربع مما ترك الزوج إن لم يكن له منها أو من غيرها وولد، فإن كان له منهن أو من غيرهن فللزوجة أو الزوجات الثمن من بعد وصية يُوصى بها أو دين" - (تفسير المنتخب).

إذا جاء في القرآن أنه يحق للمرأة الحصول على حصة من ممتلكات والديها.

وبالتالي ، نعتقد أن تقليد إصلاح النظام القانوني الكستيني ينبغي أن يستمر ، ويجب تعديل هذا العرف. سيتم تحديد حصة البنت من قبل اللجنة المعنية لهذا الغرض.

يجب أن تعطي لابنة مهراً عند الزواج بطريقة توفر لعائلتها الشابة كل ما يلزم ، إذا لزم الأمر ، يمكن أن تكون الماشية (على سبيل المثال ، بقرة). في أي حال ، يجب على الوالدين إعطاء ابنتهما بطريقة ترث البنت سدس ممتلكات على الأقل.

إذا لم تتزوج الفتاة وتضطر إلى العيش في منزل الأب ، فإنها ستحصل على غرفتها الخاصة ، بقرة واحدة وقطعة الأرض لحديقة (لكل واحدة من البنات).

ملحوظة: إذا لم يكن للوالدين أبناء ، فإن جميع الممتلكات المنقولة وغير المنقولة تذهب إلى البنات ، بشرط أن تقدم للوالدين المسنين الرعاية الواجبة . إذا كانت ابنة على حسب أسباب ذاتية أو موضوعية ليست ترعي الآباء المسنين ، فإنها تفقد الحق في الميراث وتذهب الوراثة إلى الأقارب التذنين وفرت للمسنيين مع الرعاية المناسبة (توفر لهم الغذاء الكافي والعناية في حالة المرض، ودفن في حالة وفاة، وما إلى ذلك).

من غير المناسب أن يستقر زوج في عائلة الزوجة. هذا ليس نموذجياً للعقلية الكستينية. عندما تتبع البنت منزل والديها ، تقدم أولاً إلى أقرب أقربائها. في حالة

الجنازة.

أكثر إشكالية ومثيرة للجدل هي الطقوس المرتبطة بالناس الذين ساروا بالمتوفى في الطريقة الأخيرة. تصاعدت هذه المشاكل بعد ظهور بين الكسنيين من الاتجاه الديني ، الذي انضم إليه معظم الشباب . وبسبب الخلافات التي نشأت فيما يتعلق بطقوس الجنازة كان هناك انقسام في المجتمع الكسني و انتهك الوحدة العلمانية لجماعتنا العرقية.

تم إجراء بعض الإصلاحات في هذا الاتجاه ، لكن بعد العائلات انتهكت بشكل دوري هذه الشروط . حتى الآن، قامت أتباع الإسلام التقليدي الطقوس الحزينة وفقا لعادات وتقاليد أجدادهم ، وأما أتباع الاتجاه الجديد يتبعون للتقاليد العربية الإسلامية السلفية ، يلوم الشباب الآباء للتخلي عن الإسلام الحقيقي ؛ والآباء، في المقابل، اتهم أبناء الردة، ونحن نعتقد أن التعريف يجب أن يعهد بها التفويض إلى الله.

من وجهة نظرنا ،تغطية المائدة بوجبة للذين يحضرون الجنازة ، حصرا وفقا للرغبة والإمكانات. في غياب الرغبة والفرصة ، يحق للشخص الاستغناء عن هذه الطقوس.

كما لا توجد حاجة إلى الجدل حول أي جانب من لحد المقابر يتم قطعه من الجنوب أو من الشمال. الشيء الرئيسي أن الميت قد تحولت نحو مكة المكرمة أي إلى القبلة ، كما أنه من المرغوب فيه أن تتم إرادة أسرة المتوفى.

من لا يريد رفع يديه عند الدعاء على المتوفى ، له الحق في عدم القيام بذلك.

في حالة عدم الرضا ، يمكن المرء أن لا يرفع صوت عال بالذكر في الطريق إلى المقبرة.

المستكره أن يدفع الشباب مساعدة مالية لعائلة المتوفى . هنا الشباب أحرار ، قد لا يفعلون هذه الميزة. ومع ذلك ، فإننا نعتقد أن الصدقة (ساغا) من هذا النوع هي

يتعلق بقطع الأراضي المخصصة. في كثير من الأحيان يتم توزيع نفس المزرع بين اثنين من المقيمين. بما أن صندوق الأراضي تحت تصرف الدولة ، فإننا نعتقد أنه يجب حل النزاع وفقاً لقانون خاص حول الأرض . ولكن ،توجد هنا مرة أخرى مشكلة: هذا أو ذاك المقيم غالبا ما ينجح في الخداع (وحتى الرشوة) من مسؤول الدولة ، ووضع بشكل غير قانوني العقد على نفسه الذي ينتمي إلى شخص آخر ، واللجوء إلى العنف نيابة عن القانون . في هذه الحالة ، تنظر محكمة العادات في القضية ، ويجب على المتقاضين أن يطيعوا قراراته.

إذا ترك رب الأسرة وصية لتقسيم ممتلكاته المنقولة وغير المنقولة ، ينبغي احترامه. إرادة المتوفى مقدسة. قال الله تعالى في القرآن الكريم:- "فَمَنْ بَدَّلَهُ بَعْدَ مَا سَمِعَهُ فَأَيَّمَا إِيْمُهُ عَلَى الَّذِينَ يُبَدِّلُونَهُ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ" (البقرة/١٨١).

ملاحظة: يحدث أن الوصى ورث في غضب ، أو في الإثارة ، أو حتى في حالة من التعكر في العقل ، وتقسم ممتلكاته بشكل غير صحيح وغير عادل. في هذه الحالة ، يحق لمنفذ إرادته توزيع العقار بين الورثة وفقاً للتشريعات القائمة ، قال الله تعالى في القرآن الكريم:- "فَمَنْ خَافَ مِنْ مُوصٍ جَنَفًا أَوْ إِثْمًا فَأَصْلَحَ بَيْنَهُمْ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَحِيمٌ" (البقرة/١٨٢).

إرضاء لله وضروري. ومن هنا تظل هذه العادات سارية المفعول.

فيلق القضاة بالعادات(حالخي).

بالنسبة لحقار القبور ، وفقا للقاعدة المعمول بها ، يذبح الكبش عشية الجنازة . يتم تسليم اللحم جنباً إلى جنب مع مرققة إلى المقبرة في شكل الغداء . كما يتقدم لحقار القبور وجبة الإفطار (الجبن والخبز والمرق والعصائر وغيرها)، وفي الجنازة يتناولون الطعام مع الجميع. من المستحسن أن يعطي لحقار القبور لحم حيوان مذبح طازج حتى يتمكن أن يأخذ لحمه معه ومعالجة أسرته. لذلك سيكون من الأفضل لروح المتوفى ، للأقارب وحقار القبور.

من الضروري الحفاظ على محكمة الوسيط الحالية من شخصين ، ولكن هذا النظام يحتاج إلى تحديث . وفي الوقت الحالي ، يوجد قاضيان ناشطان(حالخي) فقط ، وأثناء المحاكمة تنشأ مشاكل في قضية بسبب قلة عدد القضاة . تجدر الإشارة إلى أنه على الرغم من نقص الخبراء في النظام القانوني الكسطيني ، لا يوجد نقص في العمداء الأذكياء .

أصعب عمل يقع على عاتق الناس (أو بالأحرى ، هم أنفسهم يتحملون هذا العبء) أداء طقوس الوضوء للمتوفى . الإسلام يطلب أن يتم الوضوء من قبل الأقارب المباشرين ، ولكن فقط الأشخاص ذوي الإرادة القوية يمكنهم القيام بذلك . لهذه الخدمة يجب مكافأة الناس بلا شك بشكل صحيح . تم النظر في المسألة بالمسجد في قرية الدئس وقررت تقييم هذه الخدمة في ٢٠٠ لاري . من المستحسن أن تنتشر هذه المبادرة في جميع القرى الكسطينية.

في رأينا ، في كل قرية يجب اختيار ما لا يقل عن ٢-٣ قضاة الذين سيتعاملون مع النزاعات التي نشأت في قراهم. إذا نشأ نزاع بين اثنين من المقيمين ، فسوف يعهد الخصوم بالإجراءات إلى قضيتهم إلى المحكمة المكانية.

إذا فشل القضاة المحليين في التوصل إلى اتفاق في قضية مثيرة للجدل ، فسيذهب للنظر في القضية لفيلق قضاة الخانق (مخك حالخي).

سيسترشد القضاة بقانون الكسطيني الحقيقي . هذا القانون لا يدعي أنه عمل شامل طبعاً ، و لكن ، بعد المحاكمة الشعبية والموافقة على الخيار الأخير في المؤتمر ، هم الذين على دراية بالعادات والتقاليد الكسطينية ، سيتمكن قضاة أدوات من اتخاذ قرارات وعقوبات عادلة على أساسها .

نحن ، العمداء، صياغون قانون الكسطين ، نأمل أن تساهم هذه الوثيقة في القضاء على عجز القضاة والأهم من ذلك ، أن تساعد المجتمع الكسطيني في حل المشاكل الداخلية بالوسائل السلمية . بطبيعة الحال ، تتميز معظم النزاعات بسمات محددة ، وتتوقف القرارات على حكم القضاة (حالخي) وممارستهم.

من المرغوب فيه حل جميع القضايا المتنازع عليها وفقاً للأعراف القانونية ، والتي تتطابق أيضاً مع المبادئ الإسلامية. لكن هناك حالات يطلب فيها الطرف المتقاضى محكمة شرعية .

أ) وحتى اليوم، فإن معظم القضايا قيد النظر المحكمة الشرعية فشلت في اتخاذ قرار إيجابي، لأن هذه العقلية والتقاليد تختلف جوهرياً عن العادات الكستينية والأخلاق. نحن الكستينيون، نعيش في دولة مسيحية، ولا نملك مقاليد الدول الإسلامية لقمع الجرائم. على سبيل المثال، وفقاً للشريعة، من المفترض أن يقطع لص (رجل وامرأة) يده، ولكن هذا يعاقب عليه قانون جورجيا.

ب) لذلك، فإن محكمة الشريعة في المجتمع الكستيني غير سائغة. واستناداً إلى الشتات والتقاليد الكستينية التي نشأت بين الكستين، يجب حل النزاعات وفقاً لمعايير العدالة الكستينية ومراعاة قوانين الولاية في جورجيا.

ج) نحن مقتنعون بشدة (وربما يتفق علماء الدين الإسلام معنا) على أن القوانين المعتمدة في المجتمع الإسلامي (النظام) التي تنظم حياة المسلمين ولا تتعارض مع العقيدة الإسلامية تكتسب قوة الشريعة

ISBN 978-9941-171

9 789941 171253 > 6381